

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru
nad Sázavou podle modelu “Social Stage Model of Coping”
od Pennebaker a Harbera**

Media image of murderous attack at secondary school in Žďár nad Sázavou according
to the model „Social Stage Model of Coping“ by Pennebaker and Harber

Magisterská diplomová práce

Bc. Michaela SASOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Renáta SEDLÁKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma *Mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle modelu “Social Stage Model of Coping” od Pennebaker a Harbera* v rozsahu 144 283 znaků vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 20. 4. 2017

Podpis: .....

Velice děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Renatě Sedlákové, Ph.D. za vstřícný přístup, připomínky a inspirující studie, kterých jsem mohla při psaní práce využít. Velké poděkování patří také Mgr. Zdence Burešové za trpělivost a konzultace, které mi pro psaní této práce poskytla. Poděkování patří také Mgr. Věře Bartalosoové za pomocnou ruku a ochotu při mém zastupování v Media Tenoru. Dále děkuji paní knihovnici Renatě Tallové z Vědecké knihovny v Olomouci, bez jejíž ochoty, pomoci a rychlého jednání by má práce byla mnohem obtížnější. Poděkování patří také rodině a nejbližším přátelům, kteří mě během tohoto období podporovali.

Abstrakt

Magisterská diplomová práce *Mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle modelu „Social Stage Model of Coping“ od Pennebaker a Harbera* se zabývá aplikací tohoto modelu na mediální reprezentaci konkrétní tragické události. Práce rovněž ukazuje, zda je možné uplatnit tento model v české mediální sféře a ukáže, jak se liší mediální pokrytí události v lokálních a celostátních zdrojích. Pro zodpovězení těchto cílů jsme podrobili obsahové analýze 210 článků, které byly publikovány v období od 15. října do 19. prosince 2014.

Abstract

The magister thesis *Media image of murderous attack at secondary school in Žďár nad Sázavou according to the model “Social Stage Model of Coping” by Pennebaker and Harber* concerns on the application of this model on media representation of concrete tragical event. The diploma thesis also shows, if it is possible to use this model in Czech media context and how the coverage of this event varies in the local and national newspapers. We used a content analysis of 210 articles, which were published between October 15 to December 19, 2014.

Klíčová slova

obsahová analýza – mediální obraz – mediální reprezentace – Sociální model zvládání – Žďár nad Sázavou

Key words

content analysis – media image – media representation – Social Stage Model of Coping – Žďár nad Sázavou

Obsah

ÚVOD	6
1. ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ OPTIKY	9
1.1 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	9
1.2 SOCIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	11
1.3 MEDIÁLNÍ RUTINY	12
1.4 AGENDA SETTING	13
1.5 FRAMING	16
1.6 NEWS VALUES	17
2. REPREZENTACE TRAGICKÝCH UDÁLOSTÍ V MÉDIÍCH	19
3. MORÁLNÍ PANIKA JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	21
3.1 MORÁLNÍ PANIKA (A ROLE MÉDÍÍ)	24
4. VÝCHOZÍ STUDIE	27
4.1 STŘELBA VE ŠKOLÁCH JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	27
4.2 SOCIAL STAGE MODEL OF COPING	31
4.3 PREZENTACE ANALYZOVANÉ UDÁLOSTI	33
5. METODOLOGIE	35
5.1 ZVOLENÁ METODIKA	35
5.2 ZKOUMANÉ PROMĚNNÉ	36
5.3 ÚPRAVY METODIKY	38
5.4 LIMITY KVANTITATIVNÍHO PARADIGMATU	39
5.5 LIMITY OBSAHOVÉ ANALÝZY	39
6. ANALYTICKÁ ČÁST	41
6.1 POPIS VZORKU	41
6.2 SLEDOVANÉ PROMĚNNÉ	42
6.3 PROSTOR VĚNOVANÝ UDÁLOSTI	42
6.4 ZHODNOCENÍ PLATNOSTI HYPOTÉZ	63
6.5 PROMĚNNÉ BĚHEM FÁZÍ SOCIÁLNÍHO MODELU ZVLÁDÁNÍ	75
6.6 DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ	76
6.7 PRÁCE S FOTOTOGRAFIÍ V RÁMCI TÉMATU	79
7. ZÁVĚR	83
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY:	90
PŘÍLOHY:	93
SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ, SCHÉMAT A TABULEK:	94
GRAFY	94
TABULKY	94
OBRÁZKY	95

ÚVOD

Navedl ji hlas! (Blesk, 16. 10. 2014)

Matka vražednice viní ze schizofrenie dcery cara Mikuláše II. (Právo, 14. 11. 2014)

Magisterská diplomová práce *Mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle modelu "Social Stage Model of Coping" od Pennebaker a Harbera* má za cíl aplikovat zmíněný model na mediální reprezentaci tragické události na Střední škole obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev ve Žďáru nad Sázavou, která se odehrála 14. října 2014.

Předlohou je zmíněný model využitý ve studii *Media Framing of a Tragedy: A content analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy* autorů Jamese Hawdona, Laury Agnich a Johna Ryana. Autoři tímto výzkumem prokázali, že zdroje, které mají k událostem blíže, informují o těchto událostech více a mohou tak příjemce více ovlivnit. Mají také tendence se zaměřovat spíše na oběti tragédií a solidaritu komunity oproti vzdáleným zdrojům, které se zabývají především základními příčinami tragédií, což dokazuje, že příběhy napříč médii nejsou předkládány stejně.

Abychom dosáhli výše zmíněného cíle, využijeme obsahovou analýzu, která nám poskytne data k interpretaci mediálního obrazu námi zvolené události. Analýze podrobíme všechny příspěvky související s touto událostí, které byly publikovány v období od 15. října 2014 do 19. prosince 2014 ve vybraných tištěných denících. Tato strukturovaná metoda nám poskytne standardizovaná data, která budou snadno intersubjektivně ověřitelná. Díky zjištěným výsledkům budeme moci vyjádřit frekvenci výskytu zvolených proměnných, které nám po zpracování statistickou analýzou poskytnou mediální obraz žďárské tragédie. Zpracované výsledky nám následně pomohou zodpovědět hlavní výzkumnou otázku výzkumu, která zní „Jak se liší pokrytí tragické události ve Žďáru nad Sázavou v lokálních a celostátních médiích?“ a jak jsou právě tyto odlišnosti reflektovány v jednotlivých etapách Sociálního modelu zvládání. Práce chce rovněž odpovědět na tyto hypotézy: (1) Lokální média zveřejní celkově více článků o události než celostátní média. (2) Míra mediálního pokrytí události klesne rychleji u celostátních zdrojů. (3) V první, *krizové fázi* se lokální média častěji zaměří na oběti tragédie, a budou událost prezentovat více v osobní rovině¹ než média celostátní. (4) V druhé, *zbrzdující fázi* bude ubývat míra pokrytí tragické události. (5) V třetí, *adaptační fázi* lokální

---

¹ Tzn. že budou zdůrazňovat lidské příběhy.

média nebudou informovat o událostech, které nastaly po tragédii, a naopak celostátní média budou tyto konflikty více prezentovat.

Pro snažší orientaci čtenáře v textu a přehlednost přibližujeme strukturu této práce. V úvodní pasáži se věnujeme základnímu teoretickému vymezení, kde podrobně představujeme teorie zaměřující se na zobrazování reality v médiích. Konkrétně se zabýváme mediální a sociální konstrukcí reality a úzkému provázání těchto teoretických konceptů. Navazujeme konceptem mediálních rutin, kde můžeme rovněž pozorovat sociálně-konstruktivistický charakter produkce zpráv. K dalším popisovaným teoriím patří agenda setting prvního a druhého stupně, přičemž se krátce věnujeme provázanosti agendy setting a konceptu rámcování. Teoretický úvod zakončujeme konceptem zpravodajských hodnot a jejich krátkou charakteristikou.

Druhá kapitola se zabývá reprezentací tragických událostí v médiích. Čerpáme zde i ze studie *Media Framing of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy* (Hawdon, Agnich, Ryan 2013), v níž se autoři se zabývali vztahem mezi médii a tím, jak jsou prezentovány tragické události.

V navazující třetí kapitole se věnujeme konceptu morální paniky, neboť už od 70. let je tento koncept používán k popisům projevů veřejnosti při tragických událostech nebo při reálných či potencionálních hrozbách. S konceptem morální paniky, kterou můžeme spojit s kriminalitou nebo právě tragickými událostmi, pracuje také studie *Could it happen here? Moral panic, school shootings, and fear of crime among college students* (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015), která podrobněji zmiňuje událost z Columbine High School v Coloradu z roku 1999 a další případy střeleb na půdě amerických škol.

V následující čtvrté kapitole se zabýváme definicí sociálního problému, kdy autoři předpokládají, že média zvýznamňují nějakou situaci či problému na úkor jiné, a tím mohou ovlivnit způsob, jakým veřejnost dané sdělení přijme a jak bude o této události smýšlet. Zde pracujeme se studií *Media construction of a school shooting as a social problem* (Wondemaghen 2014), která ukazuje uplatnění tohoto konceptu v návaznosti na čtyřstupňový model analýzy sociálního problému. Okrajově zmiňujeme studii *School Shooting as Organizational Deviance* (Fox, Harding 2005), jejíž autoři rekapituluji některé ze střeleckých útoků v amerických školách.

Pátá kapitola představuje metodické aspekty práce. Konkrétně v ní přibližujeme zvolenou techniku obsahové analýzy a osnovu analytické práce. V kapitole zároveň upozorňujeme na limity kvantitativního paradigmatu obecně a možná omezení plynoucí z volby metody – obsahové analýzy. Formulujeme zde hlavní výzkumnou otázku a související hypotézy vycházející ze Sociálního modelu zvládání, na které hledáme odpověď.

Šestá kapitola přináší výsledky založené na zjištěních obsahové analýzy. Při interpretaci dat se soustředíme na jejich zdroj, datum publikování, rozsah, téma události, ale také dílčí témata, vizuální obsah. Všimáme si tak jejich formální i obsahové podoby. Vybrané zprávy posuzujeme z hlediska jejich příslušnosti do jedné ze tří fází Sociálního modelu zvládání. Sledujeme také zastoupení článků v jednotlivých zdrojích a jejich rozložení v jednotlivých dnech, jejich podíl na základě místního určení zdroje, poměr zastoupení článků v kategoriích, kde je *žďárská událost* hlavním, vedlejším tématem nebo zmínkou, rozsahu události ve vybraných zdrojích či práci s vizuálním materiálem. V této části se také zaměřujeme na dílčí hypotézy a další zajímavá zjištění plynoucí z interpretace získaných dat.

Závěrem odhalujeme zda lze Sociální model zvládání užít na událost tragického charakteru také v českém mediálním prostředí. Rekapitulujeme základní zjištění výzkumu, ale také omezení, která mohla nastat.

1. Základní vymezení optiky

Je zřejmé, že média jakožto zprostředkující a komunikační činitel mezi výrobcí a příjemci zpráv hrají významnou roli. Z mediálních teoretiků rekapitulují vliv jejich působení mediální teoretici jako Dennis McQuail (McQuail 2009) nebo DeFleur a Ball-Rokeach (1989). Podle McQuaila navíc od počátku 20. století převažují přesvědčení, že média nejen že šíří informace a přispívají k pokroku, ale podporují také vzdělání a je vyzdvihována jejich socializační funkce. (McQuail 2009: 63)

Mezi klíčové funkce médií patří (1) integrace a soudržnost, (2) udržování společenského pořádku, (3) informování o událostech, (4) formování a vyjádření veřejného mínění a (5) stimulace změny a inovace. (McQuail 2016: 54–55) Média tak drží klíčovou roli ve význačných socializačních procesech nejen z hlediska informování o událostech, ale také se podílí na tvorbě veřejného mínění ohledně specifických událostí a jevů, či na formování společenského souhlasu. (Ftorek 2012: 93)

K médiím však veřejnost zaujímá také negativní postoj, a to právě v souvislosti se společensky nepřijatelnými jevy (např. společenský nepořádek, zločin a násilí, násilné politické protesty a demonstrace, pedofilie či xenofobie). McQuail doplňuje, že jsou to paradoxně sama média, která tyto mediované negativní obrazy společnosti zdůrazňují, což může umocňovat obavy veřejnosti z těchto událostí.

Pro náš výzkum se relevantními jeví teorie zaměřující se na zobrazování reality v médiích. V následující kapitole proto představíme koncepty mediální a sociální konstrukce reality, mediální rutiny, koncepty agenda setting a framingu a koncept news values.

1.1 Mediální konstrukce reality

Vztah mezi médií a realitou se v rámci studií masové komunikace řeší již od samého počátku. Tomuto vztahu se věnuje řada studií, které se zabývají například zkoumáním toho, jak jsou různé skupiny prezentovány v médiích, možnostmi masových médií při vytváření vlastní reality (například pseudoudálosti), vztahu mezi masovými médii a násilím a zločinností či přesností zachycení reality. (Jirák, Říchová 2000: 24–29)

Vztahem mezi masovými médii a realitou se ve své práci z roku 1989 *Masová média a realita: „Ptolemaiovské“ a „koperníkovské“ pojetí* zabývá Winfried Schulz. Ukazuje tak, jak se mediální obrazy mohou stávat reálnými ve svém působení a důsledcích. Takto prezentovaný svět se stává pro recipienty skutečným, protože k velké většině informací se dostává zprostředkovaně právě skrz média. Považuje tak médii prezentované informace za „zaručené svědectví o skutečném“. (Kunczik 1995: 125)

Winfried Schulz zde předkládá dva koncepty médií – reflexivní a konstruktivistické. V případě reflexivního pojetí média prezentují zkreslený obraz skutečnosti. Schulz dodává, že „[...] média prezentují vysoce strukturovaný a často zkreslený obraz skutečnosti, a vzhledem k tomu, že lidé své jednání – alespoň částečně – přizpůsobují tomuto obrazu skutečnosti, mají média silný vliv na jednotlivce a společnost jako celek.“ (Jirák, Říchová 2000: 29) S touto optikou jsou spjaté teorie podporující silný účinek médií, tj. Gerbnerova kultivační analýza, spirála mlčení Noelle-Neumannové či teorie mediální závislosti Ball-Rokeachové a DeFleura. Tento pohled na média, jakožto na zrcadla, která odráží skutečnosti, pomocně označuje „ptolemaiovským pojetím“. Dle Winfrieda Schultze spočívá představa zkreslené skutečnosti na dvou premisách, konkrétně na protikladu mezi masovými médii a společností a předpokladu, že základním úkolem zpravodajských médií je předkládat co možná nejvěrnější obraz světa. (Jirák, Říchová 2000: 30) Masová média tak jsou chápána jako pasivní zprostředkovatelé reality, která zrcadlí svět. Paralela se zrcadlem značí, že předkládaný obraz není realistický, protože nám ukazuje jen určité výseky skutečnosti.

Druhý pohled – konstruktivistický, Schulzem též označovaný jako „koperníkovský“, nahlíží na média tak, že v nich spatřuje integrální součást společnosti. A proto se „(...) média v tomto přístupu nepojímají jako pouhý pasivní zprostředkovatel (reflektor) skutečnosti, existující samostatně a nezávisle na masové komunikaci. Média se místo toho chápou jako aktivní prvek v sociálním procesu, z něhož teprve představa o skutečnosti vychází.“ (Jirák, Říchová 2000: 31) Média se tak podílejí na konstrukci reality, přičemž čerpají z externích (podněty dostupné vně subjektu či jeho okolí) a interních informací (pravidla a zkušenosti pro zpracování podnětů). To ale může vést k selekci podnětů a událostí světa, které zpracovávají a interpretují. Realita (kterých může být více) se tak stává výsledkem komunikace, ať už jde o správnou či chybnou představu skutečnosti. (Jirák, Říchová 2000: 31–32) Důležitým prvkem se tak stávají sociální interakce mezi členy společnosti a jazyk, co by

zprostředkovatel komunikace. Aby byla tato konstrukce sociální reality platná, je neustále udržována a legitimizována.

1.2 Sociální konstrukce reality

Teorii sociální konstrukce reality představili Peter Berger a Thomas Luckman na konci 60. let v knize *The Social Construction of Reality: the outline of the sociology of knowledge*. Podle nich je základním východiskem tvrzení, že „realita je vytvářena sociálně a že sociologie vědění musí analyzovat procesy, jakými k tomu dochází.“ (Berger, Luckmann 1999: 9) Realitu zde definují jako „vlastnost náležející jevům, kterým přisuzujeme existenci nezávislou na naší vlastní vůli“. (Berger, Luckmann 1999: 9)

Podle autorů je realita každodenního života naplněna objektivacemi, které zároveň umožňují právě její existenci. Schopnost objektivace má například lidské myšlení, které je dostupné veřejnosti jakožto prvek společného světa. (Berger, Luckmann 1999: 39–40) V tomto pojetí je realita konstruovaná lidmi, kteří jí skrz jazyk přiřadí určité významy. „Realita z tohoto pohledu zpravodajské obsahy nepředchází a neodráží se v nich, ale je konstruována teprve ve chvíli, kdy je definována.“ (Reifová 2004: 107) Autoři zastávají názor, že konstrukce reality je závislá na externalizaci, objektivizaci a internalizaci. Můžeme tvrdit, že média se podílejí na konstruování mediálního obrazu reality, protože svou externalizací vytvářejí pravidla, která veřejnost následně pokládá za své. Obrazy, které nám média poskytují, nejsou zobrazením reality, ale jsou pouhým mediálním konstruktem. „Vědění definuje institucionalizované oblasti chování a určuje všechny situace, které do těchto oblastí spadají. Definuje a vytváří role, jež mají být hrány v kontextu daných institucí. Toto vědění tak řídí a předurčuje veškeré chování. Jelikož toto vědění je sociálně objektivizováno jako vědění, tedy jako soubor obecně platných pravd o realitě, jeví se jakékoliv radikální vybočení z institucionálního řádu jako odklon od reality.“ (Berger, Luckmann 1999: 68) Realitu tak tvoří objektivní danosti a subjektivní interpretace jedinců. Můžeme tak konstatovat, že realita závisí především na tom, jak jí rozumí konkrétní jedinci a jaké konkrétní znaky užívají při sociálních interakcích.

Tyto dvě teorie spolu úzce souvisí. Jak shrnuje Renáta Sedláková ve své disertační práci *Obraz Romů v televizním zpravodajství – příklad mediální konstrukce reality*, „mediální obraz, vytvořený jako zástupná prezentace jevu, osoby či situace, se ve svém důsledku stává jejich re-

prezentací, jež se skrze externalizaci a objektivizaci podílí na utváření reality nové a formuje vnímání a přístup příjemců k tomuto jevu, osobě či situaci. Mediální sdělení vycházejí z mimomediální skutečnosti, neboť využívají prvků ze smyslově vnímatelného světa, a jejich prostřednictvím zpětně k tomuto světu odkazují, vypovídají o něm, a tak jej zároveň vytvářejí, formují a stvrzují.“ (Sedláková 2007: 30) Zároveň však ani jedna z výše zmíněných teorií nepopírá existenci fyzického světa.

1.3 Mediální rutiny

Koncept mediálních rutin, jinak také zvyklostí nebo vzorců, na které si navykli tvůrci mediálních obsahů je spjatý se jménem Gay Tuchmanové. Podle ní právě tyto rutiny pomáhají pracovníkům v mediální sféře vyrovnávat se s omezeními danými prostředím mediálních organizací, a pomáhá jim tak utvářet prostředí, k němuž vztahují svůj výkon. Tuchmanová, která se zaměřuje na redakční procesy v mediálních institucích se zabývá především fenoménem zpravodajské sítě, která práci reportérů dělí podle zeměpisného, organizačně-spoločenského a tematicky specializačního kritéria. K dalším mediálním rutinám řadí typizace událostí podle časového rámce, posuzování správnosti události podle jejího personálního obsazení; předurčení události novinářem, inspirace novináře jinými médii, která může vést stejně tak k jeho snaze odlišit se, nebo naopak ke snaze sdílet určité informace. (Reifová 2004; Tuchman 1978)

Sedláková připomíná, že Gaye Tuchmanová ve své studii *Making News: A Study in the Construction of Reality* z roku 1980 „ukázala sociálně-konstruktivistický charakter produkce zpráv a vliv profesionalizace novinářů při vytváření zpravodajství, čímž výrazně přispěla k rozvoji teorie mediální konstrukce reality. (...) Právě pobyt výzkumníků v redakcích odhalil v každodenních praktikách novinářů skryté rutiny a nepsané, společensky sdílené představy o tom, co je zprávou a jak o určitých událostech informovat.“ (Sedláková 2014: 264–265)

1.4 Agenda setting

Tím, jak mohou média působit na lidské nahlížení na svět se zabývá rovněž koncept agenda setting², neboli nastolování agendy. Maxwell McCombs v předmluvě své knihy *Setting the Agenda: Mass Media and Public Opinion* říká, že fáze nastolování agendy „shrnuje pokračující dialog a debatu v každé komunitě, od lokálních sousedství až po mezinárodní oblasti, které by měly být v centru veřejné pozornosti. Ve většině těchto dialogů mají média signifikantní a někdy kontroverzní roli.“ (McCombs 2014; vlastní překlad)

Maxwell McCombs spolu s Donaldem Shawem zkoumali působení zpráv uveřejněných ve vybraných médiích a jejich vliv na vnímání příjemců v masových médiích při příležitosti předvolebního výzkumu v Chapel Hill v Severní Karolíně v roce 1968. Autoři v úvodu reflektují, že správný výběr zpráv a vysílaných obrazů je důležitou součástí politické reality. Pro čtenáře je totiž podstatné také množství informací a jejich pozice. (McCombs 1972) Právě v tomto přístupu je vidět významná role médií, která může změnit přístup příjemců k danému tématu. „V reflexi toho, co kandidáti říkají během kampaně můžou hrát masová média důležitou roli – tedy to, že média mohou stanovit >agendu< kampaně.“ (McCombs 1972)

Maxwell McCombs a Donald Shaw vychází z předpokladu, „že důraz a význam, který je ze strany médií přikládán určitému problému, ovlivňuje způsob, jakým tento problém vnímá a přijímá publikum.“³ Podle tohoto konceptu média disponují mechanismy, které mají schopnost určovat, o čem publikum přemýšlí, a které otázky vnímá jako nejdůležitější. Vliv médií v kontextu nastolování témat můžeme dále rozlišit na agendu setting prvního a agendu setting druhého stupně. Agenda prvního stupně se zabývá agendou objektů, „která sleduje významnost objektů v mediální a ve veřejné agendě. Každý z objektů je zároveň něčím charakterizován, má nějaké vlastnosti, *atributy*.“ (Červenka 2008: 28) A právě atributy, jež se liší u každého z objektů svou významností, jsou předmětem zkoumání agendy druhého stupně. V tomto případě už „[...] média veřejnosti nejen předkládají o čem přemýšlet, ale i jak o tom přemýšlet.“ (Červenka 2008: 29)

---

² McCombs dodává, že původ myšlenky nastolování témat započal náhodným, každodenním sledováním role nových příběhů/zpráv na přední straně Los Angeles Times počátkem roku 1967. Formální zkoumání odstartovalo na podzim, kdy se McCombs odstěhoval na University of North Carolina at Chapel Hill, kde započal spolupráci s Donaldem Shawem. Samotný termín se dle něj objevil během roku 1968. Intelektuálním otcem myšlenky je však Walter Lippman, který tuto myšlenku nastínil již roku 1922 ve své práci *Public Opinion*, byť přímo neužil tento termín. (McCombs 2014)

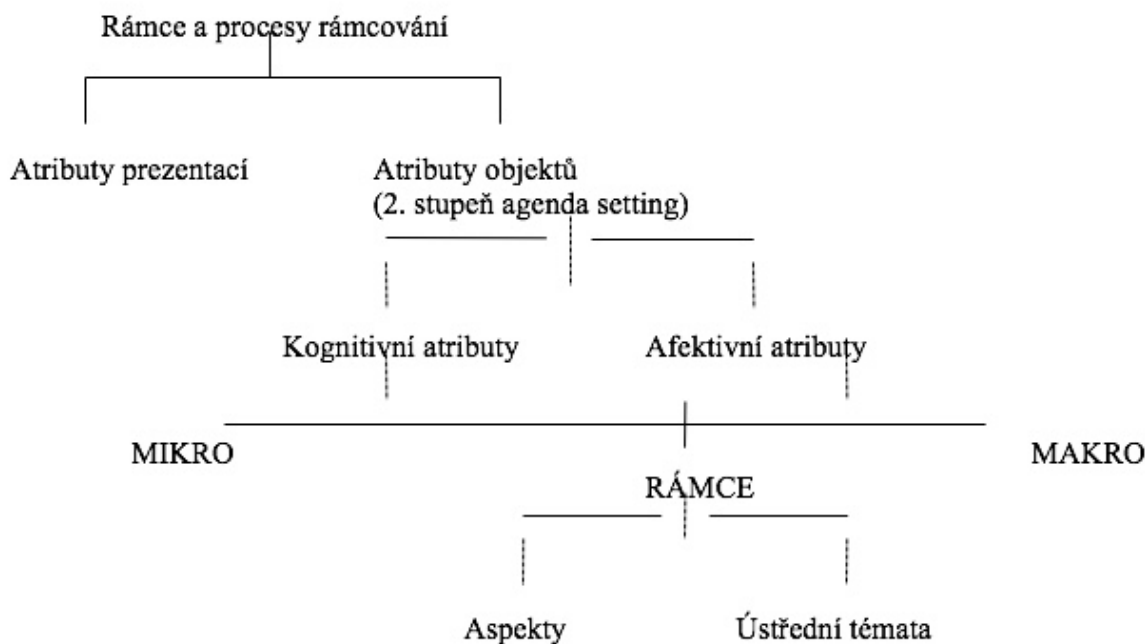
³ Milan Vladyka. *Revue pro média: Časopis pro kritickou reflexi médií*. [online]. © 2001-2005 [cit. 2016-12-30]. Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/urcovani_agendy.htm

„To neznamena, že tisku se daří podstrkovat publikum k tomu, aby si osvojilo určitý názor, ale daří se mu přimět lidi k tomu, že považují některá témata za důležitější než jiná.“ (DeFleur, Ball-Rokeachová 1996: 273) Snažíme se tak najít odpověď na otázku, proč jsou některá vybraná témata veřejností preferovaná a jiná zůstávají stranou. Jak ale McCombs dodává – „>Co potřebuje veřejnost vědět?< je stále se opakující fráze v rétorickém repertoáru profesionální žurnalistiky. Ale reprezentuje mediální agenda opravdu to, co veřejnost potřebuje vědět?“ (McCombs 2014)

Autoři publikace *Agenda-setting: teoretické přístupy* dodávají, že výzkum v oblasti agendy setting se v posledních dvou desetiletích v oblasti komunikačních, a také mediálních studií navýšil. „Z teoretických ukotvení prací i z empirického výzkumu vyplývá, že jak výzkum v oblasti nastolování agendy, tak v případě rámcování směřuje k jednomu cíli: ke zkoumání hlubších organizačních struktur, které podmiňují a zajišťují přenos sdělení (témat, obrazů kandidátů) z mediální agendy do agendy veřejné.“ (Červenka 2008: 34)

V návaznosti na agendu setting druhého stupně je zmiňován koncept framingu. Pojmy rámcování, potažmo rámec spadají do oblasti kognitivní vědy a sociální psychologie. Sama sociálněvědní teorie je spjatá s americkým sociologem Ervingem Goffmanem, který se ve své publikaci *Frame Analysis* (Goffman 1986) zabývá organizací zkušeností, k čemuž jedinci využívají právě rámce neboli schémata, díky nimž jednodušeji interpretují svět okolo sebe. Z důvodu interdisciplinarity jak komunikačních, tak mediálních studií se začaly překrývat nejen metody, ale také některé teorie. Provázanost mezi agendou setting a rámci zmiňuje sám Maxwell McCombs. Podle něj „propojení atributů agenda setting s konceptem framingu nabízí nový pohled na účinky obsažené v různých vzorech atributů nalezených v médiích o tom, jak příjemci sdělení smýšlí o veřejných záležitostech.“ (McCombs 2004: 97) Jedinice tak mohou ovlivnit v rámci objektu různě významné atributy, které samy o sobě plní funkci pádného argumentu.

Provázanost agendy setting a konceptu rámcování demonstřují Maxwell McCombs spolu se Salmou Ghanem v publikaci *Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World* tak, že agenda atributů, tedy druhý stupeň agendy setting, zcela obsáhne teorii rámcování, což znázorňuje náčrt níže.

Obr. 1 Provázanost agendy setting a framingu (podle McCombs a Ghanem in Reese, Gandy 2003: 71)

Paulína Tabery, která se v publikaci *Agenda-setting: teoretické přístupy* věnuje podrobnější definici obou stupňů konceptu agenda setting, rámcování a souvisejícím jevům, je však toho názoru, že navzdory tomuto úzkému provázání lze v terminologii těchto konceptů rozlišit jisté odlišné charakteristiky. Zde vychází z poznatků emeritního profesora T. Michaela Mahera, který rámce pojímá jako komplexní atributy závislé na svém objektu, jenž dále rozvíjí. Maher (2003) deklaruje, že oba koncepty disponují jinou historickou linií.

„Agenda-setting začala s hodnotnými postoji v měření, ale nedisponovala dostatkem teoretického zázemí. Naopak framing měl odpočátku hluboké teoretické zázemí v kognitivní psychologii, ale ukázalo se, že je to nezachytitelný koncept k měření.“ (Maher 2003) Jak doplňuje Tabery „v rámcování je na rozdíl od teorie nastolování agendy kladen větší důraz na příčinné zdůvodnění. Zkoumání se také soustřeďuje na zdroj, původ rámců, a zatímco předmětem výzkumu v teorii rámcování je rámec komunikátora (novináře), v případě nastolování agendy (i ve druhém stupni) se pozornost zaměřuje na přenos významnosti mezi textem (ovšem interpretovaným výzkumníkem) a příjemcem, publikem.“ (Červenka 2008: 36)

1.5 Framing

Právě koncept agenda setting doplňuje a rozšiřuje koncept významového rámcování neboli framingu. Například McCombs framingem označuje druhý stupeň agenda setting. Původně je však termín frame (rámec) spjatý se sociologem Ervingem Goffmanem, který tento termín přejímá od Gregory Batesona⁴. Ten definuje rámeček jako „pojem, který odkazuje k základním elementům, který jsme schopni identifikovat.“ (Goffman 1986: 10–11) Erving Goffman totiž předpokládá, že „definice situace je vystavěna ve shodě s principy organizace, kterou řídí události – přinejmenším sociální – a naše subjektivní zapojení do nich. (Goffman 1986: 10–11) Erving Goffman dodává, že rámce se liší svou mírou organizace. Některé tak mohou být prezentovány jako systémy entit, postulátů a pravidel, jiné jsou spíše přístupem či perspektivou dané věci. „[...] každý primární rámeček umožňuje svým uživatelům umísťovat, chápat, identifikovat a pojmenovávat viditelně nesmírné množství konkrétních událostí definovaných v jeho intencích.“ (Goffman 1986: 21)

Rámce neboli schémata jsou velmi komplexními a napomáhají interpretaci světa. Zároveň nám schémata slouží při hodnocení informací a zaplňování mezer, chybí-li informace nebo jsou-li nejednoznačné. Jak dodává Renáta Sedláková v knize *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky* v principu zarámování „jde o způsob, jakým je událost/osoba uchopena a popisována, jaké aspekty jsou médiu při její reprezentaci vyzdvihnuty a které potlačeny. Jedná se o dominantní perspektivu, organizační princip, který vymezuje oblast, v jaké média a lidé o tématu uvažují.“ (Sedláková 2014: 348) Média mohou při zpracování určité tematické události některé vlastnosti zdůraznit a jiné potlačit nebo dokonce vynechat. Jednu událost lze zpracovat s odlišným zarámováním. Vyznění článku tak díky zarámování může být různé. Teorii zarámování interpretujeme tak, že média zarámováním umí publiku vnutit kritéria hodnocení, a to konkrétně tím, co mediální producenti zdůrazní nebo naopak opominou. Těmito rámcovými zásahy ovlivňují vnímání a postoje publika. Mezi významné teoretiky framingu patří například také Robert M. Entman. Podle něj je rámování „výběr a zvýraznění některých aspektů událostí či témat a vytváření propojení mezi nimi k podpoře konkrétních definic, interpretací, hodnocení a řešení“ (Entman 2004: 5)

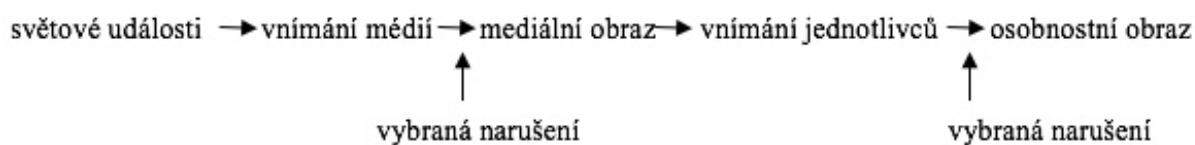
---

⁴ Gregory Bateson se zabýval rámci ve své knize *Steps to an Ecology of Mind* z roku 1972.

1.6 News values

S vyzdvihováním určitých aspektů (kritérií) zpráv pracuje také koncept news values neboli teorie zpravodajských hodnot. Johan Galtung s Marií Rugeovou v tomto konceptu z 60. let staví na předpokladu, že zprávy jsou nám médií předkládány na základě splnění určitých kritérií. Autoři ve své studii *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers* (Galtung, Ruge 1965: 65) předkládají názorné zobrazení vztahu mezi událostmi, jejich vnímáním a konečným obrazem, který si o události příjemci vytvoří.

Obr. 2 Komunikační schéma příjmu události (převzato z Galtung a Ruge, 1965: 65)

Schéma výše nám názorně ilustruje, jak se konkrétní událost stane mediálně prezentovanou zprávou. Druhá půlka pak zdůrazňuje individuální vnímání dané události v myslích příjemců. Abychom si o nějaké konkrétní události vytvořili specifický obraz, musí daná událost podle autorů projít tímto komunikačním řetězcem. (Galtung, Ruge 1965: 64–65)

Galtung s Rugeovou se ve své analýze zaměřili na celkem 12 faktorů, z nichž některé rozdělují na související subfaktory. Konkrétně analyzovali (1) frekvenci, a to ve smyslu potřebného časového rozpětí, během kterého si událost získala význam. Vycházeli z předpokladu, že čím více je frekvence události podobná frekvenci zpravodajského média, tím pravděpodobněji bude v tomto médiu zaznamenána. Dalším faktorem je (2) práh pozornosti, který podle Galtunga s Rugeovou odpovídá >amplitudě< rádiových vln. Událost tak musí překonat jistý práh pozornosti, aby byla zaznamenána. Autoři tento faktor dále rozdělují na dva podfaktory – (2.1.) absolutní intenzitu a (2.2.) nárůst intenzity. Událost se může také vyznačovat (3) jednoznačností, tedy neobsahovat žádné dvojznačné významy, (4) smysluplností – tedy jasným výkladem, a to buď z hlediska (4.1.) kulturní blízkosti, kdy čtenáři přikládají pozornost spíše události, která je jim kulturně známá a blízká nebo (4.2.) relevance, kdy i kulturně vzdálená událost může být pro čtenáře významná. Následujícím faktorem (5)

souznění, který dále dělí na (5.1.) předvídatelnost a (5.2.) poptávku, popisují stav, kdy jedinci předpovídají, že se něco stane, čímž případně uskutečněnou událost lépe akceptují. Zprávy, které se vyznačují (6) neočekávaností, (6.1) nepředvídatelností a (6.2.) vzácností, mají větší potenciál být v médiích zveřejněny. Jakmile se nějaká zpráva vyskytuje ve zpravodajství delší dobu, vyznačuje se (7) kontinuitou. Navíc se z původně nové, neočekávané zprávy stává zpráva známá. Zpráva se rovněž může projevat v různých (8) variacích, a to jak v tištěných, tak v audiovizuálních médiích.

Autoři pracují také s tvrzením, že to, jestli se událost stane v dané zemi zprávu, je ovlivněno kulturními faktory. Zde řadí (9) vztah k elitním národům, protože čím více se bude událost týkat elitních národů, tím spíše se objeví ve zpravodajství. S tímto faktorem úzce souvisí (10) vztah k elitním osobám, kdy rovněž pracujeme s předpokladem, že čím více v dané události figuruje, tím pravděpodobněji se daná událost stane zprávu. Tento předpoklad mají také události vyznačující se (11) personifikací či (12) negativitou. (Galtung, Ruge 1965: 66–68)

„Podle Galtunga a Rugeové se zprávami stávají ty události, které je možné označit "sděleníhodné" (newsworthy), tedy takové, jež vyhovuje kritériím zohledňovaným novináři/editory při výběru události, o nichž bude jejich médium informovat.“ (Sedláková 2014: 322)

Zde je na místě podotknout, že tím, že jsou zprávy zaměřeny na jeden (případně více) faktorů, mohou být následně zkresleny tak, aby vynikla daná zpravodajská hodnota a zpráva tak příjemce upoutala. V souvislosti s naším zkoumaným tématem můžeme předpokládat, že by se podle výše zmíněné klasifikace jednalo o tyto faktory: kulturní blízkost, neočekávanost, personifikaci či negativitu prezentovanou násilným charakterem události.

2. Reprezentace tragických událostí v médiích

Jak už bylo zmíněno výše, tragické události, ať už jde o atentáty, přírodní nebo technologické katastrofy, poutají pozornost médií. Příběhy stojící na pozadí těchto, někdy až masových tragédií, jsou ventilovány právě skrze masová média, která se aktivně podílí na zprostředkování událostí. Novináři nebo moderátoři pak na základě rozličných faktorů (dramatičnost události, similarita událostí, politický aspekt události, důsledky události ad.) vybírají, jak budou o dané události informovat. (Hawdon, Agnich, Ryan 2013: 199)

Způsob, jakým média informují o tragických událostech, tak spočívá především v tom, že „rámcování události jako problematické reflektuje současnou kulturní atmosféru a některé zločiny tak odrážejí znepokojení, strach a dlouhotrvající obavy národa.“ (Wondemaghen 2014: 12)⁵. Můžeme tedy říct, že média hrají aktivní roli v konstruování a vytváření sociální reality, tedy vybírají, které události stojí za naši pozornost, za informování a reflektování současných zájmů.“ (Wondemaghen 2014: 13) Jakmile se tedy konkrétní událost dostane do médií, její témata se stávají společensky významnými.

Tragédie navíc bývají často prvkem, který spojuje jedince uvnitř společnosti. „Požadavky na zachování skupinové minulosti jsou základním požadavkem skupinové identity. To neznamena pouhé zachování minulých událostí, ale také jejich přijatelné udržení, pro skupinu. Tento konstruktivní postup, který je podporován dřívější vnitřní soudržností, posiluje skupinovou integraci. Kolektivní traumata, jako individuální traumata, přerušují tento pocit kontinuity a brání rozvoji přizpůsobivé identity.“ (Forgas, Vincze, László 2014: 235)

Autoři studie *Media Framing of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy* rovněž předkládají tvrzení, že zaujatost médií tragickými událostmi je důležitá, neboť „média mohou bránit nebo uspíšit ozdravný proces“, což je vidět například na zveřejněných zprávách týkajících se střelby na školách ve Spojených státech. Právě tyto články totiž mohou mezi širokou veřejností budovat strach, aniž by se vzal v úvahu kontext celé výjimečné situace. (Hawdon, Agnich, Ryan 2013: 199)

---

⁵ Nebude-li uvedeno jinak bude se v případě citací ze zahraniční literatury vždy jednat o vlastní překlad autorky.

Výzkumy zaměřené na mediální reprezentaci tragických událostí nejsou v České republice výjimkou, pokud se ovšem jedná o zmapování mediálního obrazu válečných konfliktů. Objevují se také témata zaměřená na *Mediální obraz tragické nehody u Nažidel* (Badejová Daniela, 2012) či *Analýza mediálního obrazu teroristického útoku na USA z 11.9.2001* (Suchkova Olga, 2006). Tento výzkum zkoumající mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle Sociálního modelu zvládání od Pennebaker a Harbera je tak událostí, která ještě nebyla zkoumána. Podobná zkoumání byla provedena převážně ve Spojených státech, kdy se výzkumníci zaměřili na tragickou událost, která se odehrála na Virginském Polytechnickém Institutu (Virginia Tech).

3. Morální panika jako sociální problém

Tyto události a to, jak jsou veřejnosti předkládány, mohou ovlivnit způsob, jakým budou jednotliví členové společnosti o dané (negativní) události smýšlet. Některé informace však mohou na veřejnosti vyvolat morální paniku.

Tomuto konceptu se podrobně věnoval Stanley Cohen, jenž v úvodu publikace *Folk Devils and Moral Panic*, poprvé vydané v roce 1972, říká, že samotný termín morální panika je charakteristickým znakem pozdních 60. let a byl předmětem zájmu sociologie deviantního chování či raných kulturních studií, kde se vyskytoval v souvislosti s kulturami mladistvých, subkulturami nebo vandalismem a fotbalovými hooligans. (Cohen 2002: vi) Cohen dodává, že „objekty obvyklé morální paniky jsou předvídatelné; avšak jsou volně definovány. Například: jsou *nové* (nevyužité, obtížně rozpoznatelné; na oko běžné, ale neviditelně se přibližují morálnímu horizontu) – ale také *staré* (maskované verze tradičního zla). Jsou samy o sobě *škodlivé* – ale také *varovnými znaky* reálného a rozšířeného stavu. Jsou *transparentní* (kdokoli může vidět co se stane) – ale také *neprůhledné*: učení experti musí vysvětlit nebezpečí ukrytá pod povrchem neškodných objektů (rozluštit text rockové písně, aby odhalili, jak vedla ke školnímu masakru.” (Cohen 2002: xxii; upraveno, MS)

Právě tento koncept se používá k popisům projevů veřejnosti při tragických událostech nebo při reálných či potencionálních hrozbách už od 70. let. „Morální panika je spojována s dobře známými sociálními problémy, mezi které patří loupežná přepadení, zločiny týkající se drog, delikventní chování u mladistvých, násilné činy způsobeny gangy a terorismus.“ (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015) Také první výzkumy na téma morální paniky⁶ se objevují začátkem 70. let 20. stol. a jsou spojeny se jmény Jocka Younga a již zmiňovaného Stanleyho Cohena.

Jan Tomášek v *Úvodu do kriminologie* uvádí, že jako první užil termín morální panika Jock Young roku 1971 ve své studii, která se zabývala uživateli drog v severním Londýně. Za otce teorie morální paniky bývá však považován Stanley Cohen, který ji definoval roku

---

⁶ S konceptem morální paniky je spojen také způsob informování o subkulturách mládeže z 50. let 20. století, kdy v britském prostředí narůstal obecně strach z kriminality. Je nutné mít však na paměti, že koncept jako takový vznikl až v 70. letech. Další etapou zkoumání morální paniky jsou v 80. letech výzkumy loupežných přepadení a drogových epidemií, dále aféry denních pečovatelských center a v neposlední řadě morální panika spojená se střelbou na školách.

1972. Podle něj k morální panice dochází, když „stav věci, příhoda, osoba nebo skupina lidí je definována jako hrozba sociálním hodnotám a zájmům; v masových médiích je prezentována a stylizována stereotypním způsobem; morální překážky jsou zastoupeny editory, biskupy, politiky a dalšími pravicově smýšlejícími lidmi; společensky schválení experti pronášejí své analýzy a řešení; jsou vyvinuty nebo (se častěji) uchylují ke způsobům zvládnání; podmínky událostí poté zmizí, nebo se zhorší.“ (Cohen 1972: 9)

Stanley Cohen (Cohen 2002: xxii) ve výše uvedené studii definuje koncept morální paniky, kterou tvoří 5 klíčových atributů⁷, podle nichž mají média, respektive tvůrci zpráv, možnost stanovovat veřejná témata. Jedná se o (1) *znepokojení* (concern), které reprezentuje zvýšenou úroveň úzkosti ohledně vnímané sociální hrozby. Toto znepokojení však musí být změřitelné v konkrétních případech a obvykle je zveřejňováno skrze mediální zpravodajství. (2) *Nepřátelství* (hostility), které je často manifestováno skrze mentalitu my versus oni, a právě skrze tuto mentalitu může být „zvýšená míra nepřátelství směřována na deviantní nebo cizí skupiny s problematickým chováním. To může zahrnovat démonizaci, kriminalizaci a odcizení určité mládeže (...).“ (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015) Odcizenou skupinou v tom případě rozumíme především skupiny minoritní či subkultury, které bývají často považovány za hrozbu společnosti, i když to tak mnohdy nemusí být. (3) *Obecný souhlas* (consensus), který se objevuje, když veřejnost souhlasí, že konkrétní hrozba je „reálná, vážná a způsobená delikty členů skupiny a jejich chováním“ (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015); Goode s Ben-Yehudou k tomu poznamenávají, že typická reakce zahrnuje posílení aparátu sociální kontroly ve společnosti, tvrdší pravidla, nárůst veřejné nenávisti a celkově posílenou práci veřejných orgánů, jako jsou soudy a policie. (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015) (4) *Nepoměrnost* (disproportionality), jež v konceptu morální paniky značí nepoměrnost subjektivity, s kterou je tento fenomén popisován veřejnosti. To souvisí se zveličováním událostí a jejich dopadů. Disproporcionalitu značí také překročená intenzita veřejného znepokojení, či přehnané morální riziko. Dalším příkladem nepoměru může být také nesoulad mezi množstvím činů a frekvencí s jakou se objevují. Toto souvisí především s mediálními strategiemi a rutinami. Posledním bodem je (5) *nestálost* (volatility) značící pomíjivost s jakou se objevují a mizí dané události. Ty po náhlém propuknutí mizí stejně rychle. Důležité je si rovněž uvědomit, že události, které jsou zobrazovány v médiích, se v nich objevují pouze do té doby, než je nahradí jiná událost zájmu. „Mediální pokrytí těchto vzácných událostí se často objeví náhle, ale jakmile mediální

---

⁷ Tyto atributy představili roku 1994 také Erich Goode a Nachman Ben-Yehuda.

domy objeví v události svůj velký příběh, rychle se rozptýlí mezi ně.“ (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015; Cohen 2002: xxii; upraveno, MS)

Stanley Cohen rovněž stanovuje tři procesy probíhající v médiích při informování o morální panice. Hovoří o zveličení a zkreslení, predikci a symbolizaci. (Cohen 2011: 25) (1) *Zveličením* myslí přehnaný počet událostí, které se vyskytnou v médiích, konkrétně „počet účastníků, počet zahrnutých do násilí, množství následků a škod.“ (Cohen 2011: 26) *Zkreslení* se podle Cohena projevuje v prezentaci zpráv, kdy charakteristickými prvky jsou „senzační titulky, melodramatický slovník a záměrné zvýšení těch elementů v příběhu považovaných jako zprávy.“ (Cohen 2011: 26) Doplnuje, že zkreslení se může projevovat rovněž vysokou frekvencí zavádějících titulků, které jsou v rozporu s událostí – „tedy titulek >násilí< může označovat příběh, ve kterém se ve skutečnosti neobjevuje žádné násilí. (...) Opakování zjevně falešných příběhů, navzdory tomu, že je faleš potvrzena, je známým poznatkem ve studiích zkoumajících roli tisku při šíření masové hysterie.“ (Cohen 2011: 27–28) (2) *Předpověď* je implicitním předpokladem, která je prezentována v každém příběhu, tedy že „co se stalo se nevyhnutelně musí stát znova. (...) Predikce tak hraje roli klasického sebenaplnujícího proroctví.“ (Cohen 2011: 35) Kumulativní efekt takto předkládaných událostí je založen na základě predikcí těch, jejichž pravdivost je garantována. Cohen upřesňuje, že predikce má formu reportovaných výroků místních zástupců jako jsou obchodníci, radní, policejní mluvčí, kteří se už vyjadřují k tomu, co se stane příště. Absence predikce může být katastrofální u přírodních katastrof, ale jak říká Cohen „u sociálních fenoménů jako jsou deviace je přítomnost predikce to, co může být >katastrofální<.“ (Cohen 2011: 35) Poslední fází je (3) *symbolizace*. Na symbolizaci dle Cohena závisí hlavně masová komunikace, která spoléhá na symbolickou sílu slov a obrazů, kdy „neutrální slova jako jména míst mohou symbolizovat komplex ideí a myšlenek; například Pearl Harbor, Hiroshima, Dallas a Aberfan.“ (Cohen 2002: 36) Symbolizaci popisuje jako třístupňový proces, kdy se určité slovo stane symbolickým statutem, které zahrnuje různé objekty symbolizující toto slovo a tyto objekty se samy o sobě stanou symbolickým statutem. (Cohen 2002: 37)

Morální panikou se zabývali také Erich Goode a Nachman Ben-Yehuda ve své knize *Moral Panics: The Social Construction of Deviance*, kteří morální paniku charakterizují jako „strach ohledně hrozby nebo domnělé hrozby od deviantů, tzv. >postrach veřejnosti<, tedy kategorie lidí, kteří se pravděpodobně angažují ve špatných praktikách (původně: evil practices) a jsou obviňováni z ohrožování společenské kultury, způsobu života a hlavních

hodnot.“ (Goode, Ben-Yehuda 2010: 2) Připomínají, že Cohenova koncepce morální paniky obsahuje také dimenzi veřejných obav, kdy veřejnost může mít sofistikovanější vhléd na událost než tisk, ale „jestliže média uchvátí touha informovat o konkrétní události či stavu, který negeneruje veřejná starost, tak podle Cohenova modelu nemáme morální paniku ve svých rukou. Přehánění mediální pozornosti musí zasáhnout citlivou část veřejného publika.“ (Goode, Ben-Yehuda 2010: 25)

3.1 Morální panika (a role médií)

Média hrají důležitou roli při prezentaci sociálních jevů a následném utváření názorů, ale stejně tak mohou nezáměrně dezinformovat a šířit nepochopení, strach či paniku. Příkladem je nepřiměřené a mnohdy nepřesné informování o společensky nebezpečných a znepokojujících skutečnostech (kromě násilí a kriminality také agresivita, epidemie ohrožující zdraví nebo kontroverzní témata ve společnosti), z čehož vyplývá většinou podstatně vyšší znepokojení, než udává statistická četnost a reálná nebezpečnost daného jevu. (Ftorek 2012: 166)

Giovanni Carnibella a kolektiv, kteří se společně zabývali násilím fotbalových fanoušků v Evropě a vydali roku 1996 publikaci *Football violence in Europe: A report to the Amsterdam Group*, dodávají: „Jestliže společnost dospěje k domněnce, že určitý fenomén je hrozivý a narůstající, může to vzbuzovat tzv. morální paniku. Často se tak umocní hlasy volající po přísných opatřeních a kontrole. Tato zvýšená kontrola vytváří konfrontační situaci, v níž je do deviantního chování vtaženo více lidí než na počátku. Konfrontace v příštím týdnu proto bude větší, stejně tak se umocní i informování o ní a také volání po zvýšené kontrole.“ (Smolík 2010: 92)

Média se tak podílejí na tom, jak společnost o zločinu smýšlí, jak se o něm ve společnosti diskutuje a jaká opatření jsou považována za žádoucí. Jan Tomášek dodává, že „je známo a řadou výzkumů potvrzeno, že naprostá většina občanů získává znalosti o zločinu přesahující rámec vlastních zkušeností zprostředkovaných lidmi z blízkého okolí, právě z masmédií.“ (Tomášek 2010: 32)

Stejného názoru je také Stanley Cohen, podle kterého se média objevují buď v jedné, nebo ve všech fázích (Cohen 2002: xxiii) prezentace příběhu morální paniky. Hovoří o fázích:

(1) *ustanovení agendy*, během které je deviantní nebo sociální problém považovaný za zveřejnění hodný, (2) *přenášení obrazů*, konkrétně tvrzení od claims-makers, a to buď zosťřením, nebo otupěním rétoriky morální paniky, nebo (3) *prolomení mlčení*, během něhož tvrzení vytvářejí sama média.

Studie *Could it happen here? Moral panic, school shootings, and fear of crime among college students* popisuje, že před koncem 20. století byl strach z kriminality ve Spojených státech amerických spojován s městskými částmi ve středu měst. Naopak obyvatelé střední a vyšší třídy na předměstích a vesnické komunity viděli svá obydlí jako ta bezpečná. Uvedená přesvědčení se změnila koncem 90. let a promítla se roku 1999 střelbou na Columbine High School v Coloradu. (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015) Na základě této a mnoha dalších podobných událostí je důležité rovněž zmínit, že „zatímco morální panika je obecně kolektivní fenomén, individuální odpovědi – jako celek založený na základě individuálních atributů – potvrzují nebo vyvrací pravděpodobnou paniku, a je třeba je zkoumat.“ (Schildkraut, Elsass, Stafford 2015)

Jak vyplývá z výše uvedeného, „morální panika představuje veřejnou reakci na určitou skupinu, většinou z řad mládeže, která se jeví jako hrozba pro obecně sdílené normy, zájmy a hodnoty.“ (Tomášek 2010: 42) Zde je důležité podotknout, že zmíněná, dle Stanleyho Cohena „démonizovaná“, skupina (tzv. lidová strašáka) se stejně jako morální panika formuje až poté, co je takto prezentována v médiích. V Británii tvořily tyto strašáky hlavně různé skupiny mladistvé kultury⁸, jejichž chování bylo popisováno jako deviantní. Společnost tak měla vytvořenu jakousi sbírku nežádoucích skupin, které byly konstantně identifikovány jako tzv. postrach veřejnosti. Společnost tak svým členům ukazovala, kterým rolím by se měli vyhýbat a které by měli naopak napodobovat. (Cohen 2002: 2; upraveno)

V médiích se celý proces odehrává v několika etapách. Jan Tomášek přejímá pětistupňový proces morální paniky Yvonne Jewkese. Na počátku (1) se v procesu objeví snadno identifikovatelná skupina, která se dopustí sociálně nepřipustného chování, (2) média konkrétní událost zaznamenají a hojně o ní referují. Uvedené stádium má za následek to, že (3) zpráva zaujme veřejnost, a média proto začnou o události zprostředkovávat další informace.

---

⁸ Stanley Cohen dává za příklad skupiny nazývané the Teddy Boys, the Mods and Rockers, the Hells Angels, skinheady nebo hnutí hippies. Podobně společnost reagovala také na problémy s drogami, fotbalové výtržnictví či násilí a zločin obecně. (Cohen 2002: 2–3)

Během tohoto informování se však objevují tendence událost zjednodušovat, stereotypizovat, či dokonce zveličovat, čímž však média mohou vytvořit zdání eskalujícího problému. Objevuje se také propojování zdánlivě souvisejících událostí, které přidávají situaci na vážnosti. V příspěvcích médií se začínají objevovat polarizace, kdy média informují o jevu jakožto o konfliktu mezi dvěma skupinami, tj. „nimi“ a „námi“. (4) Konflikt se vyhrocuje a veřejnost vyžaduje postupy, které by zavedly účinná opatření. Policie se snaží tomuto požadavku (jak ze strany veřejnosti, tak politických elit vyhovět) a drží se taktiky „nulové tolerance“. Poslední fázi (5) nazývají spirálou rostoucí deviace. V ní se skupina podle autorů přizpůsobuje udělené nálepci, kterou jí dala média, a členové skupiny se tak stále více chovají jako devianti, které z nich média na počátku udělala. (Tomášek 2010: 42–44)

Významnou roli médií v procesu informování o závažné situaci, která se může změnit v morální paniku, si rovněž uvědomuje Stanley Cohen. Říká, že „masová společnost dostává již zpracované obrazy – političtí činitelé tak mohou a často vypustí tvrzení o delikventních činech na základě nezpracovaného a matoucího materiálu.“ (Cohen 1967: 128) Vyzdvihuje rovněž důležitost toho, jakým způsobem jsou události předkládány a jaké mediální rutiny se na jejich tvorbě podílely. Závěrem dodává, že „hlavní rolí médií se zdá být přenášení stereotypů a vytváření očekávání, ještě předtím, než samotná událost nastane. (Cohen 1967: 129)

4. Výchozí studie

V diplomové práci jsme se inspirovali a vycházeli také ze zahraničních studií. Z těch výše zmíněných to jsou studie *Could it happen here? Moral panic, school shootings, and fear of crime among college students* autorů Jacklyn Schildkraut, H. Jaymiho Elsas a Marka C. Stafforda, nebo práce *Media Framing of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy* autorů Jamese Hawdona, Laury Agnich a Johna Ryana. V následující podkapitole ještě pracujeme se statěmi *Media construction of a school shooting as a social problem* Meron Wondemaghen a *School Shooting as Organizational Deviance* autorů Cybelle Fox a Davida Jamese Hardinga.

4.1 Střelba ve školách jako sociální⁹ problém

Otázkou vymezení termínu sociální problém se zabývá Meron Wondemaghen z Monash University v Austrálii ve své stati *Media construction of a school shooting as a social problem*. V definici navazuje na koncept agenda setting Maxwella McCombse a Donalda Shawa, který jsme si přiblížili výše. Stejně jako u agendy setting, kdy autoři vychází z předpokladu, že média mohou nějaké situaci či problému přikládat větší význam na úkor jiné a tím ovlivnit způsob jakým bude sdělení přijato a jak budou jedinci o této události smýšlet, je také u definice sociálního problému významné, jak je problém popisován a předkládán veřejnosti.

Meron Wondemaghen předkládá, že sociální problém¹⁰ není problémem objektivním, ale je to něco, o čem si lidé myslí, že představuje problém. Profesor Joel Best z Delawerské univerzity, jehož specializací jsou sociální problémy a deviace, říká, že „charakteristikou sociálního problému z hlediska konstruktivistického přístupu je odpovědět na otázky typu proč

---

⁹ Výrazy **sociální**, respektive **společenský** mají totožný svůj původ v latinském slově **socialis**, které v překladu znamená společenský, spojenecký, družný. Přestože oba termíny bývají chápány jako synonymní, objevuje se zejména ve slovanských jazycích, tedy i češtině, významová odlišnost, která však není ustálená. Oba pojmy označují jevy ve společnosti či jevy se společností spojené, tedy i interakce a činnosti jedinců, způsob života, formy organizace apod. Můžeme však vnímat drobné nuance mezi těmito synonymy. Adjektivum **společenský** chápeme v širokém slova smyslu, jako pojem zastřešující sféru ekonomickou, politickou, duchovní i sociální. Naopak adjektivum **sociální** značí užší specifičtější smysl a vystupuje v protikladu ke specifické oblasti (například ekonomické) či označuje oblasti, kde „dominují problémy vztahu společnosti k individu, k jeho potřebám a problémům“. Na základě této definice překládáme „**social problem**“ jako sociální problém, tedy problém týkající se společnost v užším slova smyslu. Toto významové dělení je rovněž spojeno s ustálenými slovními spojeními, například sociální politika či sociální inženýrství. (*Velký sociologický slovník* 1996: 1014)

¹⁰ Tématikou a konstrukcí sociálních problémů se zabývali také Malcolm Spector a John Kitsusu ve své publikaci *Constructing Social Problems*.

se objevují jednotlivé sociální problémy, jak se stanou ohniskem demonstrací a protestů, nebo jak je možné, že plní přední strany médií a nově také sociální politiky.“ (Loseke, Best 2003: ix; upraveno) Best upřesňuje, že se jedná o termín označující frekventované jevy, které jsou však nepříjemné ve svých důsledcích, a které je třeba eliminovat. Jedná se tedy o vykonstruované události, které vnímáme a kvalifikujeme jako sociální problém, protože jsou tak označeny. Mezi příklady uvádí problémy a události spojené s terorismem, chudobou, drogami nebo mladistvými. (Loseke, Best 2003: 3) Na základě této definice můžeme mezi sociální problémy zařadit také střelbu a další násilné útoky na školách a jiných veřejných prostranstvích. V definování toho, co je považováno za sociální problém, hrají svou roli také média. Best toto propojení upřesňuje tvrzením, že „médiá ráda zveřejňují statistiky, protože čísla se zdají být faktická, jako zrnko pravdy v obecně nesprávném tvrzení. Veřejnost tíhne k tomu statistiky odsouhlasit; takže obvykle zacházíme se statistikami jako s fakty.“ (Loseke, Best 2003: 43; upraveno) Výše zmíněné sociální problémy svou povahou poutají pozornost médií, v nichž jsou často publikovány také doplňující informace k událostem či výroky odborníků.

Velkou roli v tom, zda je konkrétní událost považována za sociální problém, hrají takzvaní tvůrci požadavků¹¹, kteří definují aktivity, tvrzení nebo domnělé podmínky jedinců či větších skupin, které mohou následně ústit v sociální problém. Zmíněná tvrzení či podmínky definuje blíže Melissa Loseke jako „jakékoli slovní, vizuální nebo behaviorální tvrzení, které se snaží přesvědčit publikum, aby daný stav bralo vážně.“ (Wondemaghen 2014: 2) Stejně tak Anders Hansen tvrdí, že „společenská záležitost je nejprve představena zájmu veřejnosti a následně definována tvůrci (claim-makers; pozn. MS), než se stane společenskou záležitostí.“ (Wondemaghen 2014: 2). Jak autor statě dodává, je jedno, jestli problém existuje objektivně, nebo je neodmyslitelnou součástí společnosti, záleží pouze na tom, jaká tvrzení ohledně daného problému existují a jestli se jako problém následně identifikují.

Na předpokladu zvýznamnění určité situace či problému je postaven rovněž výše zmíněný princip rámcování, který je úzce provázán s agendou setting¹². Rámce zde fungují na principu zvýrazňování částí informací – atributů, které tak dělají „více patrné, významnější a zapamatovatelnější pro publikum skrze umístění a opakování.“ (Wondemaghen 2014: 2)

---

¹¹ Autoři Donileen Loseke a Joel Best pracují ve své práci *Social problems: constructionist readings* s termínem *claims-makers*.

¹² Teorie rámcování, spolu s vypíchnutím (priming) se zaměřují na tzv. druhý stupeň agendy setting, tedy na agendu atributů, která má objasnit, jak jsou charakterizována témata, která média a veřejnost považují za důležitá. (Červenka 2008)

Rámce taktéž jako tvůrci požadavků mají za úkol vybrat určitý aspekt reality a zvýznamnit jeho roli v komunikativním textu.

Provázanost mezi rámcováním a sociální problematikou lze demonstrovat také na příkladu násilí. Budeme-li například hovořit o násilí způsobeném v důsledku duševních poruch, nevnímáme situaci primárně tak, že jsou duševní choroby nebezpečné, dokud v nás média nevzbudí opačný dojem. Poté vnímáme tuto situaci jako nebezpečnou. Síla rámcování tak tkví v tom, že vybraný objekt, událost či text v širším slova smyslu zvýznamňuje některé aspekty vůči aspektům zbylým. Podle Wondemaghena tak „masová média mají moc kontrolovat publika v tom, které události jsou podstatné a v jejich zájmu, a které nikoli, a to jednoduše díky zahrnutí či vynechání daných interpretací.“ (Wondemaghen 2014: 2)

Přesto, že si tyto informace můžeme interpretovat na základě vlastních soudů, zkušeností a vědění, zvýznamnění konkrétních událostí má na nás signifikantní vliv, co budeme pokládat za společenský zájem či problém, například již zmíněné duševní choroby, násilí či střelecké útoky na veřejných prostranstvích. Je proto bez pochyb, že média hrají významnou roli, jak v rámcování událostí, tak v komunikování sociálních záležitostí a v konstrukci samotné události. Proto jak říká Wondemaghen, „...[žurnalisté] konstruují narativy podle existujících schémat v myslích příjemců, aby udělali příběhy přitažlivé a zveřejnění hodné.“ (Wondemaghen 2014: 3)

Ve zmíněné stati pracuje Meron Wondemaghen se čtyřstupňovým modelem analýzy sociálního problému (four-stage model of analysing social problem), který převzal od Malcoma Spector a Johna I. Kitsuse (70. léta 20. století). Model ukazuje, jak musí být daná událost konstruována, aby byla identifikována jako sociální problém.

(1) V první fázi skupina deklaruje existenci problému (Emergence and Claims Making). Pro to, aby sociální problém existoval, je důležité, že je jeho existence zdůrazněna. Jedinci musí konkrétně zdůraznit, že podmínky jsou „útočné a nežádoucí“ a pokusit se tak přeměnit „osobní potíže do veřejných záležitostí“. (Wondemaghen 2014: 6) Svou roli při zveřejňování tragických událostí v médiích hraje také tisk, protože ten „>zosobňuje< tento problém jako tu událost, která může ovlivnit životy svých čtenářů.“ (Wondemaghen 2014: 7) Ve světle konkrétně zveřejněných událostí tak můžeme konstatovat, že tisk vytvoří nebo se podílí na konstrukci morální paniky.

Následuje (2) druhá fáze, ve které oficiální orgán reaguje na daný problém (Legitimacy). V této fázi mají média moc ovlivnit vládu a další instituce tvrzeními, která jsou považována za zveřejnění hodná (newsworthy). V tomto kontextu diskutujeme především o událostech, které mohou být signifikovány jako riskantní a nebezpečné. „Vláda a příbuzné instituce pak užívají média ke změně veřejných postojů a chování ohledně >rizik< a problému.“ (Wondemaghen 2014: 7) Tyto „riskantní a nebezpečné“ události jsou v této fázi stále pouhými tvrzeními. Média však mají moc znovu informovat o změně dominantní ideologie politiků na základě toho, co daným politikům prezentují jako riskantní a nebezpečné pro naši společnost.

(3) Ve třetí fázi se znovuobjevují nároky a požadavky vyjadřující nespokojenost s oficiální reakcí orgánu (Renewed Claims Making). V médiích se objevují tvrzení o nedostatečných a neúčinných řešeních, která se zároveň stávají novými tvrzeními ohledně existujícího problému. Tisk se zde dostává do role aktivního tvůrce tvrzení a zveřejňuje kritická tvrzení.

Poslední fáze (4) se vyznačuje zavedením alternativní, paralelní nebo kontra instituce (Development of Alternative Strategies), která hledá proti zavedeným procedurám odpovídající řešení.

Aby tedy byla konkrétní událost označena za sociální problém, měla by splňovat výše popsané podmínky čtyřstupňového modelu. „Na počátku musí jedinci prohlásit existenci, či nějaké nežádoucí podmínky, na kterou následně reaguje nějaký oficiální orgán. V další fázi se znovu objeví nároky a požadavky, které vyjadřují nespokojenost s oficiální reakcí, načež je v závěru zavedena alternativní, paralelní nebo kontra instituce.“ (Wondemaghen 2014: 3)

Střelbou na školách se zabývá například studie *School Shooting as Organizational Deviance* autorů Cybelle Fox a Davida Jamese Hardinga. Za příklad dávají střelbu na Heath High v Kentucky (1997), kdy čtrnáctiletý školák zabil 3 studenty a 5 dalších zranil. Pár měsíců na to na Westside Middle School v Arkansasu jedenáctiletý a třináctiletý školák zabili 4 studenty, 1 učitele a zranili 10 dalších. Tyto dvě události byly součástí medializace střeľeb na školách, včetně následujících událostí na venkovských a příměstských vzdělávacích ústavech. Vrcholem byl masakr¹³ na Columbine High School roku 1999. (Fox, Harding 2005: 69)

---

¹³ Ponecháno podle originálního zdroje.

Tyto události byly zkoumány převážně perspektivou forenzních psychologů, kteří se zaměřili především na pachatele a jejich mentální stav či jiné psychologické problémy. Menší pozornost byla věnována sociálnímu a kulturnímu kontextu, které však mohou hrát důležitou roli během seskupování informací o pachatelích. „(...) střelci během těchto incidentů prožívají bolestivé emoční, sociální a/nebo také behaviorální problémy, nebo také vztek vůči instituci. (Fox, Harding 2005: 69)

Podle autorů může být střelba na školách chápána jako „instance organizované deviace, která se objeví když události vytvořeny organizacemi nejsou v souladu s cíli nebo očekávaními organizace a produkují neočekávané a škodlivé výsledky.“ (Fox, Harding 2005: 69–70) Autoři vycházejí z definice a výsledků zkoumání Diane Vaughan, kdy se podle nich jedná o často nezamýšlené důsledky běžných aktivit ať už u jednotlivců nebo skupin, přičemž „se objeví uvnitř organizace a vedou ke zranění a/nebo smrti.“ (Fox, Harding 2005: 71) Pro organizovanou deviaci je rovněž charakteristická odchylka od normativních standardů nebo očekávání. Také proto byly události týkající se střelby ve školách tak šokující pro většinu americké veřejnosti. Důsledky byly zásadní především pro školy a její studenty a zaměstnance, kteří ještě roky po střelbě stále trpěli chronickými, mentálními problémy. (Fox, Harding 2005: 71)

Je důležité podotknout, že je „rozumné očekávat, že školy na to, aby identifikovaly tyto studenty jako ty, kteří se trápí, či jsou dokonce nebezpeční, potřebují dodatečnou pozornost a služby pro to, aby označily jejich chování jako nebezpečné také pro ně samotné.“ (Fox, Harding 2005: 88) Prioritou všech škol by se tak podle autorů studie mělo stát bezpečné a efektivní výukové prostředí. Každá škola by se rovněž měla více věnovat výchovně-poradní činnosti a prevenci, tedy oblastem, v nichž by učitelé rozpoznali a zvládli sociální či emocionální problémy studentů a v budoucnu předešli tragickým důsledkům. (Fox, Harding 2005: 88,91–92)

4.2 Social Stage Model of Coping

Jak bylo předesláno v úvodu, cílem této magisterské diplomové práce je aplikovat model Social Stage Model of Coping, který dále v práci nazýváme Sociální model zvládání (úprava, MS), od Jamese Pennebaker a Kenta Harbera na mediální reprezentaci tragické události, která

se odehrála 14. října 2014 na Střední škole obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev ve Žďáru nad Sázavou.¹⁴

Tento koncept definovali James Pennebaker spolu s Kentem Harberem v práci *A Social Stage Model of Collective Coping: The Loma Prieta Earthquake and The Persian Gulf War*. Model je vymezen na základě prožívání charakteru tragických událostí, přesněji podle toho „kdy jednotlivci čelí emočnímu pozdvižení, o kterém přirozeně mluví a o kterém přemýšlí. Jestliže nejsou schopni mluvit s ostatními, ale přemýšlejí dále o dané události, čelí vyššímu riziku škály psychologických a zdravotních problémů.“ (Pennebaker, Harber 1993: 125) Doplňují, že charakter události může psychologicky ovlivnit jak jednotlivce, tak celou kulturu. Jsou to však obvykle právě jednotlivci, kteří zažívají komplexní škálu emocí a opakujících se myšlenek ohledně odehrané události. Co se však týče katastrof a jiných neštěstí, která mohou ovlivnit spíše celé komunity, je posttraumatické působení těchto událostí mnohem komplikovanější. (Pennebaker, Harber 1993: 126) Psychologickými otřesy mohou být pro jedince jak relativně triviální (ztracené klíče), tak masivní (znásilnění, úmrtí v rodině) podněty, které se projeví frustrací, smutkem, případně traumatem. „Čím více je otřes pro jedince zneklidňujícím, tím větší oblast psychologického a sociálního světa je u jedince narušena. (Pennebaker, Harber 1993: 126, upraveno, MS)

Sociální model zvládnutí, který vyvinul již zmíněný James Pennebaker společně se svými kolegy (Harberem roku 1993 a Gonzalesem roku 2009), se skládá ze tří dílčích fází¹⁵, z nichž každá trvá 2 až 3 týdny a reflektuje již zmíněný vývoj informování o tragické události, chování zasažených lidí a tvůrců mediálních obsahů.

První z fází je (1) *fáze krizová*, která trvá první 2 až 3 týdny po tragické události. Během tohoto období osoby otevřeně sdílí svoje myšlenky a pocity ohledně odehrané události a snaží se dát tragédii smysl. Rovněž pokrytí události narůstá jak v celostátních¹⁶, tak regionálních médiích. Tisk se zaměřuje na oběti tragédie a dělá tak tragédii osobnější. Následuje (2) *fáze zbrzdňující*, trvající opět 2 až 3 týdny. V tomto období je znatelný pokles výpovědí ohledně dané

---

¹⁴ Právě 14. října 2014 zaútočila Barbora Orlová na Střední škole ve Žďáru nad Sázavou sečnou zbraní, když ubodala šestnáctiletého studenta a zranila další tři lidi. Zpráva způsobila mezi veřejností velký rozruch nejen proto, že nepříčetná žena zavraždila mladíka, který se rozhodl pomoci své spolužačce, kterou žena ohrožovala, ale také proto, že žena spáchala podobný čin již dříve v Havířově.

¹⁵ Autoři hovoří o fázích krizové (emergency), zbrzdňující (inhibition) a adaptační (adaptation).

¹⁶ Autoři užívají ve svém modelu termíny blízký a vzdálený zdroj. V našem případě budeme operovat s pojmy regionální a celostátní média, které se v našem mediálním diskurzu běžně užívají.

události, a to navzdory tomu, že lidé o ní přemýšlejí. Pokrytí události klesá více v celostátních médiích. Naopak regionální média se zaměřují na základní příčiny tragédie, mezi kterými hledají spojitosti. Poslední je (3) fáze adaptační, v níž výpovědi i přemýšlení o události upadá. U celostátních médií lze opět zřetelněji pozorovat viditelnější pokles v informování o událostech, které více mapují příběhy konfliktů vyvstanuvších po tragické události. Regionální média se těmto příběhům naopak vyhýbají.

Využití Sociálního modelu zvládnání můžeme vidět například ve studii *Media Framing of a Tragedy: A content analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy* autorů Jamese Hawdona, Laury Agnich a Johna Ryana. Autoři této studie svým výzkumem tak rovněž prokázali, že svou roli hraje také blízkost zdroje¹⁷. Konkrétně zdroje, které mají k událostem blíže, tedy regionální média, informují o těchto událostech více a mohou příjemce více ovlivnit. Rovněž mají také tendence zaměřovat se spíše na oběti tragédií a solidaritu komunity. Oproti tomu celostátní média, která můžeme pokládat za vzdálený zdroj, se zabývají především základními příčinami tragédií a jen zřídkakdy se zaměřují na příběhy konkrétních jedinců. Mimo prostorové vzdálenosti hraje svou roli také kulturní kontext. Tato charakteristika ukazuje, že média mohou o stejné události informovat odlišně, a nakonec je to především určení zdroje (celostátní či lokální), které ovlivňuje, jak novináři o dané události informují, a jak ji příjemci vnímají.

4.3 Prezentace analyzované události

Jak již bylo zmíněno na začátku, náplní této práce je mediální reprezentace tragické události, která se 14. října 2014 odehrála na Střední škole obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev ve Žďáru nad Sázavou a její následná aplikace na Sociální model zvládnání. Abychom tak mohli učinit, přiblížíme uplynulou událost v této kapitole blíže.

Na on-line serverech¹⁸ a v tištěných médiích informovali novináři veřejnost o tom, že v inkriminovaný den (14. října 2014) se o půl osmé ráno dostala do školy ve Žďáru

---

¹⁷ Zdrojem máme na mysli buďto celostátní média, která mají širší a více všeobecné zaměření a regionální (lokální) média, která mají daným místům blíže a poskytují tak o místních událostech podrobnější informace.

¹⁸ V den události informovaly o události např. servery idnes.cz (http://jihlava.idnes.cz/pobodani-na-obchodni-akademii-ve-zdare-nad-sazavou-fve-/jihlava-zpravy.aspx?c=A141014_090808_jihlava-zpravy_mv), lidovky.cz (http://www.lidovky.cz/ve-zdarske-stredni-skole-byl-pobodan-jeden-ze-studentu-p14-/zpravy-domov.aspx?c=A141014_095727_ln_domov_sm) nebo blesk.cz (<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi/280066/vrazda-studenta-ve-zdaru-vyjednavac-se-nechal-vymenit-za-rukojmi-zena-ho-porezala.html>).

nad Sázavou tehdy šestadvacetiletá Barbora Orlová z Ostravska. Do školy se dostala v davu se studenty, kteří si vstup u šaten otevírají čipovou kartou. Uvnitř neočekávaně zaútočila nožem¹⁹ na několik studentů, včetně dvou dívek, které utrpěly řezná zranění. Dívce se zastal jejich šestnáctiletý spolužák Petr Vejvoda, který následně bodným zraněním podlehl. Po útoku byli do nemocnice převezeni ještě policejní vyjednávač se zraněním hlavy, který na místě zasahoval a další dívka, která utrpěla psychický šok. Útočníci nakonec zadržela jednotka na ochranu jaderné elektrárny Dukovany, která ženu zneškodnila paralyzérem.

Událostí se začal zabývat ministr školství Marcel Chládek, který na místo poslal Českou školní inspekci. Inspekce se mimo jiné zabývala bezpečnostními opatřeními školy, a to konkrétně tím, jak se mohla cizí žena dostat na půdu školy a hlavně, jak je možné, že se mohla uvnitř budovy volně pohybovat. Zarážející může být fakt, že ve Žďáru nad Sázavou útočila a zabíjela žena, která předloni v květnu v havířovské základní škole pobodala vychovatelku a takřka dvě hodiny držela školačku jako rukojmí. Soud ženu tehdy poslal do psychiatrické léčebny, ale v březnu 2014 ji propustil k ambulantnímu léčení.²⁰ V návaznosti na uplynulou událost ministr Chládek doporučil vedením ostatních škol, aby prověřila svá bezpečnostní opatření, aby se *žďárská událost* v budoucnu neopakovala.²¹

---

¹⁹ Jednalo se o čtvrtý případ útoku nožem na školách od vzniku České republiky. Prvním zaznamenaným případem byl útok sedmnáctiletého učně ze Svitav, který roku 2004 pobodal svého učitele. Pedagog zraněním podlehl a mladík byl odsouzen k devíti letem za vraždu. Další podobné události se odehrály roku 2012. V prvním případě bodl student rakovnického gymnázia učitelku do zad. Žena útok přežila a do školy se vrátila. V druhém případě zaútočila na základní škole v Havířově čtyřadvacetiletá žena s nožem, kde pobodala vychovatelku.

(Zdroj: http://jihlava.idnes.cz/pobodani-na-obchodni-akademii-ve-zdare-nad-sazavou-fve-/jihlava-zpravy.aspx?c=A141014_090808_jihlava-zpravy_mv)

²⁰ http://ostrava.idnes.cz/ve-zdaru-vrazdila-zena-ktera-utocila-uz-v-havirove-soud-zmenil-lecibu-lid-/ostrava-zpravy.aspx?c=A141014_132604_ostrava-zpravy_jog

²¹ http://jihlava.idnes.cz/pobodani-na-obchodni-akademii-ve-zdare-nad-sazavou-fve-/jihlava-zpravy.aspx?c=A141014_090808_jihlava-zpravy_mv

5. Metodologie

Abychom naplnili v úvodu specifikovaný cíl diplomové práce, využijeme metody kvantitativní obsahové analýzy, která nám poskytne data k interpretaci mediálního obrazu námi zvolené události výzkumech, a při zkoumání mediálních obsahů je nejrozšířenější metodou. Obsahové analýze budou tedy podrobeny všechny příspěvky související s touto událostí, které byly publikovány ve vybraných médiích v období od 15. října do 19. prosince 2014.

Hlavní výzkumná otázka výzkumu zní „Jak se liší pokrytí tragické události ve Žďáru nad Sázavou v lokálních a celostátních médiích?“. Díky ní následně zodpovíme, jak je tato odlišnost pokrytí reflektována v jednotlivých etapách Sociálního modelu zvládnání, jak se liší pokrytí události napříč médii a zda lze tento model aplikovat na českou mediální sféru.

Hlavní výzkumnou otázku doplňují dílčí hypotézy, které reflektují Sociální model zvládnání a jsou inspirovány hypotézami z původního výzkumu Pennebaker a Harbera.

H1: Lokální média zveřejní celkově více článků o události než celostátní média.

H2: Míra mediálního pokrytí události klesne rychleji u celostátních zdrojů.

H3: V první, *krizové fázi* se lokální média častěji zaměří na oběti tragédie, a budou událost prezentovat více v osobní rovině²² než média celostátní.

H4: V druhé, *zbrzdující fázi* bude ubývat míra pokrytí $\emptyset$ tragické události.

H5: V třetí, *adaptační fázi* lokální média nebudou informovat o událostech, které nastaly po tragédii, a naopak celostátní média budou tyto konflikty více prezentovat.

5.1 Zvolená metodika

Pro splnění našeho výzkumného cíle hodláme použít kvantitativní obsahovou analýzu, kterou Bernard Berelson v 50. letech 20. století vymezil pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace. Tento typ metody, tedy „kvantifikace, numerické vyjádření poměru určitých prvků v textu (např. počet slov nebo rozsah prostoru/času

---

²² Tzn. že budou zdůrazňovat lidské příběhy.

věnovaný určitému tématu) je spolehlivým ukazatelem významu zkoumaného sdělení.“ (Sedláková 2014: 293)

Rovněž Helmut Scherer v *Úvodu do metody obsahové analýzy* vyzdvihuje tuto metodu pro její vysokou míru strukturovanosti, a tedy i vysoký stupeň ověřitelnosti. Výhodou je rovněž možné zpracování velkého množství mediálních obsahů, které jsou následně podobeny statistickým analýzám. (Schulz, Reifová 2011: 30)

Právě díky obsahové analýze, její systematičnosti a specifickému postupu, můžeme popsat naše zkoumané téma, a to mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle Sociálního modelu zvládnutí od Pennebaker a Harbera s „optimální objektivitou, přesností a obecností popsat, co je na daném místě a v daném čase řečeno o daném subjektu.“ (Sedláková 2014: 293)

Tato strukturovaná metoda nám tak poskytne standardizovaná data, která budou snadno intersubjektivně ověřitelná. K získání dat pro následnou interpretaci nám poslouží kódovací arch a kniha, ve které budou zaneseny sledované indikátory a jejich obor hodnot. Výsledná datová matice nám poskytne údaje o frekvenci výskytu zvolených proměnných. Výsledek analýzy, tedy interpretace nakódovaných dat, nám poté nabídne mediální obraz žďárské tragédie.

5.2 Zkoumané proměnné

Výzkumnou jednotku bude tvořit zpravodajský článek publikovaný v tištěných denících. Z celostátních médií se zaměříme na články publikované v deních Blesk, Mladá Fronta Dnes, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Haló noviny. Lokální média zastoupí Žďárský deník, Jihlavský deník, dále regionální mutace deníku Mladá Fronta Dnes (vydání Kraj Vysočina), regionální mutace deníku Právo (příloha jižní Morava – Vysočina), regionální mutace deníku Lidové noviny (konkrétně Lidové noviny Morava – Jižní Morava).²³

Jak už bylo zmíněno v úvodu kapitoly, obsahové analýze podrobíme všechny příspěvky související s touto událostí, které byly v daných periodících publikovány v období od 15. října

---

²³ Tyto média byla vybrána na základě čtenosti zveřejněné Uníí vydavatelů a následně pro účely obsahové analýzy rozdělena na lokální a celostátní média.

2014 do 19. prosince 2014. Vybrané články musí obsahovat alespoň jedno z těchto zvolených klíčových slov: Žďár (Žďár nad Sázavou), vražedkyně, Barbora Orlová, vražda, tragédie, paranoidní schizofrenie, středoškolák, Petr Vejvoda, Střední škola obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev.

Odpovídající články byly vybrány na základě vyhledávacího řetězce Žďár OR Žďár nad Sázavou OR vražedkyně OR Barbora Orlová OR tragédie OR Petr Vejvoda OR Střední škola obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev v databázi Anopress²⁴.

Články budou za účelem porovnání s původním modelem Sociálního zvládnání zařazeny do jednotlivých fází, z nichž každá trvá 3 týdny. Při rozřazování do jednotlivých časových období vycházíme tedy z testovaného modelu. Konkrétně (1) krizová fáze zahrne články publikované v období od 15. října do 5. listopadu 2014, (2) zbrzdňující fáze pak články od 6. listopadu do 27. listopadu 2014 a (3) adaptační fáze pokryje články zveřejněné během 28. listopadu až 19. prosince 2014.

U těchto článků budeme následně kódovat datum, název titulu, stranu, blízkost zdroje – tedy zda se jedná o regionální či celostátní médium, prostor věnovaný události (v cm²) a téma. Prvotně budou články rozřazeny s ohledem na to, zda je téma události hlavní, vedlejší nebo se jedná jen o zmínku. Zároveň bude u článků kódováno dominantní téma (podle titulku a perexu) a případně budou zaznamenána vedlejší témata. Obor hodnot této proměnné je (1) zaměření se na událost, přičemž nás zajímá událost obecně. Média informují o místě tragédie, počtech obětí, zákonech a zabezpečení. Zároveň nejsou zmiňovány žádné detaily o osobním životě zainteresovaných osob, ani žádné detaily vyskytující se na pozadí události. Dále (2) zaměření se na oběti tragédie a (3) zaměření se na pachatele, kdy se zprávy zabývají osobním životem zainteresovaných osob. Zprávy zařazené do poslední kategorie (4) příčiny/důsledky tragédie jsou zprávami, které obsahují potencionální souvislosti s danou událostí, týkají se legislativy, zabezpečení škol, zodpovědností úřadů či mentálního zdraví útočnice. Výzkum bude tedy především sledovat: množství článků celkem (s rozlišením víkendových vydání), prostor věnovaný článku a dominantnímu tématu.

---

²⁴ Při hledání byly u klíčových slov zohledněny rovněž další pádové varianty.

Stanovili jsme také způsob měření rozsahu článku, které probíhalo ručně. Tento způsob jsme upřednostili před počítáním počtu slov, případně znaků, které by nezohlednilo přiložený vizuální materiál. V případě oddělení článku od ostatních grafickým prvkem (např. vodící linky), byl článek měřen k hranici těchto složek. V případě, že tento prvek nebyl přítomen (hlavně v Právu nebo Haló novinách), bylo měření prováděno od horního okraje titulku po spodní okraj posledního řádku textu. Jestliže se ve vzorku objevil článek s přesahem na další strany, nebo články, které byly otištěny na dvoustraně, byl do kódovací knihy zanesen součet ploch obou měření.

V úvodní části výzkumu jsme rovněž testovali proveditelnost cíle a nastavení operacionalizace sledovaných kategorií a jednotlivých hodnot jim přidělených. Po provedení pilotáže, kdy může dojít k úpravě kódovací knihy, podrobíme konkrétní data statistické analýze. Vzhledem k faktu, že kódování prováděla pouze autorka práce, nebylo nutné testovat míru kodérské reliability, tj. posouzení přesnosti připraveného kodérského klíče (stanovení proměnných s oborem hodnot, operacionalizace) a shodnost postupu mezi více kodéry (interkodérská reliabilita), a ani shodnost postupu jednoho kodéra s časovým odstupem (intra-kodérská reliabilita). (Krippendorff 2004: 214-219) Lze předpokládat, že veškeré sledované kategorie byly v rámci předvýzkumu jednoznačně nastaveny a v průběhu analýzy tak nedocházelo k výrazným odchylkám během kódování.

Po zpracování výsledků daná data interpretujeme a na základě těchto interpretací určíme, jak se liší pokrytí události napříč médii a zda je Pennebakerův model platný také v české mediální sféře. Data jsme vepisovali do kódovací knihy s archem, které byly vytvořeny v programu Microsoft Excel, který jsme zároveň použili také pro statistické zpracování dat a následné grafické znázornění ve formě tabulek a grafů.

5.3 Úpravy metodiky

Během pilotáže, která ukázala, že analýze bude podrobena celkem 223 zpravodajských článků, došlo k několika drobným úpravám. Zapotřebí bylo především přesně specifikovat, v jakém případě bude událost ze Žďáru nad Sázavou kódována jako hlavní, vedlejší téma či zmínka – viz podrobněji v následující analytické části. Zároveň jsme se rozhodli, že proměnnou dominantní téma, která nabývala hodnot (1) zaměření na událost, (2) zaměření se na oběti tragédie, (3) zaměření se na pachatele, (4) příčiny/důsledky tragédie, budeme posuzovat

dichotomicky z hlediska každé zprávy. Vznikly nám tak čtyři nové proměnné s oborem hodnot (1) ano, (0) ne.

Oproti původnímu záměru jsme se také rozhodli věnovat více vizuálnímu materiálu, a to konkrétně s poznámkou, co je na něm znázorněno. Zaměřili jsme se také na podrobný obsah zpráv a na jejich základě jsme určili šest nejčastěji se opakujících témat (bezpečnostní opatření, legislativa, schizofrenie, opakovaný čin, účast politické elity, nominace k vyznamenání/ocenění), s kterými jsme dále pracovali.

5.4 Limity kvantitativního paradigmatu

Za význačné omezení námi zvolené metody považujeme fakt, že se pohybujeme v rovině kvantitativního přístupu, kdy zpracováváme velké množství tzv. tvrdých dat²⁵ a na objekt zkoumání nahlížíme z pozice (novo)pozitivismu. Podle této filozofie je námi zkoumaný předpoklad „objektivně existující, exaktními metodami poznatelné empirické reality nezávislé na jedincích.“ (Sedláková 2014: 48)

Kvantitativní paradigma, kde můžeme vyzorvat inspiraci přírodními vědami, zkoumá větší celky prostřednictvím analýzy hromadných dat. Tento přístup tak nabízí možnost „vypovídat o velkých celcích a přinášet zobecnitelné poznatky reprezentativní pro celé populace.“ (Sedláková 2014: 50) Zaměřujeme se na obecně platné zákonitosti a ne na jejich konkrétní rysy. Tato kvantitativní šetření tak vykazují vysoký stupeň reprezentativity, který je dán strukturovaným postupem a výběrem zkoumaného vzorku. Na druhou stranu však tento přístup přináší omezené možnosti zkoumání témat či vlastností vybraných jevů, protože výzkumník, jako u každého výzkumu, pracuje se specificky vybraným výzkumným vzorkem. Výzkumník tudíž získává omezené informace o mnoha jedincích, jež je možné generalizovat na celou populaci. (Sedláková 2014: 51–53)

5.5 Limity obsahové analýzy

Jak vyplývá z výše uvedeného, obecným omezením obsahové analýzy je její pozitivistický přístup. Omezení naznačuje konstruktivistické (interpretativní) paradigma,

---

²⁵ Tvrdá data jsou často numerického charakteru nebo jsou na ně převáděna. V jejich opozici stojí tzv. měkká data, jež mají slovní či obrazovou podobu.

„jestliže významy jsou kulturně, sociálně a kontextově podmíněné a jsou v procesu sociální a mediální konstrukce reality neustále průběžně vyjednávány, ustavovány, stvrzovány a reprodukovány a jakákoli >fakta< jsou považována za dohodnutá, nelze pevně a jednoznačně stanovit ani význam jakéhokoli sdělení.“ (Sedláková 2014: 296) Krippendorf uvádí, že je to metoda přenositelná a její výhodou je, že může být využita pro statistické zobrazení sledovaných kategorií. Navíc je nezávislá na osobě výzkumníka. (Krippendorf 2004: 18) Přesto nelze tento osobní faktor výzkumníka zcela vyloučit.

Kvůli nejednoznačnosti významu tak tato „fakta“ nemůžeme kvantitativně uchopit a popsat. Jak upřesňuje Sedláková, „v samotné analýze vytváříme další, odlišný text, jehož význam bude závislý na interpretaci jeho příjemců, stejně jako ten původně zkoumaný. Z tohoto pohledu lze výstup z obsahové analýzy označit za nový text s vlastním významem, který se ale odlišuje od sdělení původních.“ (Sedláková 2014: 296) To má za následek to, že výsledkem obsahové analýzy je specifický a konkrétní způsob interpretace sdělení výzkumníkem.

Mezi dalšími obecnými limity této metody je míra kvantifikace, s jakou můžeme postihnout sociální významnost textů a jejich dosah. Jelikož je vztah mezi mediálními obsahy a jejich příjemci nepřímý, poznatky získané obsahovou analýzou nevyovídají nic o tom, jaký význam mají zkoumané obsahy pro své příjemce. (Sedláková 2014: 297) Další slabinou je zpracování vzorku, který zahrnuje velké množství výzkumných jednotek, jež jsou hromadně analyzovány za delší časový úsek a podrobené jednotné kategorizaci. Při takto obsáhlých analýzách zároveň dochází k omezení eventualit, ke kterým může dojít. Což znamená, že dochází k redukci komplexní reality a kategorizace tedy nemusí podchytit všechny možné aspekty. V analýze, jejíž kódovací systém je svou povahou selektivní a redukcionistický, tak absentuje zohlednění další faktorů, kterým je například kontext, a to jak na straně podavatele, tak příjemce. (Sedláková 2014: 299–300; Krippendorf 2004: 41)

6. Analytická část

V podkapitolách analytické části se budeme věnovat interpretaci dat získaných metodou kvantitativní obsahové analýzy. Jak bylo řečeno v úvodu metodologické části, hlavním cílem práce je popsat mediální reprezentaci tragické události, která se odehrála 14. října 2014 na Střední škole obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev ve Žďáru nad Sázavou a zodpovědět hlavní výzkumnou otázku: „Jak se liší pokrytí tragické události ve Žďáru nad Sázavou v lokálních a celostátních médiích?“

V předložené praktické části jsme užili metody kvantitativní obsahové analýzy, která nám poskytne data k interpretaci mediálního obrazu námi zvolené události. Kvantitativní obsahovou analýzu jsme zvolili především z toho důvodu, že tato strukturovaná metoda nám poskytuje standardizovaná data, která budou snadno intersubjektivně ověřitelná. Výsledek analýzy, tedy interpretace nakódovaných dat, nám poté umožní rekonstrukci mediálního obrazu *žďárské tragédie*. Jelikož je zároveň naším cílem aplikovat na tuto mediální reprezentaci tzv. Sociální model zvládnutí autorů Jamese Pennebaker a Kenta Harbera, budou vybrané články za účelem porovnání se zmíněným modelem zařazeny do jednotlivých fází, z nichž každá trvá 3 týdny. Jak už bylo řečeno výše, tento časový údaj reflektuje původní model, a stejně tak my při řazení článků do jednotlivých časových období vycházíme z daného modelu. Následně budeme schopni určit, zda je Pennebakerův a Harberův model platný také v české mediální sféře.

6.1 Popis vzorku

Výzkumné jednotky analýzy tvoří deníky Blesk, Mladá Fronta Dnes, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Haló noviny, Žďárský deník, Jihlavský deník a regionální mutace Mladé Fronty Dnes a Práva²⁶. Odpovídající články (příspěvky – v práci užíváme článek/příspěvek v synonymním významu), které byly pro interpretaci vybrány na základě vyhledávacího řetězce Žďár OR Žďár nad Sázavou OR vražedkyně OR Barbora Orlová OR tragédie OR Petr Vejvoda OR Střední škola obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev v databázi Anopress, kde byly zohledněny varianty klíčových slov

---

²⁶ Původně zohledněná mutace Lidových novin – tj. Lidové noviny (Morava) nebyla zvlášť vyčleněna, z důvodu totožného obsahu.

ve všech pádech, značí tzv. kódovací jednotky, které jsme následně analyzovali.²⁷ Blíže ke zkoumaným proměnným v podkapitole 5.2.

Na základě provedené pilotáže jsme tak vytypovali 223 odpovídajících článků, z nichž však 13 bylo vyřazeno²⁸, neboť nespĺňovaly námi stanovené podmínky. V rámci této analýzy jsme tedy pracovali celkem s 210 články.

6.2 Sledované proměnné

Výše zmíněné kódovací jednotky budou pro potřeby obsahové analýzy transformovány do standardizované podoby statistických dat, kde jim budou v procesu kódování přiřazeny hodnoty odpovídající předem nastaveným kategoriím v kódovací knize. Sledované kategorie byly nastaveny tak, aby bylo možné naplnit stanovený cíl práce, zodpovědět hlavní výzkumnou otázku a ověřit hypotézy.

Pro přehled uvádíme seznam sledovaných kategorií, hodnot a přidělených kódů jak je uveden také v kódovací knize (plná verze kódovací knihy v příloženém CD).

Článek vyhovující výše stanoveným podmínkám byl kódován v těchto následujících kategoriích: zdroj a jeho následná specifikace (celostátní versus lokální), datum vydání (a z něj odvozená fáze pro porovnání se Sociálním modelem zvládnání), rubrika, strana, rozsah (uvedený v cm², včetně titulku, perexu a přiložených fotografií), hlavní téma, (ne)přítomnost specifických témat (událost, oběť, pachatel, příčiny/důsledky události), vizuální materiál a jeho specifikace, konkrétní tematické kategorie.

6.3 Prostor věnovaný události

Jak již bylo konstatováno, v našem zkoumaném vzorku jsme podrobili obsahové analýze celkem 210 článků. V celkovém měřítku bylo během pětadvaceti dnů zveřejněno průměrně 8 článků, nejčastěji pak články dva. V rámci celého vzorku zabíralo žďárské téma

---

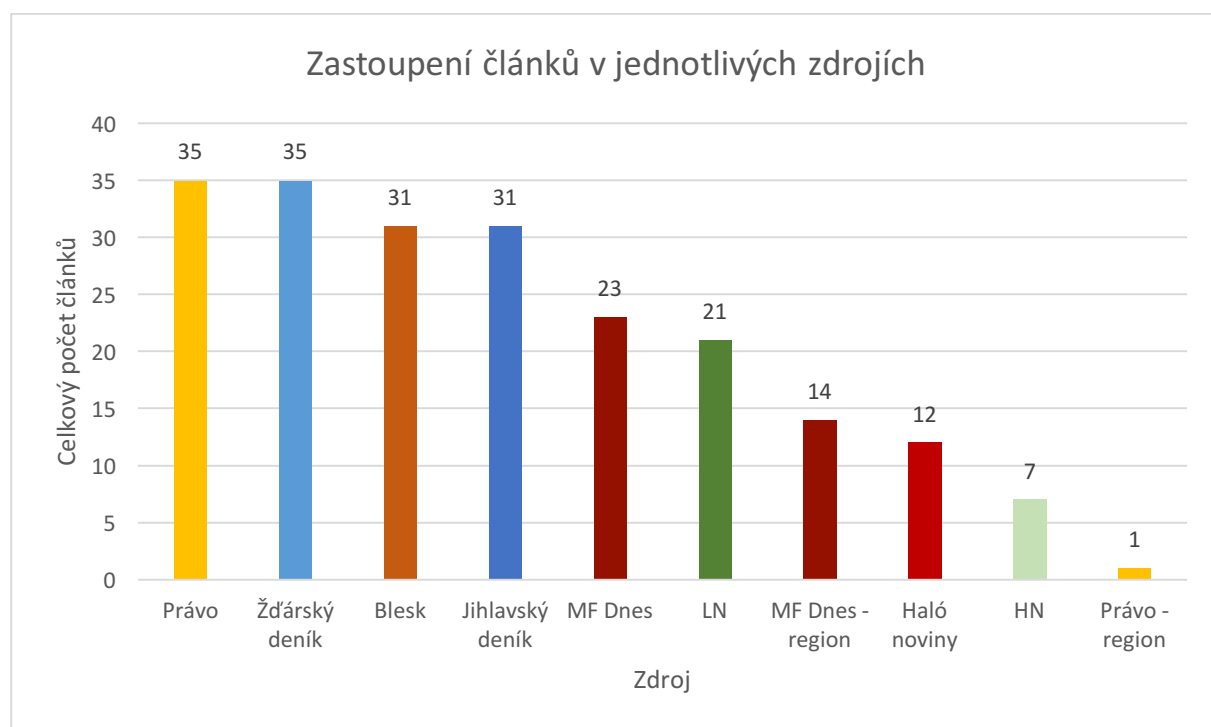
²⁷ Více k rozdílům mezi kódovací a výzkumnou jednotkou viz *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky* (Sedláková 2014: 313)

²⁸ Vyřadili jsme články z MF Dnes – Moravskoslezský kraj, Liberecký kraj, Zlínský kraj, Kraj Vysočina, Hradecký kraj; Právo – Severovýchodní a Střední Čechy; Brněnský a Pražský deník a jeden článek byl celkově nerelevantní.

celkovou plochu 68 351,97 cm², průměrně tedy 325,49 cm². Detailnější analýze se věnujeme níže.

Jak vyplývá z grafu 1 níže, absolutně nejvyšší počet článků ve sledovaném období jsme zaznamenali v deníku Právo a ve Žďárském deníku, přičemž u obou zdrojů se jednalo konkrétně o 35 článků.

V případě, že přihlédneme k tomu, že regionální mutace deníků Mladá fronty Dnes a Právo spadají do téhož zdroje, rozložení článků ve zdrojích se lehce promění. Po této rekategorizaci můžeme tvrdit, že nejvyšší počet článků zveřejnil deník Mladá fronta Dnes. Konkrétně se jednalo o 37 výzkumných jednotek (23 v celostátní verzi, 14 v regionální verzi). S druhým nejvyšším počtem následuje deník Právo. U něj se jednalo o 36 výzkumných jednotek (35 v celostátní verzi, 1 v lokální verzi). U ostatních se zdrojů se změna neprojeví.

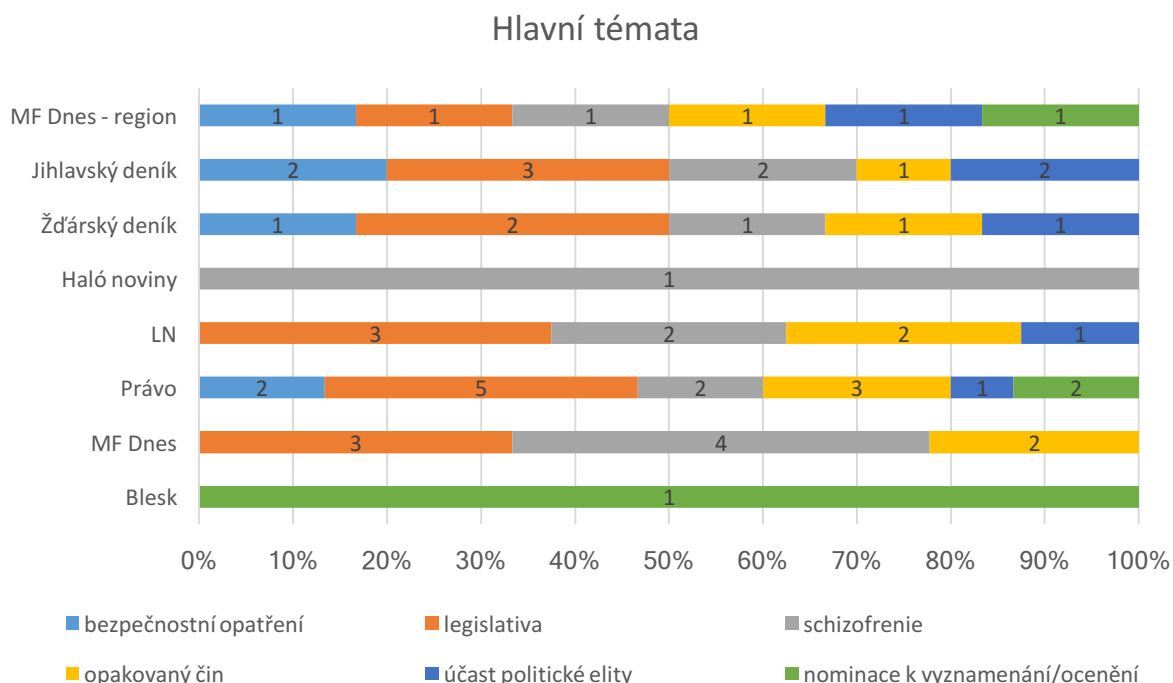

Graf 1 Zastoupení článků v jednotlivých zdrojích

Konkrétní rozložení počtu článků během jednotlivých dní ve sledovaných zdrojích ukazují Graf 4 níže a Tab. 1 (viz příloha). Na jejich základě můžeme konstatovat, že nejvíce článků bylo zveřejněno 16. října 2014, a to konkrétně 46 článků.

Jak jsme zmiňovali v podkapitole věnující se úpravě metodiky (5.3), během kódování článků jsme narazili na často se opakující indikátory, které jsme se rozhodli kategorizovat do šesti nových kategorií.²⁹ Jejich podrobnější analýzou se zabývá Graf 2, který ukazuje rozložení témat podle jednotlivých deníků. Z něj můžeme vyčíst, že nejčastěji se během 16. října 2014 v textech objevovalo téma legislativy (17 textů). Objevovaly se zprávy, zda větší podíl viny za uplynulou událost nese justice nebo rezort zdravotnictví. Ačkoli tato otázka nebyla konkrétně zodpovězena, tehdejší političtí zástupci – ministryně spravedlnosti Helena Válková, ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček a ministr školství Marcel Chládek se shodli, že celý legislativní systém je ve své podstatě chybný. Ministr školství se zároveň vyjádřil, že chce plošně prověřit zabezpečení základních a středních škol.

Druhým nejčastěji zmiňovaným tématem byla s 13 texty problematika schizofrenie, a to převážně v souvislostech s postupem při její léčbě. Například Právo uveřejnilo rozhovor s psychiatrem Ivanem Davidem z Nemocnice Bohnice, který popsal, jak léčba probíhá, a že schizofrenie je nevyzpytatelná v tom, že pacientům hrozí recidiva. Zároveň naznačil, že problémem zdravotnictví obecně je jeho organizace a rozklad zdravotní péče na počátku 90. let. Třetím nejvíce se vyskytujícím tématem byl fakt opakovaného činu (10 textů).

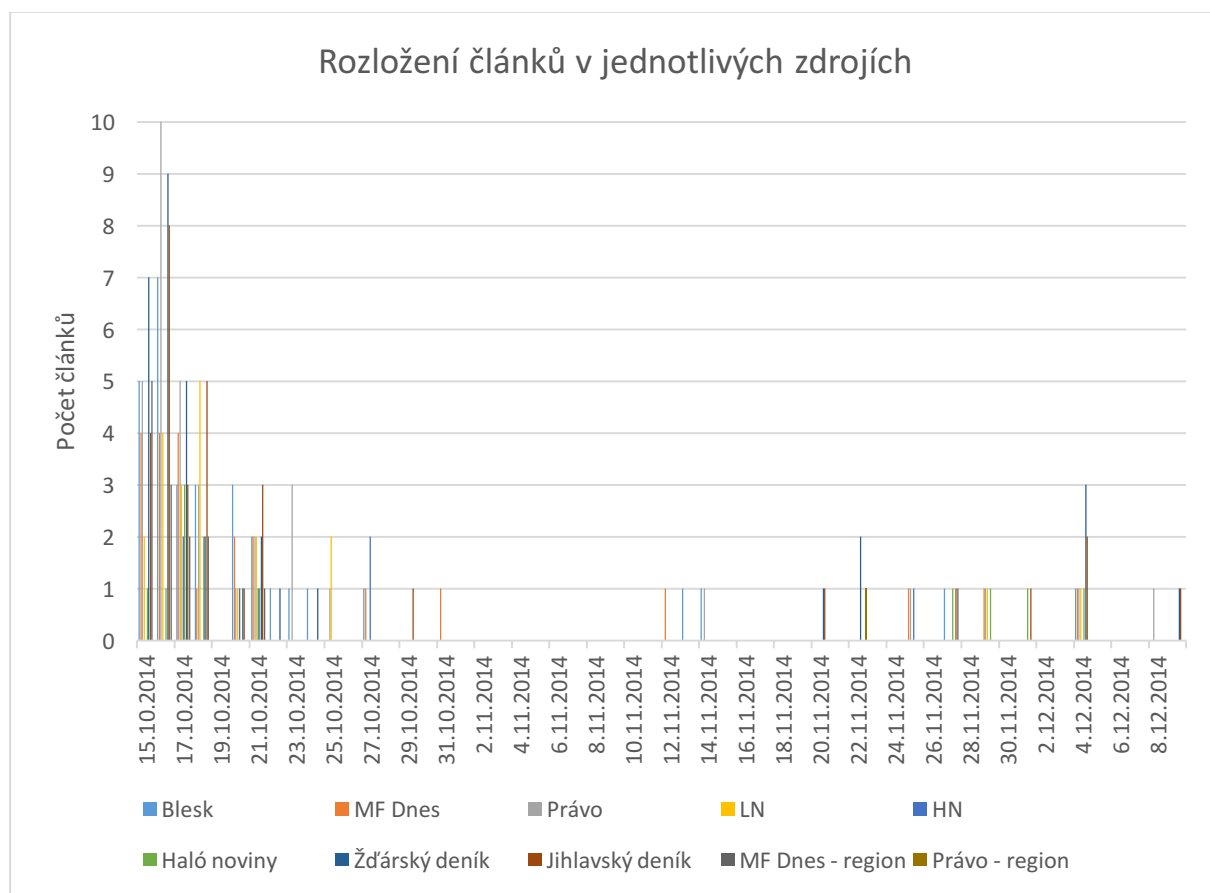

Graf 2 Výskyt hlavních témat během 16.10. 2014

²⁹ Těmito kategoriemi jsou bezpečnostní opatření, legislativa, schizofrenie, opakovaný čin, účast politické elity, nominace k vyznamenání/ocenění.

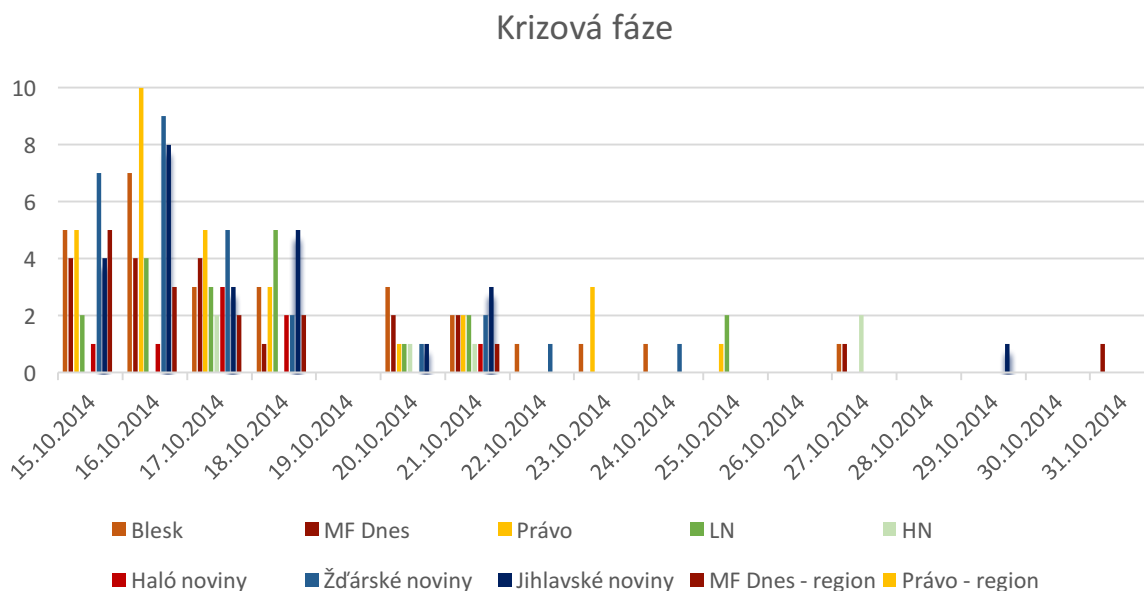
V grafu se nevyskytují Hospodářské noviny, které, jak zmiňujeme podrobněji dále, psaly poprvé o události až 17. října 2014 a regionální mutace Práva, kde byl publikován článek věnující se události až 22. listopadu 2014. Tedy deníky, které v daný den o události nezveřejnily žádnou zprávu.

Jak jsme naznačili výše, konkrétní rozvrstvení počtu článků během jednotlivých dní ve sledovaných zdrojích ukazuje Graf 3 níže, nebo Tab. 1 v příloze. Nepočítáme-li první dva dny sledovaného období, kdy se psalo hlavně o samotné události (33, respektive 46 příspěvků), mezi další dny, kdy se o události více informovalo, patří 17. a 18. říjen, kdy se v tisku probíral pohřeb zesnulého studenta (30, respektive 23 příspěvků). Dále 21. říjen, především v souvislosti probíhajícími prověrkami spisů a dozvuky z rozloučení s Petrem Vejvodou (16 příspěvků). Následně jsou ve zkoumaných zdrojích události věnovány nejčastěji dva články, výjimku představuje 4. prosinec (s 10 příspěvky). V tento den se tisk věnoval ocenění zesnulého studenta, který In memoriam získal Cenu Michala Veliška.

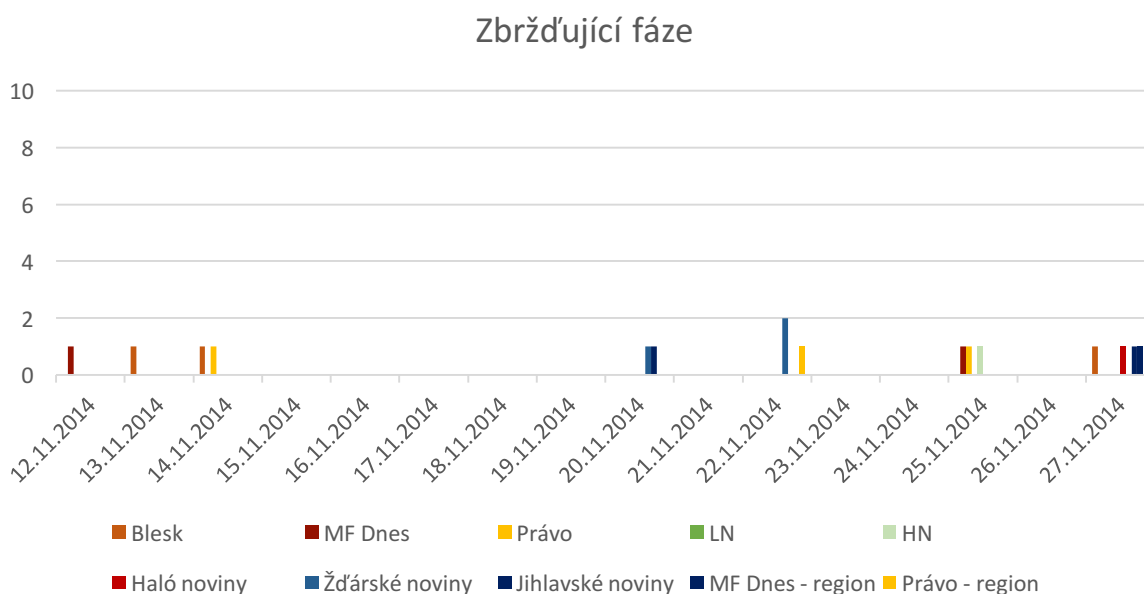

Graf 3 Rozložení článků v jednotlivých zdrojích během jednotlivých dnů

Postupný vývoj informování o události, tedy její míru pokrytí v jednotlivých zdrojích během každé ze tří fází Sociálního modelu zvládnání prezentují grafy 4 až 6 dále. Z nich je patrné, že informování o události bylo na jejím počátku a zhruba 4 až 5 dní po události velmi frekventované. Poté následuje útlum, který je lehce přerušen právě 4. prosincem 2014, jak už bylo řečeno výše.

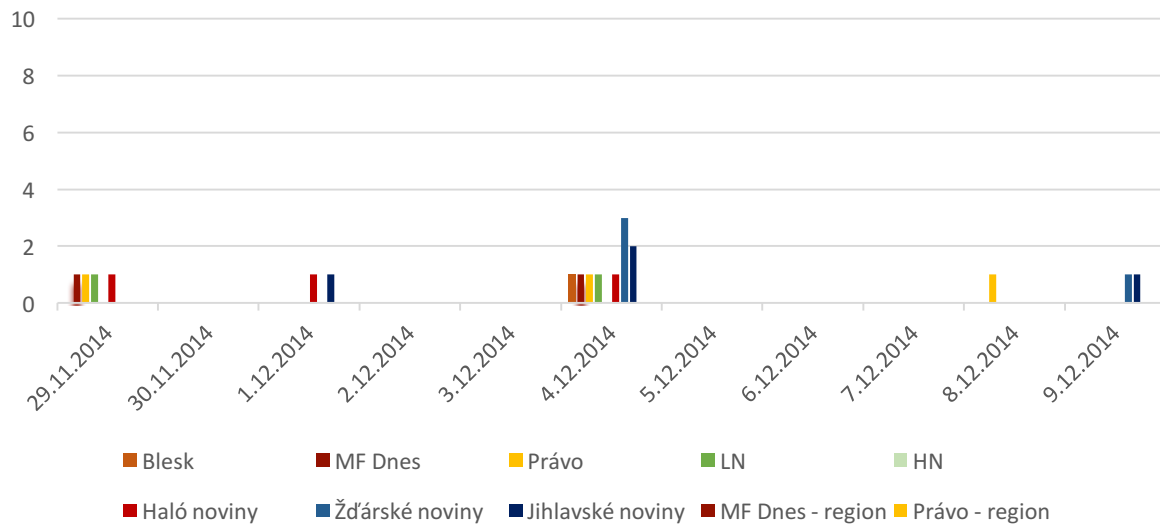

Graf 4 Míra pokrytí události během první fáze

Graf 5 Míra pokrytí události během druhé fáze

Adaptační fáze

Graf 6 Míra pokrytí události během třetí fáze

Z hlediska konkrétních zdrojů se události zpočátku velice intenzivně věnoval deník Právo, a to hlavně ve dnech 15. až 17. října 2014, kdy zmíněné události kromě titulní strany věnovalo také celou stranu 2 – viz příložené ukázky níže (Obr. 3 – Obr. 5).

Obr. 3 Právo, 15. 10. 2014 (titulní strana, str. 2)

Obr. 4 Právo, 16. 10. 2014 (str. 2)

Obr. 5 Právo, 17. 10. 2014 (str. 2)

Podobně intenzivně se zpočátku (ve dnech 15. až 17. října 2014) věnoval události také Žďárský deník. Ten události první den věnoval čtyři strany, přičemž jednu tvořil jen fotografický materiál z místa dění a titulní stranu doplňuje smuteční mašle – viz ukázka níže (Obr. 6).

Obr. 6 Žďárský deník 15. 10. 2014 (titulní strana, str. 3, str. 4, str. 10)

Necháme-li stranou regionální přílohu Práva, na opačném pólu nalezneme Hospodářské noviny, které o události zveřejnily pouze 7 článků. Hospodářské noviny poprvé o události informovaly až 17.10. 2014, tedy tři dny od tragické události, a to navíc pouze v rubrice Názory. Poté se *žďárské události* věnují v souvislosti s kritikou soudcovské unie, smutečním rozloučením studenta Petra Vejvody a vyjádřeními tehdejšího ministra školství, mládeže a tělovýchovy Marcela Chládko ohledně zabezpečení škol (podrobnější rozbor dále).

V osnově pro obsahovou analýzu jsme si stanovili, že budeme mimo jiné sledovat také množství článků s rozlišením víkendových vydání. Jak se dalo předpokládat, toto rozdělení nehrálo výraznou roli, neboť většina článků, která byla publikována během našeho zkoumaného období, byla publikována během týdne. O víkendu bylo publikováno pouze 33 článků z celého vzorku.³⁰

Navíc se v tyto dny noviny věnovaly *žďárské události* spíše okrajově, a to konkrétně ve spojení s tématy senátních voleb, zdravotních posudků, legislativních opatření či v souvislosti s oceněním zesnulého studenta.

	Blesk	MFD	Právo	LN	HN	Haló	Žďár.	Jihl.	MFD	Právo	<i>celke</i>
Událost						n.	d.	d.	reg.	reg.	<i>m</i>
<i>vedlejší t.</i>											
18.10.2014	2	-	-	1	-	1	-	1	1	-	6
<i>zmínka</i>											
18.10.2014	1	1	3	4	-	1	2	4	1	-	17
25.10.2014	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	3
22.11.2014	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	3
29.11.2014	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	4
celkem	3	2	5	8	0	3	4	5	2	1	33

Tab. 2 Počet publikovaných článků během víkendových vydání

³⁰ Z celkového počtu 33 příspěvků, které byly publikovány v sobotních vydáních deníků, jich bylo 23 publikováno 18. října 2014, 3 články 25. října 2014, 3 články 22. listopadu 2014 a 4 články 29. listopadu 2014.

Dále můžeme konstatovat, že nejvíce článků v celostátních zdrojích za den bylo publikováno v deníku Právo (10) a v lokálních zdrojích ve Žďárském deníku (9). U obou deníků se jednalo o 16. říjen 2014. Zároveň můžeme říci, že v rámci celého zkoumaného období byl během této doby v každém zdroji zveřejněn alespoň jeden článek. Toto zjištění neplatí u průměrného počtu článků během dne, neboť v rámci období se vyskytlo několik dnů, kdy média o události vůbec neinformovala. Podrobnější statistické údaje nabízí přehled v Tab. 3 níže.

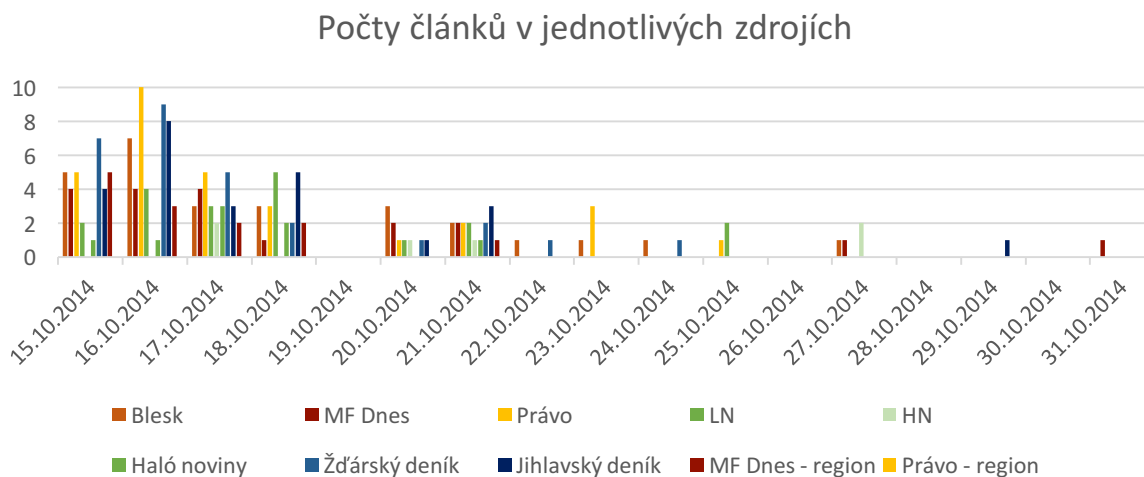
<i>Zdroj</i>	Maximum	Průměr	Modus
Blesk	7	2,2	1
MF Dnes	4	1,9	1
Právo	10	2,7	1
LN	5	2,3	1; 2*
HN	2	1,4	1
Haló noviny	3	1,3	1
Žďárský deník	9	2,9	1
Jihlavský deník	8	2,6	1
MF Dnes - region	5	2,3	1; 2*
Právo - region	1	1	1

Tab. 3 Průměrné počty článků

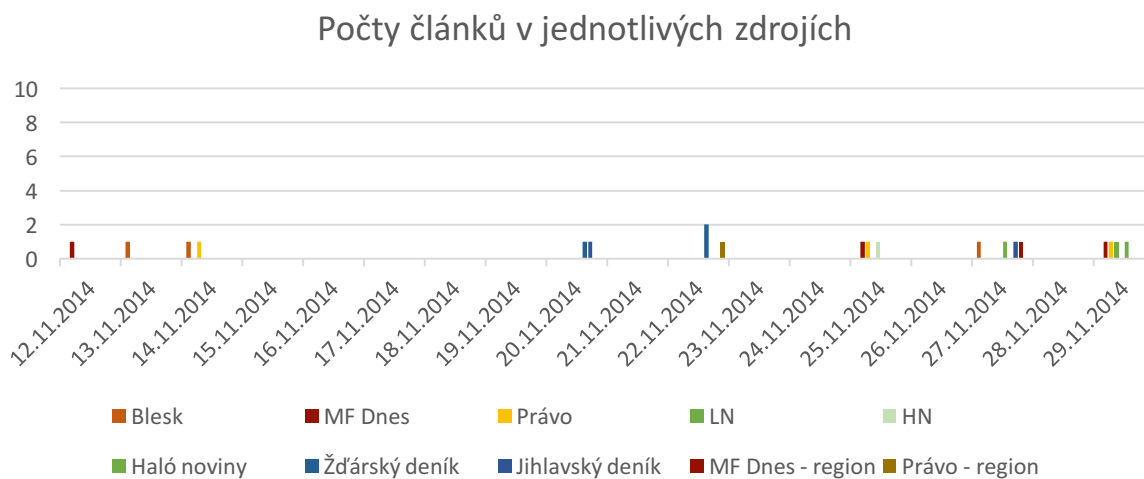
(* u Lidových novin a MF Dnes Vysočina byl nejčastější počet 1 a 2 články – výskyt 3 krát³¹)

³¹ V těchto případech se jedná o bimodální proměnnou, proto uvádíme oba údaje s poznámkou.

Jak jsme předeslali na začátku analytické části, rozdělili jsme počty článků také podle měsíců, což ukazují grafy 7 až 9.³²

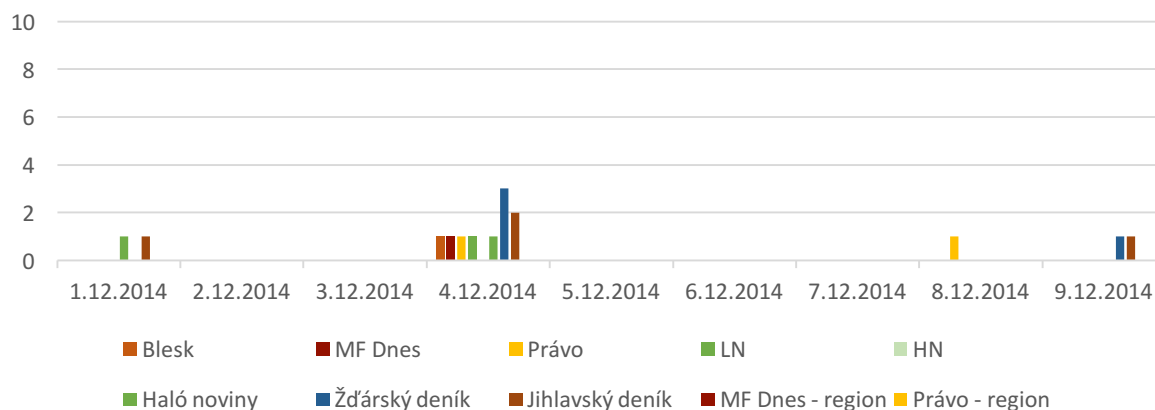
Graf 7 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 15.10. 2014 až 31.10. 2014

Graf 8 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 12.11. 2014 až 29.11. 2014

³² Pro srovnání připomínáme, že míru pokrytí události podle jednotlivých fází ukazují grafy 4 – 6.

Počty článků v jednotlivých zdrojích

Graf 9 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 1.12. 2014 až 9.12. 2014

Převědeme-li výše sledované zdroje do kategorizace celostátní versus lokální média na základě námi zvoleného klíče – tedy Blesk, MF Dnes, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Haló noviny jako celostátní média a Žďárský deník, Jihlavský deník, MF Dnes – Vysočina a Právo – Jižní Morava/Vysočina jako lokální média, můžeme interpretovat podíl zveřejněných článků věnovaných události právě v celostátních, respektive lokálních zdrojích.

Po následné rekatégorizaci proměnné zdroj jsme zjistili, že celkem 129 článků – tedy 61 % bylo publikováno v celostátních zdrojích a 81 článků – tedy 39 % v lokálních zdrojích. Přesto nemůžeme jednoznačně říci, že by se celostátní média zabývala událostí více. Je potřeba mít totiž na paměti, že 129 článků je rozprostřeno mezi 6 zdrojů (průměr 21,5 článků) a 81 článků mezi 4 zdroje (průměr 20,25 článků). Vrátime-li se zpět k Grafu 1, který znázorňuje zastoupení článků v jednotlivých zdrojích, můžeme vidět, že Blesk a Právo jakožto zástupci celostátních médií a Žďárský deník s Jihlavským deníkem jakožto zástupci lokálních médií se věnují události stejnou měrou³³.

Následným krokem analýzy bylo rozřazení článků na základě toho, zda je zde *žďárská tragédie* prezentována jako hlavní či vedlejší téma, případně, zda je událost pouze zmíněna. Rozřazení bylo inspirováno zmíněným modelem Jamese Pennebaker a Kenta Harbera.

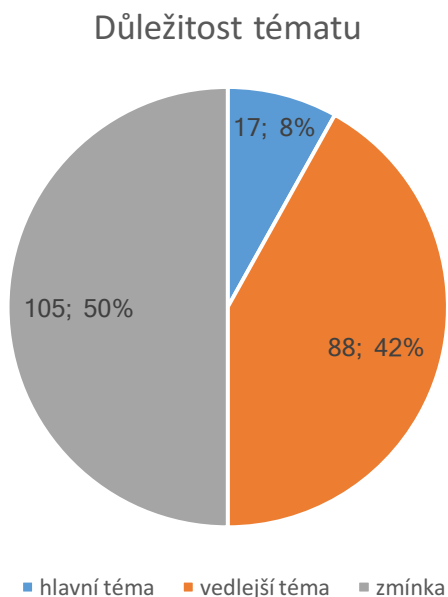
³³ Pro připomenutí, v Blesku vyšlo 31 článků, v Právu 35, ve Žďárském deníku 35 a v Jihlavském deníku 31 článků.

Abychom mohli konstatovat, že se vybraný článek věnuje *žďárské události* tak, aby se jednalo o jeho hlavní téma, musel splnit podmínku zaměření se na událost, oběti či pachatele v obecné rovině, tzn. že informoval převážně o dané události, počtu obětí či detailním popisu místa dění, ale nezabýval se podrobnějšími detaily z osobního života zainteresovaných osob.

Pod vedlejší téma spadaly články, které se týkaly převážně detailního zaměření se na oběti či pachatele, nebo pozadí jejich jednání v inkriminovaný den. Spadají sem tak i články, které se zabývaly pohřbem zesnulého studenta a doprovodnou pietou, či články, které se věnují rozhovorům s blízkými příbuznými nebo rozhovory s policejním vyjednávačem, který vzpomínal na průběh zásahu. Ačkoli se může zdát, že tyto faktory spadají pod hlavní téma, rozhodli jsme se je zařadit pod téma vedlejší, a to z důvodů, že událost samu nijak nerekapitulovaly, nýbrž ji použily jako odrazový můstek k výše zmíněným obsahům. Mezi články, které jsme kódovali rovněž tak, že *žďárská tragédie* zde hraje vedlejší roli, patří dále texty, které zmíněnou událost shrnuly ve zkratce, a poté se věnovaly bezpečnostním opatřením, legislativě a její možné úpravě či školní inspekci.

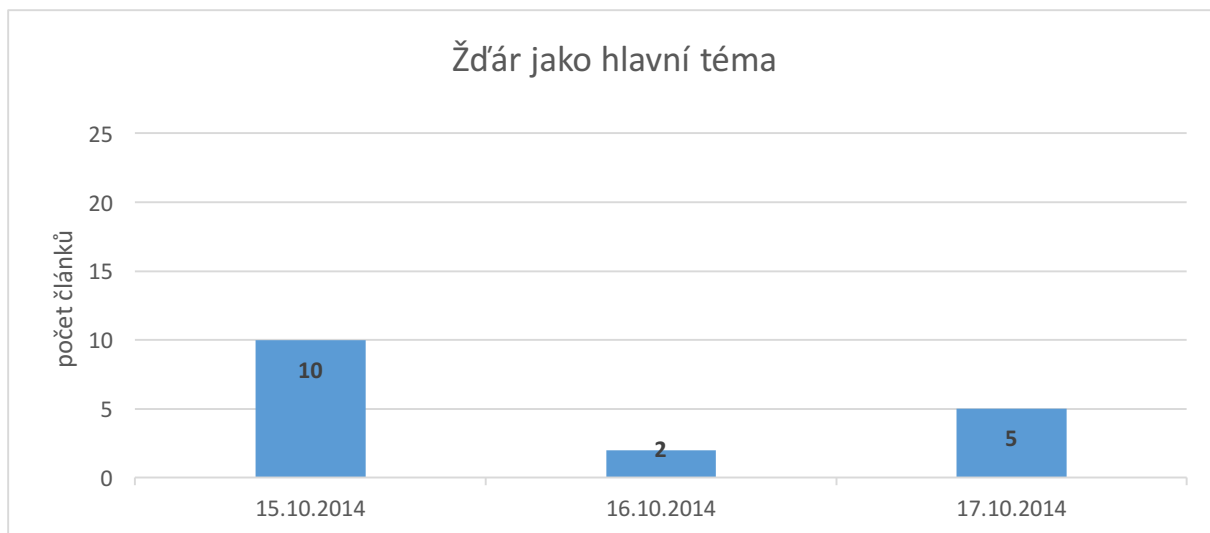
Články, které se o události zmiňovaly jen okrajově, se týkaly především následného ocenění hrdinného činu zesnulého studenta, a to jak návrhu na vyznamenání prezidentem, tak oceněním Ceny Michala Velíška. S tím rovněž souvisí výsadba a pojmenování aleje po zmiňovaném studentovi či jemu věnovaný memoriál. Velká část zde zastoupených článků se věnuje schizofrenii, a to také v souvislosti s rezignací tehdejšího ředitele opavské psychiatrie, kde se útočnice Barbora Orlová léčila. Zařadili jsme sem také články, v nichž je řešeno, která strana systému pochybila, zda soudci nebo žalobci. Do této kategorie patří také články věnující se propuštění zraněné dívky nebo obdobný čin Barbory Orlové, kterého se dopustila dříve v Havířově. K nejvíce okrajovému tématu, které se ve zkoumaném vzorku v souvislosti se *žďárskou tragédií* vyskytlo, patří volební kampaň.

Poměr zastoupení článků ve výše zmíněných kategoriích (hlavní téma/vedlejší téma/zmínka) zobrazuje následující Graf 10.

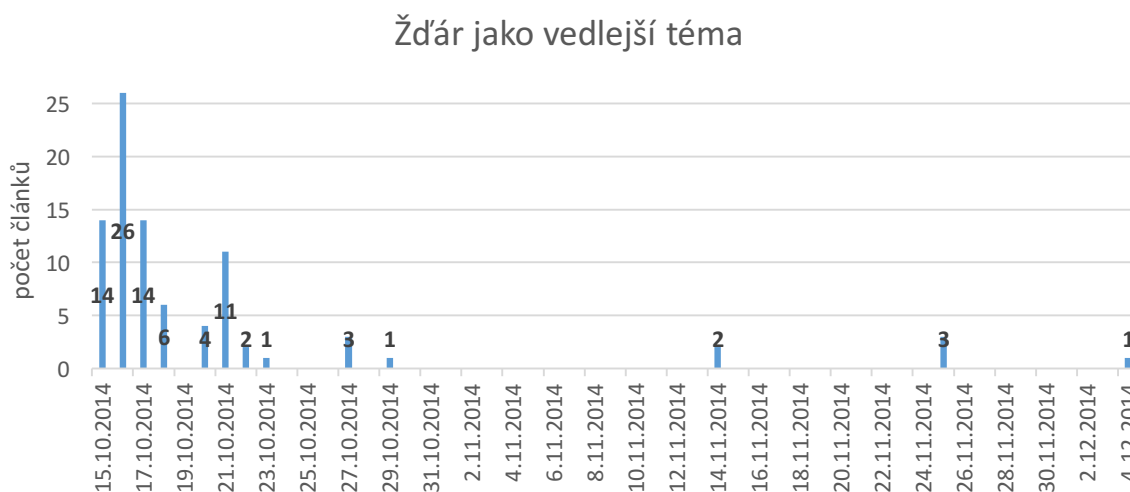
Graf 10 Rozložení článků na základě důležitosti tématu

Z výše zmíněného Grafu 10 vyplývá, že pouhých 17 článků z celého vzorku 210 zkoumaných článků (tedy přibližně 8 %) se věnovalo *žďárské události* tak, abychom mohli konstatovat, že je daná událost v článku prezentována jako její hlavní téma. Z toho, jak ukazuje následující Graf 11, deset článků bylo publikováno ihned 15. října 2014, tedy den po odehrané události, a mělo zastoupení v každém zkoumaném zdroji s výjimkou Hospodářských novin a regionální verze Práva (Právo – Jižní Morava/Vysočina). Následující den, tedy 16. října 2014 se *žďárské události* jakožto hlavnímu tématu věnovaly dva články a 17. října 2014 pak pět článků.

Graf 11 Událost ve Žďáru jako hlavní téma článku

Články, které jsme kódovali tak, že se událostí ve Žďáru zabývají spíše z pohledu vedlejšího tématu, tedy že jsou zaměřeny spíše na osobní prožitky a věnují se zainteresovaným jedincům, nebo se naopak věnují bezpečnostním opatřením a možnou změnou legislativy, bylo 88 – tvořily 42% podíl ve zkoumaném vzorku. Rozložení článků ukazuje podrobnější následující Graf 12.

Graf 12 Událost ve Žďáru jako vedlejší téma článku

Největší, 50% podíl tvořily články, které jsme kódovali jako články, které událost zmiňují pouze okrajově. Ve 105 článcích se mimo témat hrdinství či schizofrenie, objevily rovněž články poukazující na rezignaci tehdejšího ředitele opavské psychiatrie, kde se útočnice Barbora Orlová léčila nebo články, které řešily, která strana systému pochybila, zda soudci nebo

žalobci. Zajímavostí je, že se zde několikrát objevily zmínky o opakovaném činu útočnice či potenciální využití *žďárské tragédie* v souvislosti s druhým kolem senátních voleb, které se konalo ve dnech 17. a 18. října 2014. Rozložení článků, které *žďárské téma* pouze zmiňovaly, ukazuje Graf 13.

Graf 13 Událost ve Žďáru jako zmínka ve článku

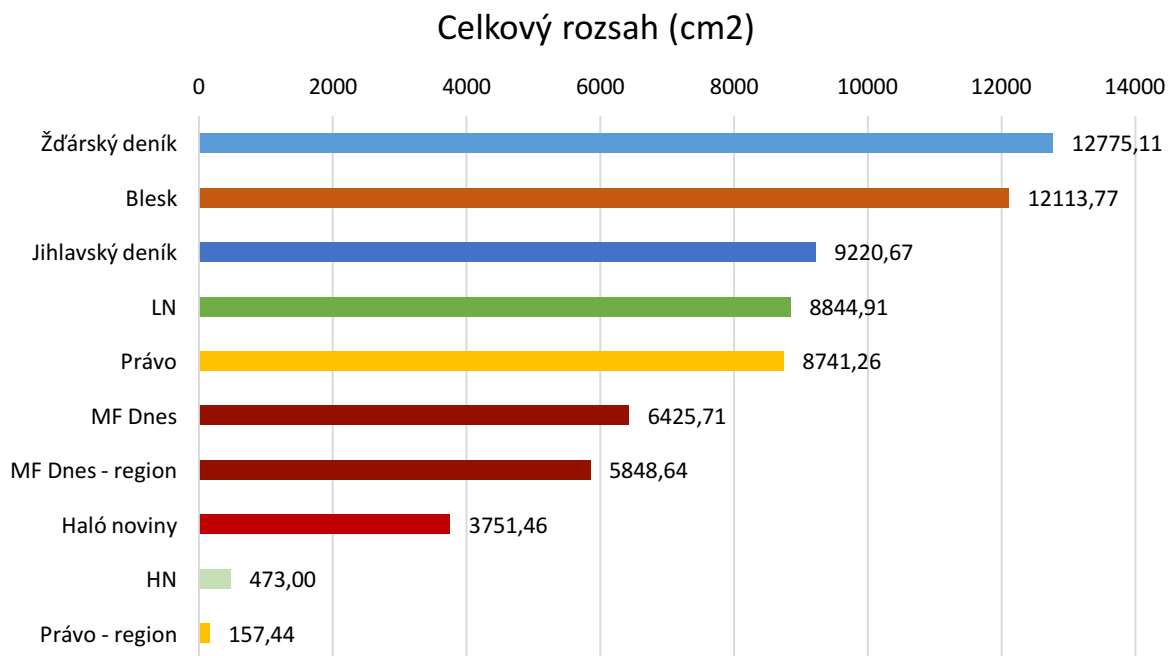
V rámci celého vzorku, bez ohledu na to, zda byla událost kódována jako hlavní téma, vedlejší téma či zmínka, zabíralo *žďárské téma* celkovou plochu 68 351,97 cm², průměrně tedy 325,49 cm², což odpovídá zhruba ¼ novinové strany³⁴. Pro představu uvádíme rozměry jedné novinové strany u jednotlivých zkoumaných deníků – viz v tabulce (Tab. 4) dále.

³⁴ Abychom mohli přirovnat jaké novinové ploše článek v rámci novinové strany odpovídá, počítali jsme s průměrnou hodnotou 1394,11 cm².

Zdroj	novinová strana (v cm ²)
HN	1475,8
MF Dnes	1464,8
LN	1464,8
deníky	1433,5
Haló noviny	1433,5
Právo	1260,0
Blesk	1226,4

Tab. 4 Obsah novinové strany u jednotlivých médií (v cm²)

Celkový rozsah článků s ohledem na jejich uveřejnění v tištěných zdrojích prezentuje Graf 14. Na základě tohoto grafu můžeme konstatovat, že nejvíce se události věnovaly Žďárský deník a Blesk, a to v rozsahu přes 12 tisíc cm².

Graf 14 Celkový rozsah článků věnovaný události v jednotlivých zdrojích

Zaměříme-li se na rozsah věnovaný události v tisku podrobněji, pak v případě, že bylo naše zkoumané téma hlavním tématem, zabíralo celkovou plochu 9736,33 cm², tedy průměrně 572,73 cm², což je přibližně ½ novinové strany.

Články, které se spíše než na samotnou událost zaměřovaly na zainteresované jedince, či se věnovaly bezpečnostním opatřením a možnou změnou legislativy, byla *žďárská událost* v našem případě kódována jako vedlejší téma. Tyto články zabíraly celkovou plochu 27 986,59 cm², průměrně tedy 318,03 cm² – jedná se přibližně o něco méně než čtvrtinu novinové strany.

Články, které se o události zmiňovaly a kterých byl zároveň ve vzorku největší podíl, zabíraly celkovou plochu 30 629,05 cm², tedy průměrnou plochu 291,7 cm², což odpovídá pětině novinové strany.

Největší plochu věnoval tématu už zmíněný Žďárský deník. Tedy lokální zdroj přímo z místa tragické události.

Nicméně nejrozsáhlejší článek (1490,4 cm²) publikoval deník Blesk 21. října 2014. Ten se na dvoustraně věnoval smutečnímu rozloučení se zesnulým studentem.

Obr. 7 Nejvíce rozsáhlá zpráva, Blesk 21. 10. 2014

Nejmenší plochu (vyjma regionální přílohy Práva) věnovaly tématu Hospodářské noviny, které se o události, s výjimkou publicistických komentářů, zmiňovaly pouze v rubrice „Události“ (v ukázce níže na obr. 8).

Zároveň nejméně rozsáhlý článek (20,25 cm²) zveřejnila MF Dnes 4. prosince 2014 v souvislosti s oceněním odvážného studenta Petra Vejvody (viz obr. 5 níže).

HN, 20. 10. 2014

HN, 21. 10. 2014

HN, 27. 10. 2014

Obr. 8 Reprezentace žďárské události v Hospodářských novinách v rubrice „Události“

Obr. 9 Nejmeně rozsáhlá zpráva, MF Dnes 4. 12. 2014

Zaměříme-li se na to, jak se liší pokrytí události v lokálních a celostátních médiích z hlediska rozsahu, můžeme konstatovat, že celostátní zdroje (jichž však bylo víc) zabírají z celkové plochy nadpoloviční většinu, přesně 59 %. Zároveň na prvních dvou pozicích máme zástupce jak lokálního zdroje – Žďárský deník, tak celostátního zdroje – Blesk, v nichž bylo události věnováno téměř identického prostoru (přibližně 12 tisíc cm²). Jednotlivé hodnoty u konkrétních zdrojů ukazují následující tabulky 5 a 6, které zohledňují celostátní nebo místní zdroj.

Zdroj	Celkový rozsah (cm2)	Průměrný rozsah (cm2)
Žďárský deník	12775,11	365,00
Blesk	12113,77	390,77
Jihlavský deník	9220,67	297,44
LN	8844,91	421,19
Právo	8741,26	249,75
MF Dnes	6425,71	279,38
MF Dnes - region	5848,64	417,76
Haló noviny	3751,46	312,62
HN	473,00	67,58
Právo - region	157,44	157,44

Tab. 5 Rozsah článků v jednotlivých zdrojích

Zdroj	Celkový rozsah (cm2)	Průměrný rozsah (cm2)
celostátní zdroje	40350,11	312,79
místní zdroje	28001,86	345,70

Tab. 6 Rozsah článků v celostátních/místních zdrojích

Na základě těchto interpretací dat můžeme zodpovědět hlavní výzkumnou otázku práce, kterou je odlišnost pokrytí události v celostátních a lokálních médiích.

Z analýzy vyplývá, že navzdory očekávání, bylo pokrytí v celostátních médiích vyšší, a to jak z hlediska celkového počtu článků (129 článků ku 81 článkům), tak z hlediska plochy, kterou články zabíraly (59 % pro celostátní média versus 41 % pro lokální média) a také průměrného počtu článků (21,5 ku 20,25). Nicméně je zajímavé, že průměrná velikost článku v celostátních denících byla nepatrně nižší – 312,79 vůči 345,70 – viz Tab. 5 výše. Domníváme se, že to může být způsobeno tím, že Žďárský, případně Jihlavský deník věnovaly hlavně zpočátku události celé strany, a to jak textové, doplněné případným vizuálním materiálem, tak pouze fotografické.

Jak jsme již ale uvedli dříve, může to být způsobeno faktem, že v našem vzorku převažovala o jeden zdroj celostátní média. Nicméně, ani ve studii *Media Framing*

of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy, kterou jsme se v této práci inspirovali, autoři nepracují s vyváženým počtem médií.³⁵

Jak ukázala výše zmíněná studie Hawdona, Agnich a Ryana, tak stejně jako ve Spojených státech, i zde se informování o události lišilo. Zdejší rozdíl však nebyl tak markantní, neboť událost, která se odehrála právě ve Spojených státech byla v tamním tisku mnohem více medializovaná.³⁶

Na základě popisu jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání jsme předpokládali, že stejně jako v zahraničí budou mít celostátní zdroje tendenci informovat o domácích i zahraničních událostech, oproti místním zdrojům, které mají tendence přinášet čtenářům převážně lokální zpravodajství. Dále, že i v českém mediálním prostředí by mohl být dodržen tříступňový model informování o události.

Nicméně z analýzy vyplynulo, že aplikování modelu v českém prostředí zcela neodpovídá. V první fázi jsme sice zaznamenali o události nejvíce informací, počet článků však nenarůstal, spíše naopak. Identickým momentem byl pokles počtu publikovaných článků ve druhé fázi. Oproti výsledkům ze Spojených států jsme však v třetí fázi zaznamenali mírný nárůst článků oproti fázi druhé, což bylo způsobeno články referujícími o ocenění zesnulého studenta.

6.4 Zhodnocení platnosti hypotéz

V rámci analýzy jsme se rovněž zaměřili na dílčí hypotézy, které nám mají pomoci určit, zda lze i v české mediální sféře uplatnit Sociální model zvládnání autorů Pennebaker a Harberem. Při jejich výběru jsme se inspirovali hypotézami z původního výzkumu. Tato podkapitola se věnuje ověření platnosti výše stanovených hypotéz.

---

³⁵ V této americké studii autoři analyzují obsah ve 2 místních zdrojích (The Roanoke Times, Washington Post) a 4 vzdálených zdrojích (the New York Times, Chicago Tribune, Los Angeles Times, Wall Street Journal).

³⁶ V amerických médiích, které si autoři vybrali pro obsahovou analýzu, bylo během stejného období publikováno 854 článků, což je více jak čtyřikrát větší vzorek, než v naší práci.

Hypotéza H1 - *Lokální média zveřejní celkově více článků o události než celostátní média.*

Na základě provedené rekatégorizace proměnné zdroj jsme zjistili, že celkem 129 článků – tedy 61 %, bylo publikováno v celostátních zdrojích a 81 článků – tedy 39 %, v lokálních zdrojích. V tomto ohledu nebyla hypotéza H1 potvrzena, neboť více článků o události (61 %) zveřejnila média celostátní.

Navíc, jak ukázalo závěrečné srovnání výše, celostátní média věnovala události také více prostoru a průměrně zveřejnila více článků. Jedinou kategorií, kde lokální média vyhrála nad celostátními, byla průměrná velikost článku.

Už výše jsme nicméně avizovali, že tento fakt je nejspíše zapříčiněn výběrem vzorku a jeho následnou rekatégorizací, kdy do celostátních médií řadíme šest zdrojů (Blesk, MF Dnes, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Haló noviny) a mezi lokálními médii máme zdroje čtyři (Žďárský deník, Jihlavský deník, MF Dnes – Vysočina a Právo – Jižní Morava/Vysočina). Nemůžeme tedy říci, že by se celostátní média zabývala události více.

Hypotéza H2 - *Míra mediálního pokrytí události klesne rychleji u celostátních zdrojů.*

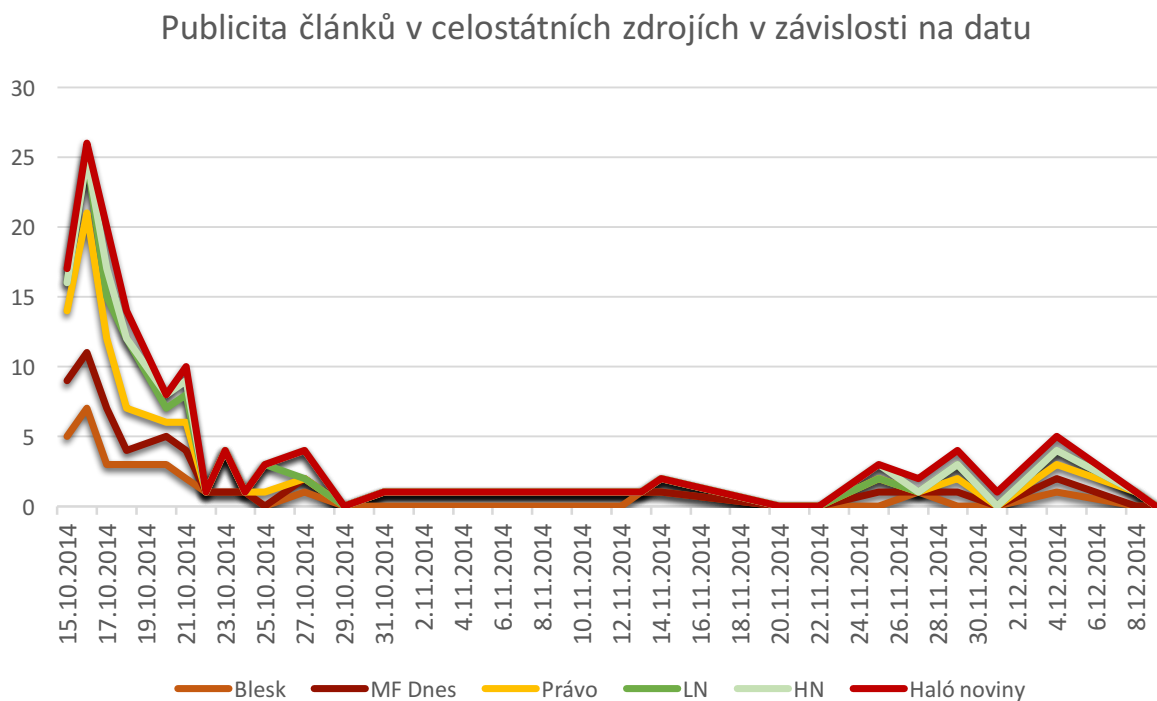
Publicitu článků v celostátních a lokálních zdrojích, které se týkají *žďárské události* prezentují následující grafy 15 a 16.

U Grafu 15 níže, který se zaměřuje pouze na celostátní zdroje, pozorujeme klesající trend, který je nejvíce zřetelný v první půli tzv. krizové fáze v období od 15. října do 29. října 2014. Tento pokles střídá konstantní období, během kterého je zveřejněn průměrně 1 článek. Mírné vzrůstající tendence jsou patrné opět až na konci celého zkoumaného období, v první polovině závěrečné, adaptační fáze – konkrétně 4. prosince 2014 – kdy médii proběhly zprávy o ocenění pobodaného studenta Petra Vejvody, který se zastal svých spolužaček.

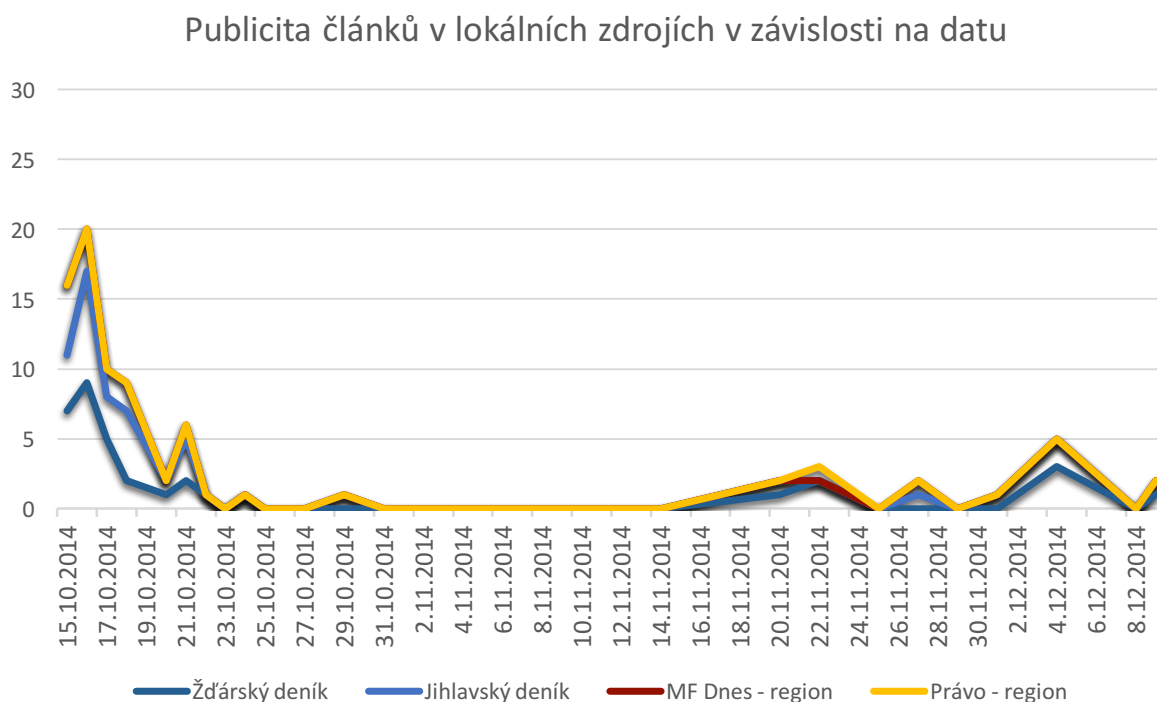
Následující Graf 16 zobrazuje oproti předchozímu grafu publicitu článků výhradně v lokálních zdrojích. Stejně jako v předchozím případě také zde pozorujeme zřetelný pokles na počátku první fáze, konkrétně v období 15. října až 25. října 2014. Přestože u lokálních zdrojů bylo o jedno médium méně, můžeme pozorovat téměř totožnou křivku. Po identickém průběhu

jsme také zde zaznamenali 4. prosince 2014 mírně rostoucí tendenci související s již zmiňovaným faktem týkajícím se ocenění zesnulého studenta.

Graf 15 Publicita článků v celostátních zdrojích v závislosti na datu

Graf 16 Publicita článků v lokálních zdrojích v závislosti na datu

Na základě srovnání výše zveřejněných grafů 15 a 16 můžeme konstatovat, že rychlejší klesající trend ohledně publikování události byl zaznamenán v lokálních médiích. I díky tomuto faktu můžeme tvrdit, že také hypotéza 2 nebyla potvrzena.

Hypotéza H3 - *V první, krizové fázi se lokální média častěji zaměří na oběti tragédie, a budou událost prezentovat více v osobní rovině než média celostátní.*

Během zkoumaného období, tedy ve dnech 15. října až 19. prosince, je v celkem ve 184 vybraných článcích prezentováno téma obětí, potažmo pachatelky události (viz Tab. 8). Do tohoto počtu jsou započítány jak články, jež zmiňují zainteresované osobnosti na úrovni hlavního tématu článku, tak také ty, které je zmiňují na úrovni vedlejšího tématu. Nejsou zde zahrnuty texty, kde se nevyskytovala zmínka ani o obětech, ani o pachatelce.

Následující tabulky (Tab. 7, Tab. 8) prezentují, kolik článků splnilo podmínku a informovalo o obětech nebo pachatelce v daném typu médií. Srovnání ukazuje, že ačkoli se v článcích nemusely vyskytovat oba zkoumané faktory, počet článků s tímto tématem je téměř vyrovnaný.

	Blesk	MF Dnes	Právo	LN	HN	Haló n.	Žďár. d.	Jihl. d.	MF Dnes reg.	Právo reg.	celkem
ano	9	7	10	6	1	7	18	17	9	1	85
zmínka	16	9	13	7	2	3	11	11	1		73
celkem	25	16	23	13	3	10	29	28	10	1	158

Tab. 7 Téma obětí v daných médiích³⁷

	Blesk	MF Dnes	Právo	LN	HN	Haló n.	Žďár. d.	Jihl. d.	MF Dnes reg.	celkem
ano	19	4	7	4	1	4	9	9	5	62
zmínka	10	14	17	8	3	6	18	17	4	97
celkem	29	18	24	12	4	10	27	26	9	159

Tab. 8 Téma pachatelky v daných médiích

³⁷ K tabulkám Tab. 7 a Tab. 8, zmínkou se myslí články, kde nebylo téma obětí hlavním tématem, ale bylo pouze zmíněno.

Abychom mohli zodpovědět hypotézu H3, rozhodli jsme se zmapovat, jak se na informování o obětech, potažmo pachatelce zaměřila média během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání.

Tabulka níže (Tab. 9) ukazuje, že ve všech zkoumaných médiích se toto téma minimálně jedenkrát objevilo. Vezmeme-li v potaz splnění naší podmínky výše, aby zkoumaný článek obsahoval alespoň jeden z uvedených faktorů (tj. v článku se hovoří o obětech, nebo pachatelce), tak pouze u 2 zdrojů (Jihlavský deník, Právo – Jižní Morava/Vysočina) platí, že v každém jejich publikovaném článku se vyskytl alespoň jeden z uvedených faktorů. Obecně můžeme konstatovat, že tato tematika je v celostátních zdrojích zastoupena z 60 % (celkem 110 příspěvků) a v lokálních médiích ze 40 % (celkem 74 příspěvků). Zároveň platí, že zkoumané téma bylo v nadpoloviční většině přítomno ve všech médiích, což podrobněji demonstruje Tab. 9.

Zdroj	oběť pachatelka	a/nebo
Žďárský deník	31	
Jihlavský deník	31	
Blesk	30	
Právo	29	
MF Dnes	21	
LN	14	
MF Dnes - region	11	
Haló noviny	11	
HN	5	
Právo - region	1	

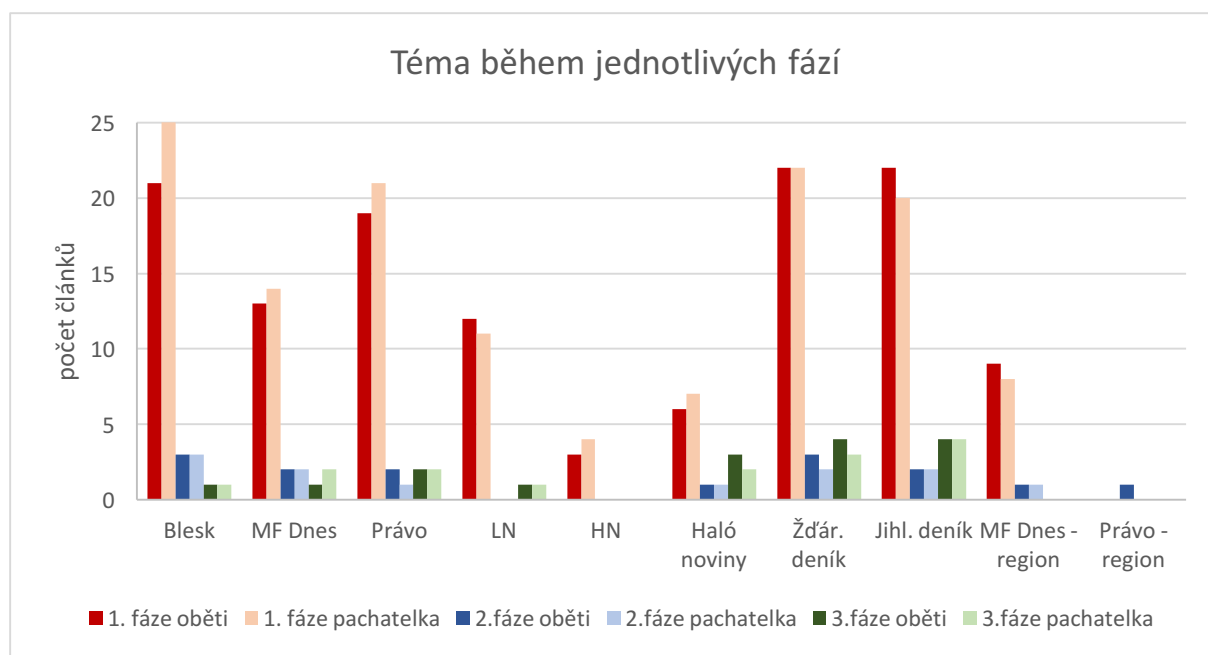
Tab. 9 Téma obětí a/nebo pachatelky v daných médiích

Zdroj	podíl tématu na celkový počet článků v médiu
Jihlavský deník	100 %
Právo - region	100 %
Blesk	96,7 %
Haló noviny	91,6 %
MF Dnes	91,3 %
Žďárský deník	88,5 %
Právo	82,8 %
MF Dnes - region	78,5 %
HN	71,4 %
LN	66,6 %

Tab. 10 Podíl tématu obětí a/nebo pachatelky v daných médiích

Vezmeme-li v potaz první čtyři zdroje – jmenovitě Žďárský deník (31), Jihlavský deník (31), Blesk (30), Právo (29), které se ve svých článcích zaměřují právě na zainteresované osoby *žďárské události*, je rozložení mezi celostátními a lokálními médii téměř 50%, s průměrným počtem 31 (lokální zdroje), respektive 29,5 článků (celostátní zdroje).

Zaměření médií na oběti tragédie nebo pachatelku události bylo v krizové fázi oproti následujícím fázím Sociálního modelu zvládnání velmi výrazné, což demonstruje také Graf 17. Odstíny červené mimojiné značí, že během první fáze bylo o tématech obětí a pachatelky informováno téměř totožně, s výjimkou regionální mutace Práva, která v tomto období nepublikovala žádný článek. Odstíny modré značící druhou fázi Sociálního modelu zvládnání ukazují především znatelný pokles příspěvků s touto tematikou, a to jak u kategorie obětí, tak pachatelky. Závěrečná, třetí část modelu značená v zelených odstínech se vyznačuje proměnlivým charakterem, což je způsobeno již zmiňovaným 4. prosincem 2014, kdy byl oceněn ubodaný student.

Graf 17 Téma oběti/pachatelky během jednotlivých fází

Zaměříme-li se však pouze na první fázi Sociálního modelu zvládnání, kterou jsme ohraničili obdobím od 15. října 2014 do 5. listopadu 2014, můžeme hovořit o 152 článcích, které se věnují obětem a/nebo pachatelce. Jedná se o více než tři čtvrtiny všech článků, které spadají do této fáze, konkrétně 86 %.

Co se týče následujících zbrždžujících fází, která trvá od 6. listopadu 2014 do 27. listopadu 2014, pouze jeden článek se nevěnoval ani zmínkou obětem nebo pachatelce. Jednalo se o článek „*Chládek: školy jsou dobře zabezpečené*“ z 25. listopadu 2014, který vyšel v Hospodářských novinách a rekapitoval závěry České školní inspekce o tom, že většina škol v České republice je dobře zabezpečena. Mezi návrhy, které by situaci měly zlepšit, zaznělo založení fondu, z kterého by školy čerpaly finance na bezpečnostní opatření nebo kurzy, které by učily žáky, jak se chovat v krizových situacích.

Ve finální adaptační fázi se tematiky zainteresovaných osob netýkaly dva příspěvky. Jmenovitě článek „*Soudy na hlavu*“ z 29. listopadu 2014 uveřejněný v Lidových novinách a text „*Politici chtějí ochrannou léčbu psychotiků déle než dva roky*“ z 8. prosince 2014 publikovaný v deníku Právo.

Bližší rozložení článků s touto tematikou během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání v jednotlivých zdrojích ukazuje tabulka (Tab. 11) níže.

Zdroj	1. fáze	2. fáze	3.fáze
Blesk	26	3	1
MFD	17	2	2
Právo	25	2	2
LN	13	0	1
HN	5	0	0
Haló noviny	7	1	3
Žďárský deník	24	3	4
Jihlavský deník	25	2	4
MF Dnes - region	10	1	0
Právo - region	0	1	0
celkem	152	15	17

Tab. 11 Počet článků s tématem obětí a/nebo pachatelky během jednotlivých fází

Z rozložení článků vyplývá, že stejně jako v celkovém měřítku, tak také v krizové fázi se tematice obětí, potažmo pachatelky věnují více celostátní zdroje, a to celkem v 93 případech (62 %). V lokálních zdrojích je tematika zastoupena 58 příspěvky (38 %). Což nepotvrzuje naši hypotézu, že během této fáze budou lokální média více zaměřena na oběti tragédie. Jak už však bylo řečeno výše, může být tento fakt ovlivněn rekatégorizací vzorku.

Nicméně v následujících fázích je toto rozvrstvení téměř totožné. Během druhé fáze se celostátní média věnují tomuto tématu v 8 případech, oproti lokálním médiím, které v tomto období zveřejnily 7 textů týkajících se této problematiky. Totožný průběh pozorujeme u třetí fáze, kde je obětí a/nebo pachatelce v celostátních médiích věnováno 9 článků, oproti 8 příspěvkům v médiích lokálních.

Hypotéza H4 - V druhé, zbrzdující fázi bude ubývat míra pokrytí o tragické události.

V úvodu analytické kapitoly prezentujeme, že naším cílem je také aplikovat na mediální reprezentaci *žďárské tragédie* tzv. Sociální model zvládání. Model je rozčleněn do tří fází, z nichž každá trvá 3 týdny. Toto rozřazení následuje výchozí model.

Během první fáze, nazývané rovněž krizová fáze, bylo publikováno celkem 175 článků, tedy 83 % z celkového výzkumného vzorku o 210 člancích.

U druhé fáze jsme zaznamenali oproti první fázi zřetelný pokles, a to přibližně o 92 %. V průběhu tohoto období (od 6. do 27 listopadu 2014) bylo publikováno pouze 16 článků splňující námi určené podmínky. Tímto můžeme potvrdit hypotézu 4, že ve zbrzdňující fázi bude míra pokrytí ohledně tragické události ubývat. Z tabulky níže (Tab. 11) zároveň vyplývá, že právě v této fázi bylo publikováno vůbec nejméně příspěvků.

V konečné třetí fázi pozorujeme oproti druhé fázi nepatrnou vzrůstající tendenci zapříčiněnou již zmiňovanou publicitou ocenění Petra Vejvody za statečnost. Publikováno bylo celkem 19 článků.

<i>Fáze</i>	Počet článků
První fáze - krizová	175
Druhá fáze - zbrzdňující	16
Třetí fáze - adaptační	19

Tab. 12 Pokrytí žďárské události během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládání

Bližší znázornění toho jak bylo o události informováno v jednotlivých fázích Sociálního modelu zvládání přináší grafy 4 až 6 umístěné výše.

Hypotéza H5 - *V třetí, adaptační fázi lokální média nebudou informovat o konfliktech, které nastaly po tragédii a naopak celostátní média budou tyto konflikty více prezentovat.*

V období od 28. listopadu do 19. prosince 2014, které podle modelu Sociálního zvládání ohraničuje třetí, tzv. adaptační fázi, média zveřejnila celkem 19 článků, které se týkaly *žďárské události* (viz Tab. 11 výše). Ani lokální média, ani celostátní média se v tomto závěrečném období nezabývala konflikty, které mohly po události nastat. Hypotéza 5 tak byla potvrzena pouze z části. Média naopak událost, která se ve Žďáru odehrála v polovině října roku 2014, připomínala velmi zkratkovitě a řešila v její souvislosti jiná témata.

Největší pozornost v této fázi upoutalo ocenění zesnulého studenta Petra Vejvody, který byl In memoriam oceněn Cenou Michala Velíška³⁸. Stalo se tak 4. prosince 2014, a v médiích se tato zpráva objevila celkem 11krát (viz Tab. 13 níže)

³⁸ Cena Michala Velíška je každoročně udělována od roku 2006 Nadací ADRA a TV Nova v souvislosti se odvážným činem Michala Velíška, střihače TV Nova. Ten se 13. září 2005 zastal neznámé dívky, kterou

Ocenění bylo poté zmíněno ještě 2krát, ale pouze jako příklad ohodnocení fair play v souvislosti s vyznamenáním jiného studenta – Daniela Nečase, a to 9. prosince 2014. Z tohoto důvodu není zmínění Ceny Michala Velíška počítáno do Tab. 13 níže.

Zdroj	04.12.2014
<i>Blesk</i>	1
<i>MF Dnes</i>	1
<i>Právo</i>	1
<i>Lidové noviny</i>	2
<i>Haló noviny</i>	1
<i>Žďárský deník</i>	3
<i>Jihlavský deník</i>	2
<i>Celkový součet</i>	11

Tab. 13 Tematika ocenění v médiích

V konečné, adaptační fázi se média dále věnovala tematicce legislativy a bezpečnosti, a to konkrétně v 6 případech (viz Tab. 14 níže). Téma se během tohoto období poprvé objevilo v médiích 29. listopadu 2014, v souvislosti s vyjádřením Miloše Zemana o pasivitě žalobců – viz ukázky z Práva a MF Dnes.

---

ohrožoval cizí muž, načež ho muž následně zastřelil. Cena pojmenována po tomto odvážném muži je „morálním oceněním postoje statečnosti, rozhodnosti, duchapřítomnosti a odvahy.“ (čl. 2) – Více o ocenění [zde](#).

Zeman: Téměř třetina žalobců je pasivních

Čtyři ze čtrnácti okresních státních zastupitelství, která mají ve své působnosti psychiatrické léčebny v Česku, postupovala pasivně při změně ústavní léčby psychiatrických pacientů na ambulantní. Jen zástupci pěti z nich při jednáních vystupovali aktivně. Vyplývá to z hloubkové prověrky, kterou v reakci na žďárský případ nařídil nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman. Na včerejší tiskové konferenci řekl novinářům, že prostudoval 936 případů z posledních tří let.

Při útoku psychicky nemocné ženy v říjnu ve Žďáru na Sázavou zemřel šestnáctiletý chlapec. Šestadvacetiletou schizofreničku půl roku předtím soud propustil z opavské léčebny, kde byla kvůli natřesené ochranné ústavní léčbě.

Zákon porušen nebyl

Zemanova prověrka zjistila, že Okresní státní zastupitelství v Opavě patří mezi čtyři nejhorší. Zeman však zároveň zdůraznil, že žádný z jeho podřízených při projednávání změny ústavní léčby na ambulantní neporušil zákon.

„Případ nelze zjednodušit na hledání jednoho viníka, jakkoliv je následek z tohoto případu fatální. Mimo jiné i proto, že od to-

hoto rozhodnutí k útoku uplynulo téměř půl roku, což může být dostatečně dlouhá doba, aby se stav psychicky nemocného mohl změnit,“ zmínil Zeman.

Změna léčby nastává u pacienta na návrh léčebny, který schvaluje soud. Podle Zemana jsou velké rozdíly v tom, jak žalobci tyto případy řeší.

Žalobce ani nepřijde k soudu

Za „fatální selhání“ považuje, když si žalobce předem nevyžádá spis pacienta, neseznámí se s případem, není u soudu a neklade otázky, jimiž by zjistil, zda pacient nebude po případném schválení ambulantní léčby nebezpečný.

„I takovéto případy se staly. Nestačí jen spořádat se na návrh léčebny, státní zástupce musí být ve věci aktivní,“ řekl.

Kontrola je podle něj počátkem systémových změn, které bude nutné přijmout, např. vydat metodický pokyn žalobcům, jak mají v případě rušení ústavní léčby postupovat, státní zástupce proškolení a více na tyto kauzy dohlížet. Zeman má v plánu o těchto změnách jednat s ministerstvem spravedlnosti. (mh, ČTK)

Nemocní útočí, žalobci jsou liknaví

BRNO Soud rozhoduje o propuštění psychicky nemocného člověka, který může být nebezpečný okolí. Státní zástupce na jednání vůbec nedorazí.

Nebo přijde nepřipravený a to, za jaký trestný čin skončil pacient v ústavu, se dozví až na místě.

Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman včera oznámil, jaká pochybení zjistila rozsáhlá kontrola okresních státních zastupitelství. Zeman ji nechal vyhlásit v reakci na útok ve žďárské škole, kde psychicky nemocná žena nožem zabilu jednoho studenta a další zranila.

Kontrola prověřila celkem 936 spisů na čtrnácti okresních státních za-

stupitelstvích. Špatné dopady čtyř úřadů. „Všichni státní zástupci však vyhověli zákonu. Přesto považují za fatální selhání, když se státní zástupce nepřipraví na veřejné zasedání nebo na ně nepřijde, i když tam podle zákona být nemusí,“ konstatoval Zeman.

Mezi liknavými státními zastupitelstvími přitom podle Zemana patří i to v Opavě, které dohlíželo na řízení o změně léčby ženy, jež útočila ve Žďáru nad Sázavou.

Nejvyšší státní zástupce chce udělat systémové změny - vydat metodický pokyn žalobcům, jak mají v případě rušení ústavní léčby postupovat, státní zástupci by se také

měli školit a na tyto kauzy pečlivěji dohlížet.

Zeman níc méně zdůraznil, že zodpovědnost zdaleka neleží jen na samotných státních zástupcích. „Musím říci, že takovým tragédiím jako ve Žďáru nezamezíme. Od okamžiku, kdy se léčba změnila z ústavní na ambulantní, do útoku ve Žďáru uběhlo půl roku. Já nechci žádné luciose proklamace. Chceme přizvat znalce a bavit se s nimi o tom, jaké nedostatky má ta následná ambulantní léčba. Máme dostatek psychiatrů? Máme dostatek peněz na léčbu takových pacientů?“ vysvětlil nejvyšší státní zástupce. (lav)

Obr. 10 Právo, 29. 11. 2014 (str. 2) Obr. 11 MF Dnes, 29. 11. 2014 (str. 2)

Připomínáno bylo také možné pochybení opavského soudu, a to jak ve článku, který se týkal působnosti zastupitelství napříč republikou obecně (Obr. 12), tak v rozhovoru s psychiatrem Ivanem Davidem, bývalým ministrem zdravotnictví (Obr. 13).

Zastupitelství selhávají v otázce psychicky narušených zločinců

Čtyři ze 14 okresních státních zastupitelství, která mají ve své působnosti psychiatrické léčebny v ČR, byly nedůsledné při jednáních o pacientech, u nichž byla ochranná ústavní léčba nahrazena pouhou ambulantní. Zjistil to nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman.

Zeman nechal na všech 14 zastupitelstvech zkontrolovat spisy 936 pacientů, čímž byly prověřeny všechny případy návrhů zrušení ústavní léčby v ČR za poslední tři roky.

Zeman tak učinil v souvislosti s útokem psychicky nemocné ženy ve Žďáru nad Sázavou, při němž v říjnu zemřel šestnáctiletý chlapec. Její případ spadl pod

Okresní státní zastupitelství v Opavě. Podle Zemanovy prověrky toto zastupitelství patří k těm čtyřem, která byla v této oblasti málo aktivní. Zeman níc méně zdůraznil, že žádný z jeho podřízených při projednávání změny ústavní léčby na ambulantní neporušil zákon.

Problém podle Zemana je, že jsou velké rozdíly v tom, jak žalobci tyto případy řeší. Za „fatální selhání“ považuje, když si žalobce předem nevyžádá spis pacienta, neseznámí se s případem, není u soudu a neklade otázky, jimiž by zjistil, zda pacient nebude po případném schválení ambulantní léčby nebezpečný. „I takovéto případy se staly.

Nestačí jen spořádat se na návrh léčebny, státní zástupce musí být ve věci aktivní,“ řekl.

Ze čtrnácti kontrolovaných okresních státních zastupitelství jsou žalobci pěti z nich naopak velmi aktivní. Před jednáním soudů podrobně vyhodnocují podklady k případu.

Kontrola je podle něj počátkem systémových změn, které bude nutné přijmout. Bude nutné vydat metodický pokyn žalobcům, jak mají v případě rušení ústavní léčby postupovat, státní zástupce proškolení a více na tyto kauzy dohlížet. Zeman má v plánu o těchto změnách jednat s ministerstvem spravedlnosti. (ste)

Obr. 12 Haló noviny, 29. 11. 2014

6.5 Proměnné během fází Sociálního modelu zvládnání

V předchozí podkapitole věnované zhodnocení platnosti hypotéz jsme se zabývali také tím, jak se během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání proměňovalo informování o *žďárské události*. Pro připomenutí dodáváme, že během první fáze bylo publikováno 175 článků, v druhé fázi 16 článků a v poslední fázi bylo otištěno 19 článků (viz Tab. 12).

S počtem publikovaných článků souvisí také jejich rozsah. Již dříve jsme uvedli, že *žďárské téma* bylo otištěno na ploše o velikosti 68 351,97 cm². Zároveň můžeme doplnit, že velikost plochy se proměňuje v závislosti na počtech publikovaných článků během jednotlivých fází. Během první fáze byla událost otištěna na ploše přibližně 59 458 cm². V následující druhé fázi čítala plocha 3 315 cm² a ve třetí fázi 5 578 cm².

Žďárské události a jejímu kódování do kategorií hlavní téma, vedlejší téma nebo zmínka se věnuje např. Graf 10. Ten ukazuje, že 17 článků prezentovalo *žďárskou událost* jako hlavní téma, 88 článků prezentovalo událost jako vedlejší téma a ve 105 případech bylo téma zmíněno okrajově. Jak se promítla důležitost tématu v rámci jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání naznačuje následující tabulka (Tab. 15).

<i>Fáze</i>	hlavní téma	vedlejší téma	zmínka
První fáze	17	82	76
Druhá fáze	-	5	11
Třetí fáze	-	1	18
<i>Celkový součet</i>	17	88	105

Tab. 15 Tematika legislativy a bezpečnosti v médiích

V rámci vybraného vzorku nebyla blíže *žďárská událost* zmíněna v devíti případech. Vývoj této kategorie v rámci Sociálního modelu zvládnání vypadá následovně: v první fázi se o události píše ve 166 člancích, v následující fázi v 16 případech a v konečné fázi v 19 případech. S ohledem na předchozí zjištění můžeme tvrdit, že všech devět případů, které nebyly zmíněny, bylo publikováno během první fáze.

Bližší analýze proměnné oběti a pachatelky se věnujeme v předchozí podkapitole. Vývoj těchto proměnných v rámci Sociálního modelu zvládnání ukazuje Graf 17.

Poslední blíže zkoumanou tematickou proměnnou byla kategorie příčin a důsledku, které se *žďárskou událostí* souvisely. Příčiny či důsledky byly zmíněny v každém z publikovaných článků, tudíž i v Sociálním modelu zvládnání kopírují vývojou linií jako v případě informování o události – viz Tab. 12.

6.6 Další zjištění

V následující části přinášíme další poznatky, kterými jsme se prvotně nezabývali, avšak pomohou nám dotvořit si představu o tom, jaký postoj česká média k této události zaujala. Jedním z těchto zjištění je mediální reprezentace události v deníku Blesk. O události informoval v 31 případech, což byl druhý nejvyšší počet v jednotlivých médiích. Blesk se v českém mediálním prostředí prezentuje jako bulvární deník. Tuto charakteristiku dokládá způsob jakým na událost upozorňoval již na titulních stranách (Obr. 14 až Obr. 17 níže)

Obr. 14 Blesk, 15. 10. 2014

Obr. 15 Blesk, 16. 10. 2014

Obr. 16 Blesk, 17. 10. 2014

Obr. 17 Blesk, 18. 10. 2014

Mezi námi vybranými tituly byly také Hospodářské noviny, které se vyznačují ekonomickým zaměřením. Jak již bylo zmíněno výše, tématu věnovaly nejmenší plochu. O události se s výjimkou publicistických komentářů zmiňovaly pouze v rubrice „Události“ (v ukázce na Obr. 4 výše). Hospodářské noviny vydaly v období od 15. října do 19. prosince 2014 celkem 7 článků týkajících se události, z nichž jejich průměrný rozsah čítal 67,57 cm². Mezi těchto 7 příspěvků patří kromě zmiňovaných zpráv v základní podobě v rubrice „Události“ také dvě vyjádření týkající se události v rubrice „Názory“.

První je vyjádření prezidenta Miloše Zemana k uplynulé události. „*Sám bych se přimlouval za to, aby tyto násilné trestné činy, když už někoho označíme za duševně nemocného byly trestány ne-li trvalým, tedy alespoň dlouhodobým pobytem v psychiatrickém zařízení.*“ (HN 17. 10. 2014)

Druhým pak je vyjádření tehdejšího ministra školství Marcela Chládky, jenž svým vyjádřením reagoval na výroky ohledně nutnosti zvýšit zabezpečení českých škol.

„Máme první výsledky České školní inspekce, podle kterých škola patří mezi ty lépe vybavené a zabezpečené. Byla zapojena do projektu, který vzdělává děti v tom, jak se chovat v krizových situacích.“ (HN, 27. 10. 2014)

Možná také díky této profilaci se Hospodářské noviny věnovaly *žďárské události* velmi sporadicky a o jejím samotném začátku neinformovaly. V první den našeho zkoumaného období 15. října 2014 – tedy den po události – píší o události všechny zkoumané deníky právě s výjimkou Hospodářských novin. Ty se věnují jiným tématům, a to např. *Diktátor Kim Čong-Un žije; Koalice nad Prahou se bortí; Penta koupila deník SME* (15. října 2014) nebo *Kellner srazil akcie O2, Ebolu se nedaří zkrotit* (16. října 2014). O události se v Hospodářských novinách poprvé dozvídáme až prostřednictvím vyjádření prezidenta Miloše Zemana k uplynulé události na názorové straně (viz příklad výše). Zajímavostí může být rovněž fakt, že zatímco se o dané události nezmínili ani ve formátu zprávy v základní podobě v rubrice „Události“, tak kritika, rozloučení se se studentem a školní inspekce již v tématech figurují.

Bližší jsme se také podívali na to, na jakých stranách v rámci novinového vydání byla *žďárská událost* publikována. Vliv na umístění jednotlivých textů má i výše popsany koncept agenda setting. Klíčové, či z nějakého hlediska významné texty, bývají zveřejněny na titulních stranách. Z celkového hlediska více jak čtvrtina všech zveřejněných článků (konkrétně 50) byla během sledovaného období publikována na titulní straně – viz Tab. 16. Z tabulky také vyplývá, že nejvíce článků na titulní straně během naší zkoumaného období otiskly deníky Právo a Žďárský deník. Oba zdroje zde publikovaly shodně deset článků.

<i>Zdroj</i>	s.1	s.2	s.3	s.4	s.5	s.6	s.7	s.8	s.9	s.10	s.11	s.12	s.13	s.15	s.20
Blesk	4	3	1	5	2	9	5	1	1						
MF Dnes	3	4	3	8	3							2			
Právo	10	11	8			2	2	2							
LN	3	2	2	2	1					5	3	1		1	1
HN				2	2		1	2							
Haló noviny	3	2	3	2	1						1				
Žďárský deník	10	2	9	11						3					
Jihlavský deník	9	3		15	2	1					1				
MF Dnes – region	8	2	3	1											
Právo – region													1		
celkem	50	29	29	46	11	12	8	5	1	8	5	3	1	1	1

Tab. 16 Skladba článků na jednotlivých stranách v rámci zdrojů

První den po události ve Žďáru nad Sázavou, tj. 15. října 2014, bylo publikováno celkem 33 článků, z nichž třetina byla otištěna na titulní straně, téměř dvě třetiny (22 článků) byly otištěny na stranách dvě až čtyři a jeden článek byl otištěn na názorové straně. V případě rekatégorizace zdroje dle jeho umístění nám z analýzy vyplyne, že v celostátních zdrojích bylo *žďárské téma* otištěno přibližně ve čtvrtině případů (5 článků ze 17). V lokálních zdrojích bylo téma na titulní straně otištěno v téměř 38 % případů (6 článků z 16).

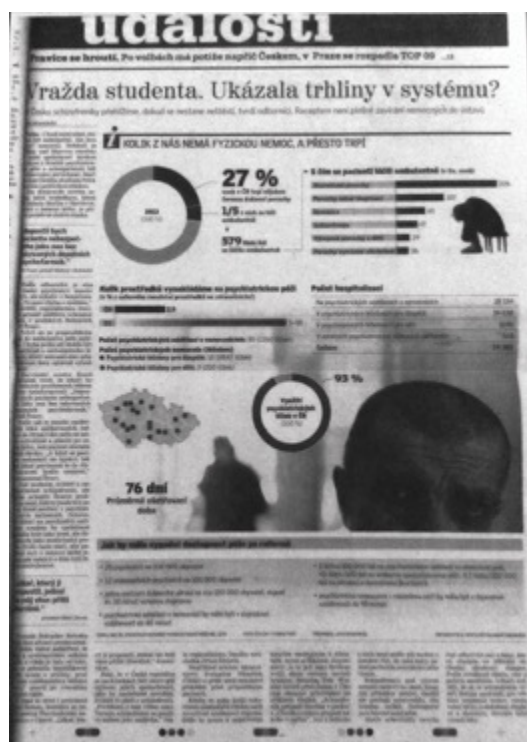
6.7 Práce s fotografií v rámci tématu

Vizuálního materiálu jsme si v první řadě všímali proto, abychom také plochu fotografie, grafu či jiného zobrazovaného vizuálního materiálu mohli započítat do celkové plochy článku a zjistit tak, jak velký prostor zaujímá v jednotlivých vydání. Na práci s vizuálním materiálem jsme se zaměřili také blíže, což ukazuje Tab. 17, která prezentuje, v kolika člancích je vizuální materiál (většinou fotografie) u jednotlivých zkoumaných zdrojů využíván. Z analýzy vyplývá, že novináři u našeho tématu pracují s vizuálním materiálem v nadpoloviční většině případů, a to konkrétně u 115 článků, což čítá 55% podíl ve vzorku. V drtivé většině byly použity k dokreslení článku pouze fotografie. Zajímavostí proto je, že pouze ve 2 případech z celkového počtu 210 příspěvků, byly využity také jiné vizuální prvky než právě zmiňované fotografie.

V těchto dvou konkrétních případech se jednalo o výhradní využití grafiky a kresby. Grafika byla využita v Jihlavském deníku 16. října 2014 ve článku *Vražda studenta. Ukázala trhliny v systému?* (Obr. 18) a kresba v Lidových novinách 20. října 2014 ve článku *Trestat se má i špatné chování* (Obr. 19).

Zdroj	bez fotky	s fotkou	článků celkem
<i>Blesk</i>	7	24	31
<i>MF Dnes</i>	14	9	23
<i>Právo</i>	18	17	35
<i>LN</i>	9	12	21
<i>HN</i>	7		7
<i>Haló noviny</i>	4	8	12
<i>Žďárský deník</i>	16	19	35
<i>Jihlavský deník</i>	15	16	31
<i>MF Dnes - region</i>	4	10	14
<i>Právo - region</i>	1		1
článků celkem	95	115	210

Tab. 17 Využití vizuálního materiálu v jednotlivých zdrojích

Obr. 18 Jihlavský deník, 16. 10. 2014

Obr. 19 Lidové noviny, 20. 10. 2014

Ilustrující fotografie se vyskytovaly ve všech šesti dodatečně zvolených kategoriích, tj. bezpečnostní opatření, legislativa, schizofrenie, opakovaný čin, politické elity a nominace k vyznamenání/ocenění.

Co se týče účasti politických elit, na fotografiích se kromě prezidenta Miloše Zemana objevil také předseda ÚV KSČM Vojtěch Filip – viz příložené ukázky níže (Obr. 20 a Obr. 21). Byl to však zmíněný Miloš Zeman, který se z politiků objevil na fotografiích nejčastěji – konkrétně v deseti případech.

Obr. 20 MF Dnes, 18. 10. 2014

Obr. 21 Haló noviny, 21. 10. 2014

Fotografie nejčastěji znázorňovaly pietní místo v okolí školy obklopené svíčkami a květinami nebo zdrcené spolužáky a podtrhovaly tak smutný podtón události. Objevily se také fotografie ze smutečního obřadu nebo předání ocenění Ceny Michala Veliška.

Média rovněž zveřejnila portrét zesnulého Petra Vejvody, útočnice Barbory Orlové s vězeňskou službou, nebo zraněného policejního vyjednavče.

7. ZÁVĚR

Záměrem magisterské diplomové práce s názvem *Mediální obraz vražedného útoku na střední škole ve Žďáru nad Sázavou podle modelu „Social Stage Model of Coping“ od Pennebaker a Harbera* bylo aplikovat zmíněný model na mediální reprezentaci tragické události na Střední škole obchodní a služeb Českomoravského svazu spotřebních družstev ve Žďáru nad Sázavou, která se odehrála 14. října 2014.

Naším dílčím cílem bylo zároveň aplikovat na tuto mediální reprezentaci tzv. Sociální model zvládání autorů Jamese Pennebaker a Kenta Harbera, abychom následně určili, zda je Pennebakerův a Harberův model platný také v české mediální sféře.

Analýze jsme podrobili odpovídající příspěvky publikované v období od 15. října 2014 do 19. prosince 2014 ve vybraných tištěných denících. Díky následné interpretaci dat jsme mohli zodpovědět hlavní výzkumnou otázku práce, a to „Jak se liší pokrytí tragické události ve Žďáru nad Sázavou v lokálních a celostátních médiích?“ a zdali lze i v českém mediálním prostředí pozorovat stejné fáze informování o tragických událostech jako v případě Spojených států. Na základě provedené pilotáže jsme vytypovali 223 odpovídajících článků, z nichž však 13 bylo pro nesplnění námi stanovených podmínek vyřazeno. V magisterské diplomové práci jsme tedy pracovali s celkem 210 články.

Z analýzy jsme zjistili, že z 210 analyzovaných článků, byl jejich nejvyšší počet uveřejněn v denících Právo a ve Žďárském deníku. V obou případech se jednalo o 35 článků. V případě, že zohledníme regionální mutace deníků Mladá fronta Dnes a Právo, rozložení článků ve zdrojích se lehce promění. Po této rekategorizaci můžeme tvrdit, že nejvyšší počet článků zveřejnily deník Mladá fronta Dnes (37 výzkumných jednotek) a deník Právo (36 výzkumných jednotek). U ostatních zdrojů se změna rekategorizace neprojevila. Na opačném pólu škály se s výjimkou regionální strany Práva (Právo – Jižní Morava/Vysočina) nacházely Hospodářské noviny, které během sledovaného období uveřejnily o události, která se ve Žďáru nad Sázavou odehrála, pouze 7 článků.

Zaměřili jsme se rovněž na to, s jakou frekvencí byly články publikovány v jednotlivé dny. Z analýzy nám vyplynulo, že nejvíce článků – konkrétně 46 – jich bylo zveřejněno 16. října 2014, tedy dva dny po události. V měřítku pětadvaceti dnů bylo zveřejněno průměrně

8 článků, nejčastěji pak články dva. Sledovali jsme také množství článků s rozlišením víkendových vydání. Nicméně z analýzy vyplynulo, že toto rozdělení nehrálo významnou roli. Většina článků, která spadala do našeho zkoumaného období, byla publikována během týdne, o víkendu jich bylo publikováno pouze 33 z celého vzorku. Rozložení článků v jednotlivých zdrojích během jednotlivých dnů ukazuje Graf 3; postupný vývoj informování o události během každé ze tří fází Sociálního modelu zvládnání prezentují grafy 4 až 6.

Zajímalo nás také, zda se liší pokrytí u celostátních a lokálních zdrojů. Po provedené rekategorizaci jsme došli k výsledku, že nadpoloviční většina, konkrétně 61 % příspěvků (129) bylo publikováno v celostátních zdrojích – tedy v Blesku, MF Dnes, Právu, Lidových novinách, Hospodářských novinách a Haló novinách. Zbytek příspěvků v námi sledovaném období (81 článků, které tvořily 39% část vzorku) byl publikován v lokálních zdrojích – konkrétně ve Žďárském deníku, Jihlavském deníku, MF Dnes – Vysočina a Právu Jižní Morava/Vysočina. Z analýzy jsme také zjistili, že zastoupení článků, co se týče jejich celkového počtu, je u prvních čtyř zdrojů téměř totožné a jejich rozložení mezi celostátní a lokální média vyvážené. *Žďárská událost* ve zkoumaném tisku pokryla celkovou plochu zhruba 68 352 cm² – průměrně 325 cm².

Mezi hlavní zjištění spadá fakt, že události se výlučně věnuje pouze 17 článků. V nich jsme kódovali *žďárskou událost* jako hlavní téma článku, neboť zde byly splněny podmínky, které jsme pro tuto kategorii stanovili, a to aby články byly zaměřeny na událost, oběti či pachatele pouze v obecné rovině. Informovaly tedy převážně o dané události, počtu obětí či detailním popisu místa dění, nezabývaly se však více detaily z osobního života zainteresovaných osob. Tyto články byly publikovány v období od 15. do 17. října 2014 – viz Graf 11.

Článků, u kterých jsme *žďárskou událost* kódovali jako vedlejší téma, bylo 88. Ty byly takto zařazeny proto, že se převážně detailněji zaměřovaly na oběti či útočníci, nebo jejich jednání v inkriminovaný den. Řadili jsme sem také články, které se zabývaly pohřbem zesnulého studenta a doprovodnou pietou či rozhovory s blízkými příbuznými nebo policejním vyjednavatelem, který vzpomínal na průběh zásahu. Významnou část však tvořily také články, které danou událost krátce shrnuly a následně se věnovaly bezpečnostním opatřením, legislativě a její možné úpravě. Tyto články byly převážně publikovány od 15. do 29. října 2014 – viz Graf 12.

Překvapením bylo zjištění, že přesně u poloviny článků z výzkumného vzorku, tedy u 105 článků, byla *žďárská událost* analyzována jako téma, které zde bylo pouze zmíněno. Články se týkaly převážně ocenění hrdinného činu zesnulého studenta, a to buď v souvislosti s vyznamenáním udělovaným prezidentem republiky, nebo v souvislosti s oceněním Cena Michala Veliška. Velká část článků se zabývala schizofrenií, tedy onemocněním, kterým Barbora Orlová trpí, a následnou rezignací tehdejšího ředitele opavské psychiatrie, kde se pachatelka léčila. Tyto články byly převážně publikovány od 15. do 31. října 2014 a následně od 20. listopadu do 9. prosince 2014 – viz Graf 13.

Mezi další zajímavá zjištění patřil fakt, že Barbora Orlová se obdobného činu dopustila již dříve v Havířově, kdy nožem pobodala vychovatelku. Tato informace byla u některých článků rovněž zmíněna.

V rámci analýzy našeho tématu nás zajímaly také hypotézy, které souvisely především se Sociálním modelem zvládnání. Zodpovězení těchto hypotéz nám pomohlo určit, zda můžeme tento model uplatnit také v české mediální sféře. Rozložení článků na základě modelu ukázalo, že nejvíce článků, konkrétně 175, bylo publikováno v první, krizové fázi. Následoval prudký pokles, kdy ve druhé, zbrzdňující fázi bylo zveřejněno pouhých 16 článků. V následné, adaptační fázi jsme opět zaznamenali mírný nárůst, a to 19 článků.

Z hypotézy H1, která se zabývala rozdílností pokrytí události v lokálních a celostátních médiích, vyplynulo, že nadpoloviční většina článků (129 oproti 81) byla publikována v celostátních médiích, což však mohl ovlivnit výběr médií a jeho následná rekatégorizace. Hypotéza, že lokální média celkově zveřejní o události více článků, tak nebyla potvrzena. Jedinou kategorií, kde lokální média vyhrála nad celostátními, byla průměrná velikost článku.

Hypotéza H2, která řešila míru mediálního pokrytí události, ukázala, že navzdory předpokladu, že se míra mediálního pokrytí události sníží rychleji u celostátních zdrojů, výrazněji klesla u zdrojů lokálních. V důsledku těchto zjištění hypotéza H2 nebyla potvrzena. Období, kdy došlo k prudkému poklesu, můžeme u lokálních zdrojů ohraničit daty 15. až 25. říjen 2014, u zdrojů celostátních na 15. až 29. říjen 2014, poté nastal jak u lokálních, tak celostátních zdrojů téměř identický průběh, kdy byl průměrně zveřejněn 1 článek. Mírný nárůst jsme pozorovali až v závěrečné, adaptační fázi, konkrétně 4. prosince 2014, kdy médií

proběhly zprávy o ocenění pobodaného studenta Petra Vejvody, který se zastal svých spolužaček. Publicitu článků v celostátních a lokálních zdrojích ukazují grafy 15 a 16.

Potvrzena nebyla ani hypotéza H3, ve které jsme předpokládali, že v krizové fázi (15. října 2014 až 5. listopadu 2014) budou lokální média častěji zaměřena na oběti tragédie a budou událost prezentovat více v osobní rovině. Během celého zkoumaného období, konkrétně ve dnech 15. října až 19. prosince 2014, je v celkem ve 184 vybraných článcích prezentováno téma obětí, potažmo pachatelky události (viz Tab. 8), zároveň jsme zjistili, že toto téma se minimálně jedenkrát objevilo ve všech zkoumaných médiích. Jednotlivé zastoupení témat obětí nebo pachatelky prezentují Tab. 6, respektive Tab. 7. Dále jsme se zaměřili na zastoupení článků, které obsahují faktor oběti a/nebo pachatelky, jejichž počet vyjadřuje Tab. 8 a následný podíl v jednotlivých zdrojích Tab. 9. Co se týče první, krizové fáze bylo v tomto období zveřejněno 152 článků obsahující téma oběti a/nebo pachatelky, což činilo 86% podíl ve zkoumaném vzorku. Vývoj v této a následujících fázích ukazuje Tab. 10.

Úbytkem míry pokrytí o události, a to konkrétně v její druhé fázi, se zabývala hypotéza H4. Rozložení počtu článků do jednotlivých fází jsme zmínili už výše. Pro připomenutí v krizové fázi bylo publikováno 175 článků, ve fázi zbrzdující 16 článků a v poslední, adaptační fázi 19 článků. Tuto hypotézu analýza potvrdila a nejenže jsme zaznamenali zřetelný pokles informovanosti o samotné události v této části zkoumaného období, ale zároveň v této fázi bylo publikováno celkově nejméně článků. Bližší znázornění toho, jak bylo o události informováno v jednotlivých fázích Sociálního modelu zvládání přináší grafy 4 až 6.

Poslední hypotéza H5 řešila otázku informovanosti o následných konfliktech v celostátních a lokálních médiích během adaptační fáze. Ta se však v 19 článcích, které byly během této fáze publikovány, následnými konflikty vůbec nezabývala. Naopak událost, která se ve Žďáru v polovině října odehrála, ve zkratce připomínala a řešila ji v souvislosti s jinými tématy. Zde nejvíce upoutalo pozornost právě ocenění zesnulého studenta Petra Vejvody, který byl In memoriam oceněn Cenou Michala Velíška, ale také tematika bezpečnosti a legislativy.

Kromě zhodnocení platnosti hypotéz jsme se zabývali také tím, jak se během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládání proměňovaly zkoumané proměnné. Informování o *žďárské události* znázornila Tab. 11. Z ní vyplynulo, že během první fáze bylo publikováno

175 článků, v druhé fázi 16 článků a v poslední fázi bylo otištěno 19 článků. Tuto strukturu kopírovalo informování o příčinách a důsledcích, které se *žďárskou událostí* souvisely.

Sledovali jsme také vývoj velikosti plochy věnované události. Bylo potvrzeno, že velikost plochy se proměňuje v závislosti na počtu publikovaných článků během jednotlivých fází. Během první fáze byla událost otištěna na ploše přibližně 59 458 cm². V následující druhé fázi čítala plocha 3 315 cm² a ve třetí fázi 5 578 cm².

Zaměřili jsme se také vývoj proměných v rámci Sociálního modelu zvládnání. Z analýz vyplynulo následující: v rámci vybraného vzorku nebyla blíže *žďárská událost* zmíněna v devíti případech. Ty byly publikovány během první fáze. *Žďárské události* v souvislosti s důležitostí tématu v rámci jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnání se věnuje Tab. 14. Bližší analýze proměnné oběti a pachatelky se věnujeme v předchozí podkapitole. Vývoj těchto proměných v rámci Sociálního modelu zvládnání ukazuje Graf 17.

V rámci analýzy jsme zjistili rovněž několik zajímavých faktů. K nim patří například zjištění, že Hospodářské noviny se události poprvé věnovaly až 17. října 2014 – tedy o tři dny později, a to pouze v rubrice Události. Během prvních dnů, kdy ostatní média (s výjimkou deníku Právo Jižní Morava/Vysočina) již zveřejňovala zprávy o *žďárské události*, publikovaly Hospodářské noviny spíše ekonomická témata. O následujících událostech, jako byl pohřeb či výsledky školní inspekce, však už své čtenáře informovaly.

Méně překvapivým zjištěním bylo, že graficky nejvýrazněji na uplynulou událost upozorňoval deník Blesk, jenž se v české mediální sféře profiluje jako bulvární médium. Dokládají to především jeho titulní strany (Obr. 10 – Obr. 13 výše) či práce s barevnými a rozdílně velikými titulky.

Pro zajímavost jsme se zaměřili také na vizuální materiál, který deníky využívaly v nadpoloviční většině případů. Analýza ukázala, že vizuální materiál – v drtivé většině se jednalo o fotografie – novináři užíli u 115 článků. Zajímavostí však je, že výhradně grafiky či kresby užíli pouze ve 2 případech.

Bližše jsme se také podívali na to, na jakých stranách v rámci novinového vydání byla *žďárská událost* publikována. Z celkového hlediska více jak čtvrtina všech zveřejněných článků (konkrétně 50) byla během sledovaného období publikována na titulní straně – viz Tab. 14.

Z tabulky také vyplývá, že nejvíce článků na titulní straně během námi zkoumaného období otiskly deníky Právo a Žďárský deník. Titulní stranu ovšem během celého období více využily lokální zdroje, které zde otiskly 27 článků, oproti 23 článkům, které na titulní stranu umístily zdroje celostátní.

Závěrečné shrnutí interpretace dat ukázalo, že stejně jako ve Spojených státech, také v České republice se liší pokrytí tragické události u celostátních a lokálních zdrojů. Z analýzy vyplývá, že pokrytí v celostátních médiích bylo vyšší, a to jak z hlediska celkového počtu článků (129 článků ku 81 článkům), tak z hlediska plochy, kterou články zabíraly (59 % pro celostátní média versus 41 % pro lokální média), tak také podle průměrného počtu článků (21,5 ku 20,25).

V rámci analýzy jsme mimo jiné zjistili, že spíše než o události samotné, informovala média o její příčině (př. chybná legislativa), nebo důsledcích, které z události vyplynuly (př. bezpečnostní prověrky na školách, rezignace ředitele opavské psychiatrie). Na základě provedené analýzy můžeme konstatovat, že Sociální model zvládání popisující prožívání jedinců během tragické události nemá v českém mediálním prostředí, minimálně co se týče *žďárské události*, stejné uplatnění jako ve Spojených státech. Abychom mohli naše tvrzení podpořit či vyvrátit, stálo by za to v budoucí práci analyzovat událost podobného charakteru. Nicméně svou roli zde hraje fakt, že události tohoto typu se s větší četností odehrávají ve Spojených státech.

Stejně jako autoři studie *Media Framing of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy*, jejichž práci jsme se v rámci výzkumu inspirovali, jsme však nepracovali s vyváženým počtem celostátních, respektive lokálních médií. Zajímavým srovnáním však bylo zjištění, že událost tohoto typu byla ve Spojených státech v tavním tisku mnohem více medializovaná, což může být způsobeno jiným kulturním kontextem nebo rozsáhlostí tragédie.

Pro budoucí analýzu podobného typu by bylo nejspíše přínosnější a také zajímavější zkoumat událost v delším časovém horizontu. Při provedení pilotáže jsme totiž narazili na případy, kdy se o události informovalo s časovým odstupem vyšším než 2 měsíce, a to především v souvislostech s pokroky při legislativním procesu s útočnicí Barborou Orlovou, bezpečnostními opatřeními na školách nebo výročním smuteční události. Během námi

zvoleného období, které přesně kopírovalo výchozí Sociální model zvládnání nebyla událost medializovaná v takové míře, jako ve Spojených státech a nepřinesla podobná, zajímavá zjištění. V úvahu připadá také jiná kategorizace v případě rozložení článků, tj. kategorizace, která by vymezila hlavní a vedlejší téma způsobem méně závislým na původním modelu.

Seznam pramenů a literatury:

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

BERGER, P.L., LUCKMANN, T. *Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999.

COHEN, S. *Folk devils and moral panics: the creation of the Mods and Rockers*. 3rd ed. New York: Routledge, 2002.

ČERVENKA, J. *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008.

DEFLEUR, M.L., BALL-ROKEACH, S.J.: *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996.

ENTMAN, R.M. *Projections of Power. Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*. Chicago: The University of Chicago Press. 2004.

FTOREK, J. *Public relations jako ovlivňování mínění: jak úspěšně ovlivňovat a nenechat se zmanipulovat*. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 2012. Komunikace (Grada).

FORGAS, J.P., VINCZE, O., LÁSZLÓ, J. *Social Cognition and Communication*. New York: Psychology Press, Taylor & Francis Group, 2014.

GOFFMAN, E. *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Northeastern University Press, Press ed. Boston: Northeastern University Press, 1986.

GOODE E., BEN-YEHUDA, N. *Moral panics the social construction of deviance*. 2nd ed. Chichester, U.K: Wiley-Blackwell, 2010.

JIRÁK J., ŘÍCHOVÁ, B. *Politická komunikace a média*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000.

KRIPPENDORFF, K. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 2. dopl. vyd. Thousand Oaks: Sage, 2004.

KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995.

LOSEKE, D.R., BEST, J. *Social problems: constructionist readings*. New York: Aldine de Gruyter, 2003.

MCCOMBS, M. *Setting the Agenda Mass Media and Public Opinion*. 2nd ed. Hoboken: Wiley, 2014.

MCCOMBS, M. *Setting the agenda: the mass media and public opinion*. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004.

MCQUAIL, D. Úvod do teorie masové komunikace. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009.

REESE, S.D., GANDY, O.H. *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*. Routledge, 2001.

REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004.

SCHULZ, W., REIFOVÁ, I. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011.

SEDLÁKOVÁ, R. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014.

SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010.

ŠANDEROVÁ, J.: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005.

TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Praha: Grada, 2010.

TUCHMAN, G. *Making News*. New York : Free Press, 1978.

Elektronické zdroje:

COHEN, S. *Mods, rockers and the rest: Community reactions to juvenile delinquency*. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1468-2311.1967.tb00231.x> Poslední úprava [2017-04-10]

FOX, C., HARDING, D.J. *School Shootings as Organizational Deviance*. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/003804070507800104> Poslední úprava [2017-04-10]

GALTUNG, J., RUGE, M. *The Structure of Foreign News*. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002234336500200104> Poslední úprava [2017-04-10]

HAWDON, J.E., AGNICH, L.E., RYAN, J. *Media Framing of a Tragedy: A Content Analysis of Print Media Coverage of the Virginia Tech Tragedy*.

Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/268515906_Media_Framing_of_a_Tragedy_A_Content_Analysis_of_Print_Media_Coverage_of_the_Virginia_Tech_Tragedy Poslední úprava [2017-04-10]

MCCOMBS, M., SHAW D. *The Agenda-Setting Function of Mass Media*.

Dostupné z: <https://academic.oup.com/poq/article-lookup/doi/10.1086/267990> Poslední úprava [2017-04-10]

PENNEBAKER, J.W., HARBER, K.D. *A Social Stage Model of Collective Coping: The Loma Prieta Earthquake and The Persian Gulf War.*

Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1540-4560.1993.tb01184.x> Poslední úprava [2017-04-10]

SCHILDKRAUT, J., ELSASS, H.J., STAFFORD, M.C. *Could it happen here? Moral panic, school shootings, and fear of crime among college students* Dostupné z:

<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10611-015-9552-z> Poslední úprava [2017-04-10]

SEDLÁKOVÁ, R. *Obraz Romů v televizním zpravodajství – příklad mediální konstrukce reality.*

Dostupné z: <http://www.romea.cz/dokumenty/tv-zpravy-romove.pdf> Poslední úprava [2017-04-10]

WONDEMAGHEN, M. *Media construction of a school shooting as a social problem.*

Dostupné z: <http://jou.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1464884913496498> Poslední úprava [2017-04-10]

Internetové zdroje:

O Ceně Michala Veliška [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/nadace-adra/cena-michala-veliska/o-cene-michala-veliska>

Určování agendy [online]. [cit. 2017-03-30] Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/urcovani_agendy.htm

Přílohy:

Tab. 1 Rozložení článků v jednotlivých zdrojích během jednotlivých dnů

Datum	Blesk	MFD	Právo	LN	HN	Haló n.	Žďár. d.	Jihl. d.	MFD reg.	Právo reg.	celke m
<i>15.10.2014</i>	5	4	5	2	0	1	7	4	5	0	33
<i>16.10.2014</i>	7	4	10	4	0	1	9	8	3	0	46
<i>17.10.2014</i>	3	4	5	3	2	3	5	3	2	0	30
<i>18.10.2014</i>	3	1	3	5	0	2	2	5	2	0	23
<i>20.10.2014</i>	3	2	1	1	1	0	1	1	0	0	10
<i>21.10.2014</i>	2	2	2	2	1	1	2	3	1	0	16
<i>22.10.2014</i>	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
<i>23.10.2014</i>	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	4
<i>24.10.2014</i>	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
<i>25.10.2014</i>	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	3
<i>27.10.2014</i>	1	1	0	2	0	0	0	0	0	0	4
<i>29.10.2014</i>	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
<i>31.10.2014</i>	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>12.11.2014</i>	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>13.11.2014</i>	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>14.11.2014</i>	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
<i>20.11.2014</i>	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2
<i>22.11.2014</i>	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	3
<i>25.11.2014</i>	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	3
<i>27.11.2014</i>	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	4
<i>29.11.2014</i>	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	4
<i>01.12.2014</i>	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
<i>04.12.2014</i>	1	1	1	1	0	1	3	2	0	0	10
<i>08.12.2014</i>	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
<i>09.12.2014</i>	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2
celkem	31	23	35	21	7	12	35	31	14	1	210

Seznam grafů, obrázků, schémat a tabulek:

Grafy

- Graf 1 Zastoupení článků v jednotlivých zdrojích
- Graf 2 Výskyt hlavních témat během 16.10. 2014
- Graf 3 Rozložení článků v jednotlivých zdrojích během jednotlivých dnů
- Graf 4 Míra pokrytí události během první fáze
- Graf 5 Míra pokrytí události během druhé fáze
- Graf 6 Míra pokrytí události během třetí fáze
- Graf 7 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 15.10. 2014 až 31.10. 2014
- Graf 8 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 12.11. 2014 až 29.11. 2014
- Graf 9 Počty článků v jednotlivých zdrojích za období 1.12. 2014 až 9.12. 2014
- Graf 10 Rozložení článků na základě důležitosti tématu
- Graf 11 Událost ve Žďáru jako hlavní téma článku
- Graf 12 Událost ve Žďáru jako vedlejší téma článku
- Graf 13 Událost ve Žďáru jako zmínka ve článku
- Graf 14 Celkový rozsah článků věnovaný události v jednotlivých zdrojích
- Graf 15 Publicita článků v celostátních zdrojích v závislosti na datu
- Graf 16 Publicita článků v lokálních zdrojích v závislosti na datu
- Graf 17 Téma oběti/pachatelky během jednotlivých fází

Tabulky

- Tab. 1 Rozložení článků v jednotlivých zdrojích během jednotlivých dnů
- Tab. 2 Počet publikovaných článků během víkendových vydání
- Tab. 3 Průměrné počty článků
- Tab. 4 Obsah novinové strany u jednotlivých médií (v cm²)
- Tab. 5 Rozsah článků v jednotlivých zdrojích
- Tab. 6 Rozsah článků v celostátních/místních zdrojích
- Tab. 7 Téma obětí v daných médiích
- Tab. 8 Téma pachatelky v daných médiích
- Tab. 9 Téma obětí a/nebo pachatelky v daných médiích
- Tab. 10 Podíl tématu obětí a/nebo pachatelky v daných médiích
- Tab. 11 Počet článků s tématem obětí a/nebo pachatelky během jednotlivých fází
- Tab. 12 Pokrytí žďárské události během jednotlivých fází Sociálního modelu zvládnutí
- Tab. 13 Tematika ocenění v médiích
- Tab. 14 Tematika legislativy a bezpečnosti v médiích
- Tab. 15 Tematika legislativy a bezpečnosti v médiích
- Tab. 16 Skladba článků na jednotlivých stranách v rámci zdrojů
- Tab. 17 Využití vizuálního materiálu v jednotlivých zdrojích

Obrázky

- Obr. 1 Provázanost agendy setting a framingu
- Obr. 2 Komunikační schéma příjmu události
- Obr. 3 Právo, 15. 10. 2014 (titulní strana, str. 2)
- Obr. 4 Právo, 16. 10. 2014 (str. 2)
- Obr. 5 Právo, 17. 10. 2014 (str. 2)
- Obr. 6 Žďárský deník 15. 10. 2014 (titulní strana, str. 3, str. 4, str. 10)
- Obr. 7 Nejvíce rozsáhlá zpráva, Blesk 21. 10. 2014
- Obr. 8 Reprezentace žďárské události v Hospodářských novinách v rubrice „Události“
- Obr. 9 Nejméně rozsáhlá zpráva, MF Dnes 4. 12. 2014
- Obr. 10 Právo, 29. 11. 2014 (str. 2)
- Obr. 11 MF Dnes, 29. 11. 2014 (str. 2)
- Obr. 12 Haló noviny, 29. 11. 2014
- Obr. 13 Haló noviny, 1. 12. 2014
- Obr. 14 Blesk, 15. 10. 2014
- Obr. 15 Blesk, 16. 10. 2014
- Obr. 16 Blesk, 17. 10. 2014
- Obr. 17 Blesk, 18. 10. 2014
- Obr. 18 Jihlavský deník, 16. 10. 2014
- Obr. 19 Lidové noviny, 20. 10. 2014
- Obr. 20 MF Dnes, 18. 10. 2014
- Obr. 21 Haló noviny, 21. 10. 2014
- Obr. 22 Blesk, 16. 10. 2014